

OBSITOS DETEKTÍVEK LAPJA

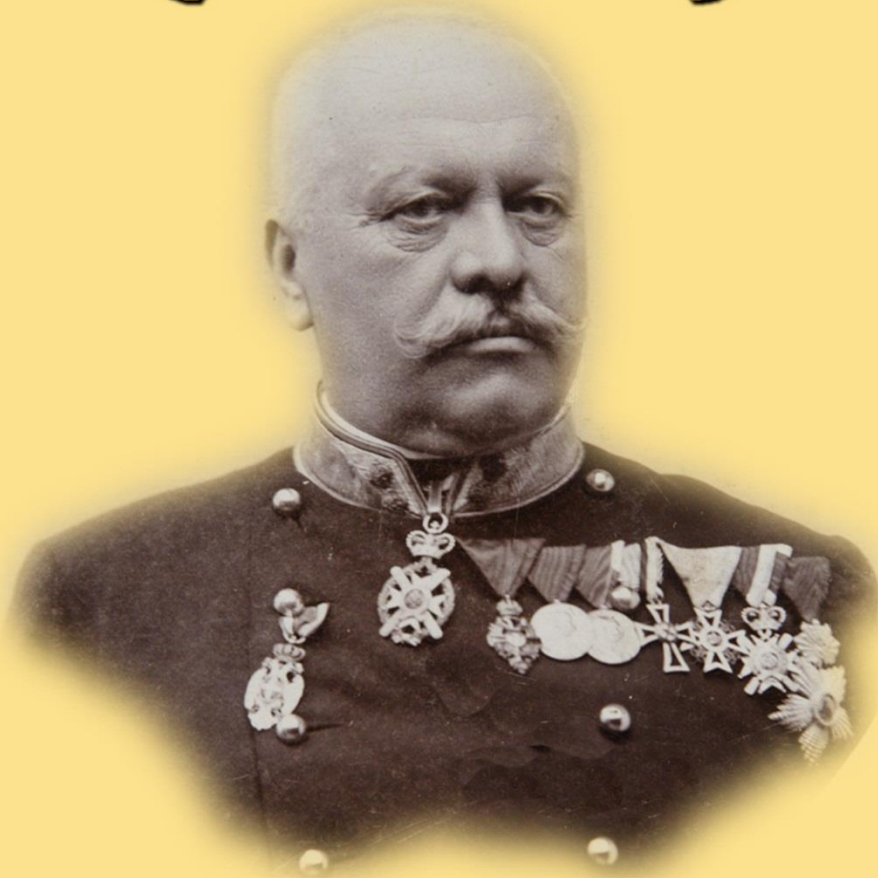

KULTURÁLIS ÉS SZAKMAI FOLYÓIRAT

ALAPÍTVÁ: 2013

V. ÉVFOLYAM, 2018/1-4. SZÁM

ONLINE (INTERNETES) KIADÁS

*mihálydi báró Splényi Ödön (1842-1909)
a Székesfehérváros első detektívfőnöke*

OBSITOS DETEKTÍVEK LAPJA **kulturális és szakmai online (internetes) folyóirat**

Megjelenik: háromhavonta

Kiadja:	Dr. Kovács Gyula
Székhely:	1101 Budapest, Pongrácz köz 3. I. emelet 4.
Felelős kiadó:	Dr. Kovács Gyula
Szerkeszti:	a Szerkesztőbizottság
Elnök-főszerkesztő:	Dr. Kovács Gyula
Tagok:	Keglovicsné Mester Györgyi, dr. Mackó Mária és Őri-Kiss Gyöngyi
Szerkesztőség:	1101 Budapest, Pongrácz köz 3. szám I. emelet 4. ☒ 1475 Budapest, Postafiók: 345. Telefon: +36 30 650 2130, telefax: +36 1 700 2338 E-mail: kgyula1101@gmail.com Honlap: http://obsitosdetektivek.5mp.eu/
Borítóterv és grafika:	Dr. Kovács Gyula és Dr. Szomor Sándor
Lapnyilvántartási szám:	CE/34909-4/2012. és CE/17870-4/2016. (Online) CE/34910-2/2012. és CE/17872-4/2016. (Nyomtatott) HU ISSN 2064-4043 (Online) HU ISSN 2064-7239 (Nyomtatott)

Közlési feltételek

A Szerkesztőbizottság olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek egyfelől a büntetőjoggal és a kriminalisztikával, ezen belül különösen a bűnüldözéssel foglalkoznak, másfelől pedig betekintést engednek a korábbi bűnügyek tapasztalataiba. Szívesen vesszük azokat az írásokat is, amelyek e folyóirat vagy bármely más szakmai lap cikkeivel kapcsolatos észrevételeket és javaslatokat tartalmaznak. Azoknak az anyagoknak a közlésétől sem zárkózunk el, amelyek az obsitos detektívek kulturális, oktatási, sport-, szabadidős és tudományos tevékenységét mutatják be.

A szakmai jellegű írásoknak tükrözniük kell a hazai és a külföldi szakirodalom ismeretét, épp ezért a művekhez forrás- és irodalomjegyzéket kérünk csatolni. A szerzők álláspontját lapunk torzításmentesen közli, de az írásokban megjelenő megállapítások és következtetések nem feltétlenül azonosak a Szerkesztőbizottság véleményével (ezt néha jelezzük is), ezért az írás tartalmáért teljes mértékben a szerző felel.

A Word formátumban, 12 betűpont méretben, egyes sortávval készített kéziratokhoz mellékelni kell a szerző nevét, rendfokozatát, szolgálati helyét és beosztását (ha van), telefonszámát, e-mail címét, valamint lakcímét (levelezési címét). A Szerkesztőbizottság – az érdemi mondanivaló érintetlenül hagyása mellett –, fenntartja a jogot a kéziratok kommentálására, korrigálására, stilizálására, tipografizálására és a mű után-közlésére.

Tartalomjegyzék

<i>Dr. Kovács Gyula</i>	
Elmúlt egy év	4
Az új büntetőeljárási törvény többszörösen permutált címmutatója	6
<i>Dr. Csernyák Gábor</i>	
Fokozatok és címek forgatagában	9
<i>Dr. Kovács Gyula</i>	
A „szél kergette vagabund”	16
<i>Dr. Kubisch Károly</i>	
A technológia-szabályozás orvosi jogi vonatkozásai II.	24
<i>Dr. Petrétei Dávid</i>	
Az Interpol.....	33
<i>Dr. Kovács Gyula</i>	
Tizenegy fiatalot vádol gyermekpornográfiával az ügyészség	42
<i>Fröhlich János</i>	
A bűvös sapka	47
<i>Dr. Kovács Gyula</i>	
Életpálya a bűnügyi technikától a szakértésig	50
Műhelytitkok	53
<i>Fonyó Krisztián</i>	
Kriminálisztika – Az úgynevezett „ <i>precedens elv</i> ”, avagy az esettanulmányok gyakorlati haszna	61
<i>Dr. Kovács Gyula</i>	
Esküim	69
<i>Mester Györgyi</i>	
A szerencse forgandó	72

Főszerkesztői gondolatok

Dr. Kovács Gyula
a Szerkesztőbizottság elnöke
főszerkesztő¹

„Milyen úton induljunk el? – merült fel lapalapításkor a kérdés. *Bármelyiken* – hangzott a válasz, ami annyit jelent, hogy szakmai téren nincs tabu téma. Nem adunk helyet viszont semmiféle politikai, illetve rasszista, kirekesztő, homofób, xenofób, valamint egyéb gyűlöletkeltésre alkalmas megnyilvánulásnak, ellenben nem fogjuk véka alá rejteni a véleményünket akkor, ha szakmai problémákat tapasztalunk. Erre főszerkesztőként a szavamat adom.”²

Elmúlt egy év

Tavaly pontosan ugyanez történt: a nappaliban ücsörgött a december (kortyolgatta a vörösboromat), a küszöbön ácsorgott a lapzárta (az első és a második Advent között szokott megérkezni), a karácsony pedig a Kőbányai út Mázsa tér felőli oldaláról integetett. Jómagan, túl az egyetemi munka dandárján, halálosan fáradtan döbbsentem rá arra, hogy az évből hátralevő nem egész egy hónap alatt, még legalább annyit kéne tennem, mint amennyit a megelőző három hónapban már elvégeztem.

Szép? Erre szokta volt mondani a kőbányai illetőségű Oláh Béla barátom: „Gyuszikám! Nincs könnyű életünk.” És a mi Bélánknak mindig igaza van...

Bokros teendőim nyomasztó teherként nehezednek rám, de pozitívumként értékelem, hogy legalább a lap, az Obsitos Detektívek Lapjának decemberi száma megvan, és ha e sorokat karácsony előtt olvassa a tisztelt érdeklődő, akkor nagyon úgy tűnik, sikerült összekaparnom kiadási költségeket, valamint a nyomda is idejében szállított.

Hurrá, örvendezzünk együtt!

Ez a 2018. évi decemberi összevont szám azért különleges, mert laptulajdonossá avanszálásom (2016) óta ez az első, nyomtatott formátumban megjelenő kiadvány (tavaly online már „*kijöttünk*” egy dupla számmal). Rendhagyó is, mert a Szerkesztőbizottság és a szerzők, immár hagyományteremtő módon, lényegében az alapítás óta, mindenféle ellentételezés nélkül teszik a dolgukat (és ebből eredően a lap ingyenes terjesztésű). Köszönet illeti Őket ezért (nevük

¹ A szerző szakvizsgázott jogász, gazdasági büntetőjogi szakjogász, kriminalista, szakíró, tudományos újságíró, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének (MÚOSZ) és a Tudományos Újságírók Klubjának (TUK) rendes tagja, képzési szakértő, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának megbízott oktatója.

² Dr. Kovács Gyula: Milyen úton induljunk el? – Főszerkesztői gondolatok. Obsitos Detektívek Lapja 2013. évi 1–4. szám, 4–5. oldal (Obsitos Detektívek Egyesülete, Budapest, 2013).

az impresszumban és a tartalomjegyzékben olvasható). Külön köszönet jár feleségemnek, dr. Kovácsné Lázár Mária Ritának (ilyenkor mindig beugrik, hogy anno kilógott a neve a házassági anyakönyvből), amiért szinte zokszó nélkül túrta, hogy a nyomdaköltséget leemeljem (vagy inkább „*lenyúljam*”) a családi kasszából. Ez a „*tűrés*” így karácsony előtt, igazán nemes gesztusként értékelendő (és nem kicsit érvágás a családnak)... Na, de ez itt nem a panasz, a sirám és a sóhaj helye.

Összevont lapszámunkban hét szerzőtől tizenhárom írás (vegyük észre meseszámokat) olvasható. A szerzők közül három (ez is meseszám) – dr. Csernyák Gábor, Fröhlich János és Fonyó Krisztián – először debütál lapunk hasábjain: szeretettel és határtalan örömmel üdvözöljük Őket. Hármójuk közül kettőt külön kiemelnék: az ugyancsak kőbányai Fonyó Krisztiánt, aki teljesen civil, mégis komolyan vonzódik a kriminalisztika iránt, valamint a „*magyar bűnüldözés első nagy krónikásaként*” aposztrofált Fröhlich Jánost, aki fizikai valóságában közel kilencvenkét esztendeje már nincs köztünk, de most valószínűleg egy felhő széléről integet, és szinte biztos, hogy jókat derül lapszerkesztői/kiadói csetléseimen-botlásaimon. Bízom benne, hogy újdonsült szerzőink nem először és utoljára tisztelik meg lapunkat az írásaikkal.

A tartalomjegyzékből kitűnik, hogy rendesen kiírtam magam. Amennyiben beszámítom februárban és májusban megjelent egy-egy könyvem (igen, ez itt a reklám helye), akkor talán senki nem vonja kétségbe, hogy a 2018-as évből még hátralevő néhány hétre, megérdemelten hullhat ki kezemből a toll... Jövőre persze, majd (meg)újult erővel folytatódik minden: remélem, a Nagy Rendező (vagy bárki is legyen az) szintén így akarja.

Végül nem maradt más feladatom, mint a Szerkesztőbizottság és a szerzők nevében is boldog karácsonyt, valamint sikerekben gazdag, eredményes újesztendőt kívánni minden kedves Olvasónknak!

Advent Kőbányán (2017 decembere)³

***

---

³ A kőbányai Szent László tér, háttérben a templommal, a Kőrösi Csoma Sándor Művelődési Központ teraszáról fotózva (saját készítésű kép).

Jogszabályváltozások

Dr. Kovács Gyula

Az új büntetőeljárási törvény többszörösen permutált címmutatója

Az Országgyűlés 2017. június 13-án elfogadta a büntetőeljárásról szóló új törvényt (a továbbiakban: új Be.). A törvény a Magyar Közlönyben 2017. június 26-án jelent meg (MK 2017/99. szám), és 2018. július 1-jén lépett hatályba.

Az új Be. hatálybalépésének okán, a „Jogszabályváltozások” rovatban – kissé rendhagyó módon – egy olyan kiadványt szeretnék ismertetni, amely az új büntetőeljárási törvényben történő könnyebb eligazodást hivatott szolgálni. A kiadvány címe: „Az új büntetőeljárási törvény többszörösen permutált címmutatója” (alcíme: „Index⁴ a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez”).

A következőkben néhány gondolatot szeretnék kifejtetni az új Be. többszörösen permutált címmutatójáról, valamint támpontokat adni a címmutató használatához.

A többszörösen permutált címmutatóról

Mint írtam, a többszörösen permutált (*permutáció*: felcserélés, sorrendváltogatás) címmutató az új büntetőeljárási törvényben történő könnyebb tájékozódást hivatott szolgálni. Jóllehet, a jogalkotó számos büntetőeljárási rendelkezést változtatás nélkül, vagy minimális módosítással emelt át a régiből az új törvénybe, de egyfelől a részek, a fejezetek és az alcímek (az egyes eljárásjogi rendelkezések megnevezései) többsége ismeretlen, vagyis, nem kevés, teljesen új büntetőeljárási jogintézmény szerepel az új törvényben. Másfelől a korábbiakhoz képest eltérő a szerkezeti felépítés, és megváltozott az új Be. funkcionalitása, ha úgy tetszik „szellemisége” is.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény ugyanis *nem csupán egy új eljárás jogszabály: lényegesen több annál*. A mennyiségi és kiváltképpen minőségi változások miatt, ember legyen a talpán, aki eligazodik rajta (vagy benne). Ez a többszörösen permutált címmutató – legalábbis nagyon remélem –, ebben az „*eligazodásban*” lesz segítségére a jogalkalmazóknak, ideértve az

---

⁴ *Index*: 2. betűrendes tárgy-, név-, szó- stb. mutató. Bakos Ferenc (szerk.): Idegen szavak és kifejezések szótára, 263–264. oldal (Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984). Az index szónak nem mellelleg tízféle jelentése van.

„utca rendőrét” és a helyi nyomozó hatóság felderítőjét vagy bűnügyi vizsgálóját is.

Amennyiben a 2013. július 1-jén hatályba lépett új Btk. – szerkesztésében és kiadásomban egykoron megjelent – címmutatója annak idején hasznosnak bizonyult (szép számmal voltak erre utaló visszajelzések), úgy az új Be. címmutatója szinte nélkülözhetetlen lesz a bűnügyi nyomozáshoz, illetve a széles értelemben vett rendőri munkához. Jómagam, ebben bizakodom...

A címmutató használata (kezelése)

A címmutató az új Be. részeit, fejezeteit és alcímeit többszörösen permutált formában, betűrendbe szedve tartalmazza. Az alcímeknél, az oldalszámok helyett, a szakasz (§) vagy a szakaszok (§§) számát jelöltem meg, így a címmutató bármekkora terjedelmű (oldalszámú), lapméretű és szerkesztésű büntetőeljárás törvényhez, sőt, önmagában is használható.

A permutáció során igyekeztem a magyar nyelvet nem derékba törni (olykor-olykor kevesebb sikerrel). Az a cél vezérelt, hogy a kettő, három vagy több szóból álló rész, fejezet vagy alcím minden tagjára lehessen külön-külön keresni. Másképpen fogalmazva: *arra törekedtem, hogy a helyes eljárásjogi rendelkezés akkor is megtalálható legyen, amikor a jogalkalmazó számára annak csak egy-két szava ismert.*

Nézzünk egy egyszerűbb példát:

- ártatlanság védelme: 1. §
- védelme az ártatlanságnak: 1. §

Itt egy *kettős permutáció* történt, amely további magyarázatot nem igényel.

Vegyünk szemügyre egy kissé bonyolultabb alcímet:

- büntetőeljárás alapja és akadályai: 4. §
- alapja és akadályai a büntetőeljárásnak: 4. §
- akadályai és alapja a büntetőeljárásnak: 4. §

Ebben a példában egy *hármass permutáció*nak lehettünk tanúi, amely ugyan csak nem szorul különösebb magyarázatra, de a *következő permutáció már valamivel összetettebb:*

- eljárási feladatok megoszlása: 5. §
- feladatok (eljárási) megoszlása: 5. §
- megoszlása az eljárási feladatoknak: 5. §

A fenti *hármass permutáció* azért különleges, mert a zárójelben lévő szó a zárójel előtti kifejezésre vonatkozik (ez a „*zárójeles szabály*” a címmutatóban mindenhol érvényesül).

Végezetül vegyünk szemügyre egy jóval szövevényesebb permutációt:

- tizenhetedik rész (a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása): 626–631. §
- rész, tizenhetedik (a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása): 626–631. §
- másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §
- harmadfokú és a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §
- bíróság (a másodfokú és a harmadfokú) hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezés elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §

- hatályon kívül helyező végzése (a másodfokú és a harmadfokú bíróság) elleni fellebbezés elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §
- végzése (a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező) elleni fellebbezés elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §
- fellebbezés (a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni) elbírálása (tizenhetedik rész): 626–631. §
- elbírálása a másodfokú és a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni fellebbezésnek (tizenhetedik rész): 626–631. §

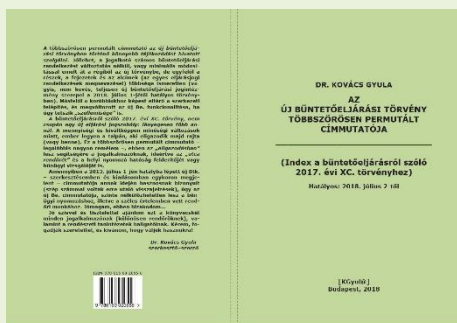
A tizenhetedik rész *kilences permutációja* csak első olvasatra látszik össze- rendezetlennek (a regiszterbe rendezéskor ez egyébként sem tűnik fel). *A cél amúgy sem az, hogy a permutált részek, címek és alcímek irodalmi stílusban íródjanak.* A permutáció lényege: amennyiben a jogalkalmazónak a kérdéses eljárásjogi rendelkezés töredéke jut csak eszébe, illetve azzal összefüggésben két vagy több lehetőség is fennáll, akkor minél gyorsabban megtalálja a meg- felelőt.

A címmutató a következő részekből áll:

- Előszó
- Az új büntetőeljárási törvény szerkezete
- A permutált címmutató és annak használata
- Permutált címmutató (Index); ez utóbbi rész fejezetcímei a következők: Részek; Fejezetek; A permutált részek, fejezetek és alcímek
- Jegyzetek

A könnyebb áttekinthetőség érdekében, a permutáció elején az új Be. részeit

és fejezeteit sorszám szerint feltün- tettem. A címmutatóban, a regisz- terbe történő rendezés miatt, az alcí- mek elején levő névelőket elhagytam, valamint – az Európai Unió kivételével – nem használtam mondateleji nagy kezdőbetűket sem. A százoldalas cím- mutató, amely a permutálás követ- keztében több mint húszezer kifeje- zést tartalmaz, A5 méretben látott napvilágot, így a szó primer értelmé- ben zsebkönyvként is használható.

A szerkesztésben és kiadásomban megjelent könyvecskét jó szívvel és tisztelettel ajánlom minden jogalkalmazónak (különösen rendőröknek), vala- mint a rendészeti tanintézetek hallgatóinak. Kérem, fogadják szeretettel, és kívánom, hogy váljék hasznukra!

***

Szakkikkek és tanulmányok

Rovatvezető: Dr. Kovács Gyula

Dr. Csernyák Gábor⁵

Fokozatok és címek forgatagában

Magyarországon a különböző okleveleket, diplomákat, doktori címeket és tudományos fokozatokat többféle elnevezéssel illetik, az ember csak kapkodja a fejét. Bonyolítja a helyzetet, hogy az európai uniós csatlakozás óta, az oktatási rendszerünk kapcsolódott a bolognai folyamathoz, ugyanakkor megmaradtak a régi, szocialista időszakban használt elnevezések. A körképet csak tarkítja, miszerint hazánkban a bolognai folyamat bevezetése után megmaradtak olyan képzési formák, amelyek e folyamattól eltérnek. Ilyen például az osztatlan képzés, vagy az olyan tudományos fokozatok, amelyek a többi uniós országban ebben a formában nem léteznek.

Hol is kezdjem? Olyan sok szövevényes szálon lehetne elindulni, hogy erre egy cikk keretein belül nem vállalkozhatom, ezért az egyszerűség kedvéért csupán a főbb irányvonalakat mutatom be, jellemzően a jogászai pálya szemszögéből.

Mellékesen meg kell jegyezni, hogy hazánkban az oktatás mindig is világszínvonalúnak számított. Ezzel nem védeni akarom a múlt rendszer paternalista diktatúráját, de el kell ismerni, hogy több híres magyar tudóst és Nobel-díjast „kitermeltünk” korábban. Ezt a tendenciát a jövőben jó volna megőrizni, ezért az oktatásunk színvonalára kiemelten kellene ügyelni. A magyar szakembereket a világon mindenhol elismerik, korábban, és most is sok külföldi tanult/tanul magyar egyetemeken.

Körkép a rendszerváltoztatást megelőző időszakról

Nézzük a régi helyzetet, hogyan is nézett ki.

Az érettségi után lehetett főiskolán vagy egyetemen tovább tanulni. Az itt szerzett végzettségeket ma stílusosan „BA”/„Bsc”, illetve „MA”/„Msc” rövidítésekkel jelölnénk. Persze, sokan valamilyen főiskola elvégzése után mentek egyetemre, amelyet ilyenkor általában kevesebb idő alatt lehetett abszolválni. Egy „közgazda” főiskolai végzettség után például már 2 év alatt lehetett

⁵ A szerző minisztériumi főtanácsos (Innovációs és Technológiai Minisztérium), végzettsége jogász és tanár. A KRE ÁJK Bűnügyi szakjogász szakirányú képzés végzős hallgatója.

„közgazdász” egyetemi végzettségre szert tenni. Aki azonban közvetlenül az egyetemen kezdte meg a tanulmányait, annak ez utóbbi diploma megszerzése 5 évébe került. Az egyetemet végzettek körében használatos volt az „okleveles” kifejezés, amely az egyetemi végzettségre utalt, például „okleveles közgazdász”. Ez kicsit értelmezhetetlen volt, hiszen a törvény szerint, minden felsőfokú intézményben kiállított „diploma” tulajdonképpen „oklevélnek” minősül, így a főiskolai végzettséget tanúsító okirat is voltaképpen oklevélnek számított.⁶

Már ebben az időszakban is kivételt képezett a jogász- és az orvosképzés, amelynek nem volt úgynevezett főiskolai szintje, hanem egyből az egyetemi végzettséget lehetett megszerezni, sőt annál egy kicsivel többet.

Miért is? Azért, mert aki a jogi egyetemet elvégezte, az „jogászdoktor” (pontosabban „állam- és jogtudományi doktor” vagy az „állam- és jogtudományok doktora”) lett, amely nem egy tudományos fokozatot jelölt, hanem csupán egy „szakmai doktori”, más néven „hivatásdoktori” vagy „foglalkozásdoktori” címet adott. Ennek több oka is volt: egyrészt ezeket az egyetemi szakokat nagyságrendekkel nehezebb volt elvégezni, mint más egyetemi képzéseket, másrészt bizonyos hivatásrendeknél évszázados hagyománya volt a doktori titulus használatának.

Az orvosi szakmában dolgozókat már nagyon régóta doktoroknak nevezik, és a jogász doktorok elnevezése ugyancsak a régi időkre, egészen a római korig nyúlik vissza. A jogász- és orvosképzés, ókori gyökereire tekintettel, olyan elméleti és gyakorlati ismereteket tartalmaz, ami miatt „mesterszakmának” tekintették, doktori címet adtak hozzá, amely tulajdonképpen azt jelentette, hogy e titulus viselői az adott hivatást taníthatták is. A római jog szerinti doktori cím, tehát főleg az adott szakma oktatására, tanítói képesítésre vonatkozott.

A „*licentia docendi*” egy tanítási jogosítvány, amelynek rövidített változata a „doctor”⁸ kifejezés, ami a latin „*docere*” igéből ered, és annyit jelent, hogy „tanítani”. Ha még tovább szeretnénk fejtegetni a latin szó jelentését, akkor az „*idzsazat attadrisz*” (نضرسازات اقتادريسز) arab kifejezéshez jutunk, amellyel a tanításra jogosult iszlám kutatókat jelölték.

Meg kell jegyezni, hogy az egyetemi végzettség mellé járó fentebb említett „foglalkozásdoktori” címeket kapták az általános orvosok: *doctor medicinae universae* (*dr. med.*), a fogorvosok: *doctor medicinae dentalis* (*dr. med. dent.*), az állatorvosok: *doctor medicinae veterinariae* (*dr. med. vet.*), a gyógyszerészek: *doctor pharmaciae* (*dr. pharm.*), és a jogászok: *doctor juris* (*dr. jur.*). Természetesen ezeket mind „*kisdoktori*” címnek tekinthetjük. Fontos megjegyezni, hogy megkülönböztetik a „*doktori címeket*” és a „*doktori fokozatokat*”, amelyek közül csak az utóbbi minősül tudományos fokozatnak. (A tudományos fokozat egy adott tudományterületen megszerezhető ismeretanyag elsajátításának és az ehhez kapcsolódó, tudomány területén végzett kutatás

⁶ A *diploma* főiskolai vagy egyetemi, illetve szakmabeli képesítést igazoló oklevél. A *diplomás* egyetemet vagy főiskolát végzett, oklevéllel rendelkező személy. Forrás: Bakos Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára*, 188. oldal (Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984) – a szerkesztő megjegyzése.

⁷ *Licentia*: engedély, hatósági engedély (Bakos, 496. oldal) – a szerkesztő megjegyzése.

⁸ *Doctor* (*doktor*): 1. egyetemet végzett személy, aki rendszerint külön doktori értekezést is írt; 2. a jogászok és az orvosok neve előtt egyetemi végzettséget igazoló cím, főleg rövidítve *Dr.* vagy *dr.* (Bakos, 195. oldal) – a szerkesztő megjegyzése.

elvégzésének az igazolására szolgáló titulus.) A felsorolt doktori címekre a hatalom bizonyos időszakokban „*allergiás*” volt, hiszen többször próbálták megszüntetni, elvenni, főleg a jogászoktól. Volt idő, amikor a jogászok ki sem írhatták a doktor titlust,⁹ sőt, a gyógyszerészekről is elvették, pontosabban egy idő után nem „*járt*” a diplomájukhoz, ismét csak 2009. január 1-je után (akkor viszont visszamenőleg).¹⁰

Hogy tovább bonyolítsuk a dolgot, a „*kisdoktori*” címnek volt egy másik változata, amit „*egyetemi doktori címnek*” (*dr. univ.*) neveztek. Ezt az egyetemi doktori címet 1984-től egyfajta tudományos fokozatnak tekintették, de a Magyar Tudományos Akadémia annak soha nem ismerte el. E „*fokozatokat*” az egyetemek 1957–1993 között adták ki bármely tudományterületen: odaítélését egy-két év tudományos kutatómunkához kötötték, amely doktori dolgozat megírásával zárult. A „*tudományok kandidátusa*” (*candidatus scientiarum, rövidítve: CSc.*) volt igazán tudományos fokozatnak elismerve, amelyet sokan már „*nagydoktorinak*” tekintettek, pedig a valóságban az egyetemi doktori cím és a tudományok doktora fokozat közé eső első tudományos fokozatnak minősült. Mai viszonylatban a CSc. fokozatot teljesen egyenlőnek minősítik a PhD. fokozattal.

A Magyar Tudományos Akadémia által adományozott „*nagydoktorinak*” nevezett „*Doctor Sciens*” (*DSc.*) fokozatot, ma már csak „*MTA Doktora*” néven lehet szerezni, és érthetetlen módon, ezt újabban egyfajta címnek minősítették. Korábban csak azok szerezhettek DSc. fokozatot, akik legalább 5 éve kandidátusi (CSc.) fokozattal rendelkeztek. A legtöbb esetben, akár 10–20 év eltelt, mire valaki megkaphatta ezt a rendkívül kimagasló tudást és kutatási teljesítményt elismerő fokozatot. Az új néven illetett „*MTA Doktora*” cím tehát már nem egy fokozat, mint a régi DSc. volt. Ez azért is zavart keltő, mert csak egy tudományos doktori fokozat – CSc. vagy PhD. – után állítható ki. Ez régebben – logikusan a hierarchia szabályainak megfelelően – úgy történt, hogy a „*kisdoktorik*” után voltak adhatók a tudományos fokozatok, amelyek közül az elsőt a kandidátus (CSc.) jelentette, és aztán következett annak második lépéscsojja a magasabb fokozatú tudományok doktora (Dsc.). Egy tudományos fokozat után újra egy címet kiállítani – amelynek elvileg sokkal nagyobb rangúnak kellene lennie – eléggé furcsán hat, de erre valószínűleg az a magyarázat, hogy napjainkban az Európai Unióban csak egyetlen tudományos fokozat van elismerve, ez pedig a PhD.

Persze régebben is voltak olyan doktori címek, amelyeket elvileg a CSc. fokozat után is adományozhattak, de azoknak inkább protokolláris „*díszdiploma*” szerepe volt, amivel elismerést, kitüntetést szerettek volna adni valakinek. Ilyen volt a „*tiszteletbeli doktorátus*” (*doctor honoris causa*), amely az egyetemek által a kutatóknak, oktatóknak adományozott formális kitüntetés a szakterületükön elért eredményeikért, vagy többéves munkájukért. A tiszteletbeli doktor cím odaítélésének nincsenek meghatározott követelményei, de általában a kitüntetett személy munkája vagy tevékenysége felér egy doktori

---

⁹ A foglalkozásjelző doktori címeket 1951-ben – szovjet mintára – eltörölték. Az egyetemek az 1956-os események után kapták vissza a doktori cím adományozásának jogát. Jelenleg hétfajta teljesítményt fed le a név előtt viselt doktori titulus (a szerkesztő megjegyzése).

¹⁰ Lásd Újszászi Ilona: *Mától doktorok lehetnek a patikusok* – Forrás: delmagyar.hu https://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/matol_doktorok_lehetnek_a_patikusok/2083016/ (letöltés: 2018. december 5.).

szinttel. A részleteket mellőzve ugorjunk egyet a mai bolognai rendszer szerinti felosztásra.

Napjaink kavalkádja

A bolognai rendszerre történő átnyergelés ellenére, hazánkban a felsorolt hivatásdoktori címmel járó szakmákat nem bontották ketté „BA” és „MA” lépcsőkre, hanem úgynevezett „*osztatlan*” képzéssé alakították, amely –osztatlansága ellenére – egyetemi, azaz mester (MA) képzést ad, természetesen a szakmai doktori címmel együtt. Az alapfokozatban szerezhető „*bachelor*” vagy „*baccalaureus*” (BA, BSc) a régi főiskolai, a mesterfokozatú „*master*” vagy „*magister*” (MA, Msc) az egyetemi végzettségnek felel meg. Mint írtuk, a gyógyszerészek visszakapták doktori címüket. A jogászoknál viszont mindent megtettek, hogy elvegyék a doktori titulust, és ezt más európai országok példájával szerettek volna alátámasztani, ahol az alap jogi végzettség mellé, nem minden esetben jár doktori cím. Több országban még az ügyvédek is csak annyit írhatnak doktor helyett, hogy „*avocat*”.

Szomorú tény, hogy a napjainkban végző jogászoknak a diplomájába már nem írják be a „*dr.*” titulust, hanem az úgynevezett „*oklevél mellékletbe*” (ami a régi lecke- vagy indexkönyv megfelelője) nagyon apró betűvel szerepeltetik, hogy jogosultak a „*dr.*” vagy a „*dr. jur.*” cím viselésére. Még zavarosabbá teszik a helyzetet azzal, hogy a – most már angol és magyar nyelven kiállított – diplomákban és oklevélmellékletekben az angol fordítás helytelen, mivel szó sincs benne a „*dr.*” cím használatáról, hanem azt „*mesternek*” fordítják.

A döbbenetet tovább fokozza, hogy az eddig az „*állam- és jogtudományi doktor*” (röviden: jogászdoktor) címet adó szak mellé egy „*államtudományi*” végzettséget adó szakot is létrehoztak. Az államtudományi szakon végzetteknek *doctor rerum politicarum* (*dr. rer. pol.*) titulus dukál. Megítélésünk szerint, több szempontból is aggályos a jogászokkal szemben (árnyaltabban párhuzamosan) kreált konkurens szak. Egyrészt már a jogászok végzettségében is szerepel az „*állam- és jogtudományi doktor*” megnevezés, vagyis ők szintén rendelkeznek ezzel a címmel, másrészt az államtudományi, más szóval politológiai képzésünk már régóta létezik. A politológiának talán azért volt már korábban létjogosultsága, mert a jogi karon oktatott ismeretekhez képest, az államtudományt és a politikatudományt egyaránt lehetett részletesebben, kvalifikáltabban tanulni (tulajdonképpen ezért hozták létre a politológia szakot).

Növeli a zavart, hogy van politikatudományi és politikai szakértői szak (ma már átnevezték politikai tanácsadónak), és azt már csak szőrmentén említjük, hogy a régi államigazgatási szak új néven ugyancsak funkcionál (igazgatás-szervező szak), amelynek abszolválása után többféle mesterszakra lehet jelentkezni, úgymint közigazgatási, közigazgatás menedzseri, nemzetközi igazgatási, és ki tudja még hányféle hasonló képzés. Az egészben az a visszatetsző, hogy ezek a munkakörök jogi diploma birtokában ugyancsak betölthetők lennének, tehát felesleges volt létrehozni az egyes állam- és jogtudomány részelemeire „*lebutított*” diplomás képzéseket. Érdekes volna, ha – a bolognai folyamat és az „*egyszerű, átlátható állam*” program jegyében – szétbontanák

a jogász végzettséget jogi főiskolára (BA), és jogász mesterre (MA), ami hazánkban nem elképzelhetetlen.¹¹

Bizonyos körökben mindig azt hangoztatják, hogy sok a jogász (állítólag), és nincs megfelelő számú munkahely a részükre. A jogászok viszont azt állítják, miszerint túl sok hasonló, gyakorlatilag a jogász szakma egyes részterületeire redukált szakot hoztak létre feleslegesen. A helyzetet tovább rontja, hogy a törvény szerint, a „történész” diploma is feljogosít államigazgatási, közigazgatási munkakörök betöltésére. A jogászok által betölthető munkaköröket még az is hátrányosan érinti, hogy bármilyen egyetemi végzettséggel elhelyezkedhet valaki a közigazgatásban, ha néhány hetes tanfolyam keretében közigazgatási alapvizsgát, 2 év után pedig közigazgatási szakvizsgát tesz. Így akár egy tanár- vagy bármilyen bölcsészszakos elhelyezkedhet a közigazgatásban. Érdekes viszont, hogy azt a párhetes képzést még nem találták ki, amelynek abszolválását követően jogi diplomával tanárként lehetne dolgozni, például történelmet vagy társadalomismeretet tanítani. Ezeknek a tantárgyaknak az oktatásához a jogász megfelelő képzettséggel rendelkezik (gondoljunk csak a római jogi, az egyetemes állam- és jogtörténeti, a magyar állam- és jogtörténeti szigorlatokra stb.). Na de térjünk csak vissza eredeti témánkhoz. Nézzük meg, milyen érdekességeket találunk még az egyes fokozatok, doktori címek között.

Doctor of Philosophy, Doctor of Liberal Arts és a habilitált doktorok

Korábban említettük, hogy jelenleg Magyarországon már csak egyetlen tudományos fokozat létezik: a „*Doctor of Philosophy*”, latinul „*Philosophiæ Doctor*” (PhD.), amelynek jelentése „*a filozófia doktora*”, azaz a „*filozófia tanítója*”. Itt nem a filozófiáról, mint tudományról van szó – persze abból is lehet PhD. fokozatot szerezni –, hanem az adott tudomány „*filozófiájáról*”, vagyis „*elméletéről*”, amelyben elmélyedt az illető doktorandusz (doktorjelölt). Az aspiráns, a doktori szigorlat eredményes letételét követően, a doktori (PhD.) értekezését sikeresen megvédve nyeri el ezt a tudományos fokozatot, azaz válik doktorrá. Természetesen a neve előtt jogosulttá válik a „*Dr.*” vagy „*PhD.*” használatára.¹²

A zeneművészeti, képzőművészeti, iparművészeti és építőművészeti területeken szerezhető tudományos fokozat a „*Doctor of Liberal Arts*”, latinul „*Doctor Liberalium Artium*” (DLA.). A művészeti területeken elnyert tudományos doktori fokozat is feljogosít a „*Dr.*” használatára, a PhD.-vel megegyező ranggal és értékkel bír, csak a rövidítésében tér el attól.

A PhD. tudományos fokozatot követő cím a *habilitációs oklevél*, amely az egyetem által adományozható legmagasabb képesítést „*venia legendi*”-t, a szabad kurzushirdetési jogot jelenti. A latin „*habilis*” szó az „*ügyes, alkalmas*”

---

¹¹ A szerző nem jár messze az igazságtól, hiszen a hazai egyetemeken évek óta létezik a jogi felsőoktatási szakképzés (a szerkesztő megjegyzése).

¹² Nem ritkán a PhD. fokozattal rendelkezők „*elől-hátul*” doktorok: a tudományos fokozatra utaló „*Dr.*” – szigorúan nagykezdőbetűs – rövidítést a nevük előtt használják, és a „*biztonság kedvéért*” a PhD.-titulust a nevük mögé illesztik. Belegondolok, miképpen írná a nevét az olyan habilitált és PhD.-fokozatú egyetemi oktató, aki a rendszerváltoztatást megelőzően egyetemi doktori (dr. univ.), majd állam- és jogtudományi doktori (dr. jur.) címet, később kandidátusi (CSc.) fokozatot szerzett. A rendszerváltoztatást követően a kandidátusi fokozatát egyenértékűsítették, majd abszolválta például az ELTE ÁJK Jogi Továbbképző Intézete által szervezett Gazdasági büntetőjogi szakjogász szakirányú képzést (LL. M.) – a szerkesztő megjegyzése.

melléknévből származik, ezért a habilitációs eljárás átvitt értelemben egy „*alkalmassá tétel*” jelent. A „*Habil Doctor*” (Dr. hab.) ugyanis kimagasló szakmai teljesítménnyel és vezető oktatói alkalmassággal rendelkezik, ezért az egyetemen szabadon hirdethet tantárgyakat. A habilitált doktori cím az egyetemi tanári kinevezés egyik feltétele, és csak CSc. vagy PhD. fokozattal rendelkezők vehetnek részt a habilitációs eljárásban. Az eljárás egy tudományos habilitációs pályázat benyújtásával indul, amelynek sikeres elbírálása után a jelöltnek két nyilvános előadást kell tartania: az egyiket idegen nyelven, és ezáltal tudja bizonyítani oktatói rátermettségét, előadókészségét, szakmai-tudományos tevékenységét, tudományos kutató munkájának eredményeit. Igazolja továbbá, hogy idegen nyelven is tud előadást tartani.

De mi is az az LL. M.-képzés?

A jogászképzésben megjelent egy viszonylag új posztgraduális formában működő, úgynevezett LL. M. cím használatára jogosító szakjogász képzési program.¹³ Ez a magyar oktatásban még kissé furcsán hangzik, és sokan nem igazán értik, hogy mire való. Főleg angolszász területen tulajdonítanak nagy jelentőséget ennek a képzésnek. Az Egyesült Királyság területén működő három – néhol kettő – éves jogi alapvégzettség után egyfajta speciális akadémiai kurzus az LL. M., amely általában egy éven keresztül csak egy bizonyos szakterületre koncentrálnak. Ez főleg arra való, hogy a jogász elmerüljön, kutasson egy adott jogterületet, és specializálódjon arra, ami érdekli.

Az aspiránsoknak négy tárgyat kötelező felvenniük a képzés alatt, amelynek a végén vizsgát tehetnek, de vizsga helyett akár „*disszertációt*” (thesis-t) is írhatnak egy tárgyból. Ez általában egy, a PhD. tudományos fokozatot megelőző, posztgraduális képzés, a végzettség egyfajta „*kisdoktorinak*” tekinthető, pedig náluk olyan nincs, de mégis a nevük után az LL. M. megkülönböztető (distinction) kiírást használhatják (tegyük hozzá, hogy a jogszerűen, a jogszabály erejénél fogva, akárcsak nálunk – a szerkesztő megjegyzése). Többen ezt tekintik az első lépcsőnek az egyetemi oktatói, kutatói vagy akadémiai karrier felé vezető úton, mert innen már a következő az M. Litt. (Cambridge-ben), illetve a PhD.

De mit is jelent az, hogy LL. M.?

Az angol eredetiben az LL. M. („*Licentiate Legum Magister*”, angolul „*Master of Laws*”), amely tulajdonképpen egy licenciátus¹⁴ mesterképzés, valahol a tudományos doktori (PhD.) és az alap mesterfokozat között. Szokták pontok nélkül „*LLM*”-ként is írni, de helyesebb a pontokkal történő „*LL. M.*” írásmód, mivel a magyar helyesírás szabályai szerint, a doktor rövidítése után is kötelező pontot tenni (dr.). A „*licentiate*” vagy magyarul licenciátus kifejezés, szó szerint engedélyt jelent, amely szintén a római kori doktor jelzőhöz kapcsolódva azt jelenti, hogy engedély a jognak a tanításához. A licenciátussal rendelkező már nem csak műveli, gyakorolja a jogász szakmát, hanem taníthatja is, tehát engedélye van továbbadni a tudását. A doktor kifejezés értelmezésénél fentebb már kifejtettem a „*licentia docendi*”-t. A doktor a licenciátushoz képest ma már

¹³ Lásd a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 52. § (6) bekezdésének a rendelkezéseit (a szerkesztő megjegyzése).

¹⁴ *Licentiátus*: néhány külföldi egyetemen a doktorátust megelőző vagy azzal egyenértékű tudományos fokozat, illetve egyetemi végzettség (Bakos, 496. oldal) – a szerkesztő megjegyzése.

annyival többet jelent, hogy nemcsak taníthatja, hanem kutatja is az adott tudományt, jelen esetben a jogot. A licenciátusi és doktori vizsgák a történelem folyamán közeledtek egymáshoz, több helyen összemosódtak, egybeolvadtak, és utána már csak a doktort használták, azonban néhány helyen külön megmaradtak.

A 2011. évi CCIV. törvény 52. § (6) bekezdésében mindössze az szerepel, hogy a mesterfokozatot eredményező jogászképzésre épülő szakirányú továbbképzésben oklevelet szerzettek a „*Legum Magister*” vagy „*Master of Laws*” (rövidítve: LL. M.) cím használatára jogosultak. A törvényben az első „L” betű jelentése nem is szerepel, viszont a rövidítésben már feltüntetik. Az első „L” betű jelentését az angolok sem hangsúlyozzák annyira az angol fordításban, mert ott egyértelműen magától értetődő, hogy latinul ez egy Licentiate Legum Magister. Hasonlóan az angol rendszerhez, nálunk is egy bizonyos jogi területre specializálódott képzésről van szó, amit az „*adott terület szakjogásza*” megjelöléssel használnak (pl. a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Bűnügyi szakjogász szakirányú képzés).

Mit hozhat a jövő?

A jövőre vonatkozóan érdemes lenne komolyan megfontolni, hogy az LL. M.-képzést beszámíthatnák a PhD. képzés idejébe, vagy akár törvényi szinten elismernék licenciam diplomaként. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Posztgraduális Intézetében a kánonjogász képzés keretében megtartották a római jogi alapokon nyugvó, tradicionálisan hármas felosztású (baccalaureus, licenciatus, doctor) típusú rendszert, ahol a baccalaureátus-¹⁵ diplomát egyetemi mester (MA) oklevélnek, a licenciátus-i diplomát a PhD. képzés első két éveként ismerték el, utána pedig egy évre rá megszerezhető a tudományos doktori fokozat (PhD.) is.

Szerettem volna még bemutatni a jogászképzés sajátosságait és az ügyvéddé válás folyamatát az egyes országokban, de ez a jelen cikk terjedelmébe már nem fért bele, ezért szándékomban áll e témát a későbbiekben folytatni. Remélem, sikerült egy tisztább, átláthatóbb képet vázolni a magyar oktatási rendszer tudományos fokozataival, doktori címeivel kapcsolatban.

***

---

¹⁵ *Baccalaureatus*: a legelső tudományos fokozat (ma már csak Angliában és az USA-ban; a középkorban egész Nyugat-Európában (Bakos, 83. oldal) – a szerkesztő megjegyzése.

Dr. Kovács Gyula

A „szél kergette vagabund”¹⁶

Pályakép Endrődy Gézáról, Magyarország első kriminalisztikai szakkönyvének szerzőjéről

A bűnügyi nyomozás tudományának első hazai szakkönyve 1897-ben, 121 évvel ezelőtt jelent meg Losoncon, Endrődy Géza tollából, a Kármán-féle Könyvnyomda gondozásában. A második kiadás egy esztendővel később, 1898-ban, 120 éve látott napvilágot Budapesten (Singer és Wolfner munkáját dicséri). Ennek az egyedülálló műnek a címe: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve*.

A budapesti megjelenés 120. évfordulója már önmagában is okot szolgáltat a szerzőt méltató, vázlatos pályakép elkészítésére. *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* azonban nem csupán egy antik könyvritkaság: a méltatlanul elfeledett, de visszafogottan fogalmazva is csak kevésbé ismert szerző munkája igazi csemege a kriminalisták számára. A szakkönyv megállapításainak bizonyos részei napjainkban is érvényesek, sőt, továbbgondolásra alkalmasak és érdeemesek. Nem mellesleg a – munkaszervezési, nyomozásetikai, valamint krimináltechnikai, krimináltaktikai és kriminálmetodikai ismereteket egyaránt tartalmazó – kézikönyv kriminalisztikatörténeti kuriózum, egyben kortörténeti dokumentum, és nem csak a beavatottak számára.

A kézikönyv szerzőjének neve mellé sokan társítják a „csendőr főhadnagy” jelzőt, ami nem teljesen helytálló. Endrődy ugyan 1883 májusától 1895 ápriliséig valóban csendőrtisztként szolgált (főhadnagyi rendfokozattal vonult nyugállományba), de *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* első kiadásakor (1897) Losoncon, a második kiadás megjelenésekor (1898) pedig Gyula rendőrkapitánya volt. A kézikönyvet tehát rendőrként írta, és „*mint rendőrkapitány halt meg 1900. szeptember hó 12-én*”.¹⁷

Vizsgáljuk meg Endrődy Géza, az egykori honvéd-, majd csendőrtiszt, illetve városi rendőrkapitány életének fontosabb állomásait.

A nógrádi honvéd újonctól a gyulai rendőrkapitányig

Kisendrédi Endrődy Géza, az egykoron Heves vármegyéhez tartozó Tar¹⁸ községben látta meg a napvilágot, 1851. november 27-én. Földbirtokos családból származott. A középiskolát Késmárkon, a főgimnáziumot Losoncon és Debrecenben végezte, majd jogot hallgatott Pozsonyban. Huszonegy esztendősen

¹⁶ Bodri Ferenc: *Apokrif Krúdyról* című írásában illette ezzel a jelzővel Endrődy Gézát. Kortárs – Irodalmi és kritikai folyóirat 2001. november 11. szám (Magyar Írószövetség, Budapest, 2001). Internetes elérhetőség: <http://home.hu.inter.net/kortars/0111/bodri.htm> (letöltés: 2018. január 29.). A pályakép eredetileg Endrődy Géza – Dr. Kovács Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* 279–286. oldalán jelent meg (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018).

¹⁷ Dr. Preszly Lóránd: *A csendőrség úttörői*, 177. oldal (Budapesti Hírlap Nyomdája, Budapest, 1926).

¹⁸ Tar község napjainkban a Nógrád megyében lévő Pásztói járáshoz tartozik. Lásd www.tarkozseg.hu – Tar község honlapja (letöltés: 2018. január 29.).

szerelt fel a magyar királyi honvédség hivatásos állományába: „1872. március 25-én rendes sorozás útján tizenkét évre avatott fel a m. kir. 52. számú nógrádi honvédszázalajhoz. Újonckiképzésre 1872. október 8-án vonult be. Tizedes 1872. december hó 1., szakaszvezető 1873. július hó 1., címzetes őrmester 1873. szeptember hó 9-ével”.¹⁹ A pozsonyi IV. kerületi tisztképző iskolában 1872. december 1-jén előbb hadapródi vizsgát tett (szabadságolt állományú hadapróddá 1873. szeptember 16-án nevezték ki), utána pedig a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia (a továbbiakban: Ludovika) hallgatója volt. Az akadémiai vizsgák abszolválását követően 1874. november 1-jén nevezték ki hadnagyi rendfokozatba, a tényleges állományba. A magyar királyi 64. számú esztergom-komáromi honvédszázalajhoz 1874. november 25-én helyezték át.²⁰

Hivatásos honvédtisztként nem sokáig szolgálta fegyverrel a hazát: „a tettelegesen szolgálattól, hogy feldegyi Fellner Etelkával egybekelhesen, kilépett és Vecseklőben (Nógrád m.)²¹ telepedett le”,²² ugyanis a család a szükséges kaciót²³ nem tudta előteremteni. A tiszt rendfokozatról való önkéntes lemondást követően, mint védkötelest, közhonvédként a magyar királyi 50. számú pest-jászsági honvédszázalajhoz osztották be.

Vecseklőben „1883. máj. 15-ig mint körjegyző működött, midőn az akkor alakult m. kir. csendőrséghez²⁴ kérte beosztását, hova ő felsége által, régi rangjának megtartása mellett kineveztetett és előbb Szegeden, majd Verseczen²⁵ és 1888. nov. óta Miskolcra él hivatásának; főhadnaggyá 1886-ban neveztetett ki”.²⁶ A miskolci IV. számú csendőrkerületnél 1895. május 1-jéig szolgált, majd, egészségi állapotára tekintettel, nyugállományba vonult; ekkor a 44. életévét taposta.

Megjegyzendő, hogy a „boldog békeidőkben” [lényegében a kiegyezés (1867) és az első világháború (1914) közötti időszakban], illetve a két világháború között, nem volt szokatlan, valamint nem váltott ki közfelháborodást sem, ha a honvédelmi és/vagy a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek (jobbra a honvédség, a csendőrség és a rendőrség) hivatásos állományú tagjai

¹⁹ A csendőrség úttörői, 176. oldal.

²⁰ Vesd össze Ibolya Tibor: Kriminálisztikatörténeti tanulmányok. Az első magyar kriminálisztikai tanácskönyv és szerzője, 32–34. oldal (Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015).

²¹ Vecseklő (Večelkov) község ma Szlovákiában, a Rimaszombati járásban található. Lásd <http://adatbank.sk/lexikon/vecseklo-vecelkov/> – Szlovákiai Magyar Adatbank (letöltés: 2018. január 29.).

²² Szinyei József: Magyar írók élete és munkái – Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) – <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> (letöltés: 2018. január 29.).

²³ *Kaució* [eredetileg *caution* (kötelezvény, gondoskodás, előrelátás)]: vagyoni biztosíték, óvadék. Forrás: Bakos Ferenc (szerk.): Idegen szavak és kifejezések szótára, 418. oldal (Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984). Régen házassági óvadék katonatisztek nősülésekor, vagyis az a rendfokozatonként megállapított különböző nagyságú pénzösszeg, illetve ingatlan, amelyet a nősülni szándékozó katonatisztnak biztosítania kellett, hogy a kamatok és/vagy a jövedelem lehetővé tegye a családnak a tiszt rendfokozathoz méltó életmódot. Forrás: <http://meszotar.hu/keres-kauci%C3%B3> – Tudományos és Könyvelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára (letöltés: 2018. január 29.).

²⁴ A magyar királyi csendőrség 1881. február 14-én alakult meg. Lásd a csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről szóló 1881. évi II. törvénycikk, valamint a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881. évi III. törvénycikk rendelkezéseit.

²⁵ Versec község (szerbül Општина Вршац/Opština Vršac) egy közigazgatási egység Szerbiában, a Vajdaságban. Forrás: <http://vajdasag.rs/Versec> – A Vajdaság enciklopédiája (letöltés: 2018. január 11.).

²⁶ Forrás: <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> – Magyar írók élete és munkái (letöltés: 2018. január 10.).

idejekorán, nem ritkán 15–20 év tényleges szolgálat után nyugállományba vonultak. A szolgálati nyugdíj ugyanis szerény, de biztos megélhetést nyújtott a közmegebecsülésnek örvendő „*obsitos hadfik*” számára. Sokan ezért (is) vállalták be a hivatásos szolgálattal járó többletkövetelményeket és pluszterheket.

Példának okáért, miháldi báró Splényi Ödön (1842–1909), a székesfőváros első detektívfőnöke (1886), első ízben 1876-ban – 34 évesen, honvédszázadosként – vonult nyugállományba. Nem mellesleg Splényi báró, aki alig 18 esztendősen már harcolt az olasz hadjáratban, és a Ludovika²⁷ egyik alapító tanára volt (1872), minden bizonnyal ismerte, sőt, oktatta Endrődy Gézát.²⁸

...szolgálatára, legutóbb levezetnoka, elete 69-ik évében, Hernád-Zsadányban. — JÁMBOR GYULA, a műegyetem titkára, előbb a kolozsvári egyetem tanácsjegyzője, ki az irodalommal is foglalkozott, s mint a Nemzeti Szalon választmányi tagját, a művészi körökben is jól ismerték, 48 éves korában, Budapesten. — LOSONCZI FARKAS BÉLA, birtokos és gyógyszerész, Mező-Csáthán, s nagy kiterjedésű rokonság gyászolja. — ENDRŐDY GÉZA, nyug. csendőrfőhadnagy, Gyula város rendőrkapitánya, 49 éves korában. Több szépirodalmi művet, és számos rendészeti szaktanulmányt írt; alapítója és több éven keresztül szerkesztője volt a «Magyar Csendőr», később «Rendőri Lapok» című szaklapnak. — OGNIS GYULA, a 14. huszárezred ezredese, 54 esztendő, Kecskeméten. — STOJANAVLEVICS MIKLÓS, a 35. dandár parancsnoka, Kolozsvárott. — MAROSFELEI LÉNGYEL LAJOS, 52 éves korában, Kolozsvárt. Fia volt néhai Lengyel Józsefnek, a keresztírvidéki egykori népszerű orvosnak, a ki részt vett a szecsvári csatá-

Endrődy Gézát 1896-ban reaktívtá válták: 1897-ben Losonc rendőrkapitánya, majd „1898. március 1-jével Gyula r. t. város rendőrkapitányává neveztetett ki, Békés vármegye főispánja által. (...) Mint rendőrkapitány halt meg 1900. szeptember hó 12-én. Hamvait a gyulai római katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra”.²⁹ Haláláról az akkori idők legnépszerűbb képes hetilapja, a Vasárnapi Újság az 1900. évi 38. számában (szeptember 23.) is meg-

emlékezett.

Endrődy főhadnagy magyarul tökéletesen, németül és szerbül kielégítően beszélt. Magyarországot helyőrségelése során jól megismerte. Magas, nyúlánk, erős testalkatú férfi volt. Kiváló szellemi képességgel és gyors felfogással bírt. Szakmailag igencsak felkészült volt, csendőrtisztként nagy becsvágygal és szorgalommal felelt meg hivatásának.

Kitüntetései:

- 1885-ben „kiváló figyelmet érdemlő, buzgó és fontos feladatának sikeres megoldásáért”,³⁰ valamint
- 1888-ban, az 1887. év tavaszán a Dél-Magyarországon pusztító árvíz alkalmával a védekezési és mentési munkálatoknál tanúsított sikeres tevékenységéért

honvédelmi miniszteri dicséřő elismerésben részesült.

²⁷ Nagyvonalakban: a Ludovika (latinus néven Ludoviceum) alapításáról már a katonai Ludovika-akadémiáról szóló 1808. évi VII. törvénycikk rendelkezett. Az intézmény „*Pest városában történő haladéktalan felállítását*” az 1827. évi XVII. törvénycikk megerősítette, amelynek folyamánként József főherceg 1831-ben tette le az épület alapkövét, de a katonai tanintézmény ténylegesen csak 1872. november 21-én nyitotta meg a kapuit. Szervezetét a magyar királyi honvédségi Ludovika Akadémia felállításáról szóló 1872. évi XVI. törvény szabályozta. A Ludovika főépületében 2012 januárjától a Nemzeti Közszerológiai Egyetem (NKE) működik, és 2017 szeptemberétől itt kapott helyet a Rendőrtiszti Főiskola (RTF) jogutódja, az NKE Rendészettudományi Kar (RTK). Forrás: <https://1000ev.hu/index.php> – 1000 év törvényei (letöltés: 2018. január 29.); http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/27687/02_ludovika_elso_fejezet.pdf – A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia (1808–1945) I. rész. Honvédelem.hu (letöltés: 2018. január 11.).

²⁸ Vessd össze dr. Kovács Gyula: Báró Splényi Ödön, a főváros első detektívfőnöke. Dr. Kovács Gyula (szerk.): Obsitos Detektívek Lapja 2014/3–4 szám, 4–7. oldal (Obsitos Detektívek Egyesülete, Budapest, 2014).

²⁹ A csendőrség úttörője, 177. oldal.

³⁰ A csendőrség úttörője, 177. oldal.

A férj és családapa

Endrődy Géza 1875-ben nősült. A feldegyi Fellner Etelkával kötött frigy vitán felül szerelmi házasság volt, hiszen a házassági óvadék (kaució) letételének hiánya miatt, csak úgy vehette nőül kedvesét, hogy önként lemondott tisztí rendfokozatáról.

A házasságból két fiú- és négy leánygyermek született. A Kossuth-díjas drámaíró, műfordító, Hubay Miklós édesanyja, Endrődy Géza egyik lánya volt: a vér nem vált vízzé...

A fiúgyermek közül László utászszászados volt, a Lipót-rend,³¹ a Vaskorona-rend³² és az ismételt Katonai Érdemkereszt³³ tulajdonosa, aki 1918-ban az olasz harctéren hősi halált halt.³⁴ Géza honvédtörzstisztként szolgált, 1924-ben vitézzé avatták.

A lapszerkesztő és szakíró

Endrődy „első irodalmi kísérlete a Dolinay által szerkesztett *Tanulók Közlönyében* (1870. Az én vágyaim cz. dal) jelent meg; később Pozsonyban, mint a tisztképző tanfolyam hallgatója a Pozsony-vidéki Lapokba társadalmi, s ugyanakkor a Halász Károly Honvéd című lapjába katonai cikkeket írt; ez utóbbi lapnak mint ludovici hallgató is munkatársa maradt; a Ludovica Académia Közlönyébe hadtörténelmi cikkeket (1871. Polgár és Katona stb.) és a P. Naplóba a Ludovica Académia szervezetéről írt 1874–75-ben, mint Tatán állomásozó hadnagy, a Győri Közlönynek és az ugyanott megjelent Szabad Polgárnak állandó tárczaírója volt, és mind a két lapba apróbb genreket,³⁵ elbeszéléseket és verseket írt. Visszatérve a polgári életbe, verseket, tárczákat, társadalmi s közigazgatási cikkeket írt a Nógrád megyei Lapokba, Losonc és Vidékébe, s a Barta László által szerkesztett Községi Közlönybe; továbbá Palócz

---

³¹ Az Osztrák Császári Lipót-rendet (*Leopold Orden*) Habsburg I. Ferenc osztrák császár és magyar király alapította 1808. január 8-án, édesapja, II. Lipót magyar király tiszteletére. A rendnek hagyományosan három osztályát különböztették meg: a lovagkeresztet, a középkeresztet és a nagykeresztet. Háború esetén úgynevezett haddíszítményes osztályokat adományoztak, ami a háborúban tanúsított vitézséget volt hivatott szimbolizálni. Forrás: <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/lipot-rend/> – Kitüntetések és jelvények (letöltés: 2018. január 29.).

³² Az Osztrák Császári Vaskorona-rendet (*Orden der Eisernen Krone*) I. Ferenc császár alapította újra 1815-ben. Az eredeti Vaskorona-rendet I. (Bonaparte) Napóleon francia császár alapította az Itáliai Királyságban. A rendnek ugyancsak három osztálya volt, és 1860 februárjától – a Lipót-rendhez hasonlóképpen – az ellenséggel szemben tanúsított katonai érdemek elismeréseként bevezették a haddíszítményt. Forrás: <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/vaskorona-rend/> – Kitüntetések és jelvények (letöltés: 2018. január 29.).

³³ A Katonai Érdemkereszt (*Das Militär-Verdienstkreuz*) a Habsburg Birodalom, majd 1867-től az Osztrák-Magyar Monarchia katonai kitüntetése volt. Az érdemkereszt szintén háromfokozatú volt. A monarchia idején az érdemkereszt magasabb fokozatának elnyerése esetén az alacsonyabb fokozatot „le kellett tenni”. Forrás: <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/katonai-erdemkereszt/> – Kitüntetések és jelvények (letöltés: 2018. január 13.).

³⁴ „Olaszország közben kezdett közelebb jönni... Anyám legkisebb húga, Lilla (ő Gyulán lakott) felke-rekedett, hogy elmegy az északolasz Karsztockba, s megkeresi kedves bátyjának a sírját. Endrődy Lacikát 1917. június 27-én, László-napon álmában tépte ketté a fedezékben egy olasz bomba; mellette nagy ezüstrózsávé zsugorodott az a cigarettatárca, melyet neve napjára kapott tisztársaitól, valamennyiük belégravírozott aláírásával.” Hubay Miklós: Olasz gyökereim Nagyváradon. Forrás: http://www.napkut.hu/naput_2006/2006_08/003.htm – Napkút Kiadó – Napút Online kulturális folyóirat (letöltés: 2018. december 3.).

³⁵ *Genre*: életkép; tárgyát a mindennapi életből merítő elbeszélés vagy festmény. Bakos, 295. oldal.

photographiák cz. genreket a Magyarország s a Nagyvilágba. Verseczen segített megalapítani s szerkeszteni Perjessy Lajos fő-reáliskolai tanárnak a Délvidéki Nemzetőrt; nagyon szűken lévén munkatársak dolgában, a lapot úgyszólván csak ketten írták; az akkor szárnyait próbálgató Herczeg Ferencz is fölkereste őket egy-egy tárczával".³⁶

Főbb művei:

- A bűnügyi nyomozás kézikönyve (első kiadás: Kármán-féle Könyvnyomda, Losonc, 1897; második kiadás: Singer és Wolfner, Budapest, 1898)
- Alapvetés a csendőr erkölcsi neveléséhez (Kaufman Nyomda, Máramaros-sziget, 1902)
- Katonai iránytan (első kiadás: Miskolc, 1892; második kiadás: Hunnia-nyomda, Esztergom, 1896)
- Magyarország rendőrsége és az államosítás (Gyula, 1898)
- Őszi verőfény – Költemények (Miskolc, 1890)
- Photographiák – Beszély-gyűjtemény (Czéh Sándor, Győr, 1876)
- Útmutató a nyomozó szolgálatban – Segédlet (Szeged, 1899)

A „szél kergette vagabund”

A „magyar irodalomtörténet által is számon tartott, hat gyermeket felnevelő, németül és szerbül is beszélő Endrődy Géza”³⁷ már 1870-ben, tehát tizenkilenc esztendőskorában verseket és novellákat publikált. Ez ténykérdés.

Azt viszont gyaníthatóan csak kevesen tudják, hogy Endrődynek 1896 első hónapjaiban – például Gárdonyi Géza, Heltai Jenő és Ignótyus munkái mellett – versei jelentek meg az Esztergom és Vidéke tárcarovatának hasábjain. Arra pedig ki gondolna, hogy az általa szerkesztett Magyar Csendőrben (ugyancsak 1896) Pósa Lajos versei mellett az „oroszlánkörmeit még csak alig-alig mutogató” Krúdy Gyulának (az írőfejedelem ekkor mindössze tizennyolc éves) folytatásokban közölt kisregényei, elbeszélései és cikkei jelentek meg (egy számban nem ritkán több írása is).

Idézzük fel, hogyan vélekedik Bodri Ferenc Krúdyról és Endrődyről a Kortárs hasábjain.

„Kis-endrédi Endrődy Géza, maga is szél kergette vagabund.³⁸ Pályaképe a Szinnyeiből és felújított folytatásának adataiból kibontható. A >>Kézmárkon<< iskolázott, majd a pozsonyi tisztképzőn, végül a Ludovikán végzett hadnagy rövidke időt tölt csapatszolgálaton – házassági terveit alá nem került kació. Nősülését követően közhivatalnok lett, utóbb a frissen létesült Magyar Csendőrség (1882. január 1.) kötelékében kér s nyer beosztást, előbb Szegeden, majd Versecen, utóbb Miskolcon és Tatán. A vármegyei irányítás alól fokozatosan kivonva formálódott a központosított hatalmi szervezet, az újjáalakításban a ludovikás hadnagy kitűnő szervezőnek bizonyult – gyakori állomáshelyváltása ebből ered (a képen Endrődy és neje látható³⁹).

³⁶ Forrás: <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> – Magyar írók élete és munkái (letöltés: 2018. január 29.).

³⁷ Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője, 33. oldal.

³⁸ *Vagabundus*: csavargó. Bakos, 885. oldal.

³⁹ Forrás: Hubay Miklós: Fejezetek egy önéletrajzból. Juhász Ferenc (szerk.): Új Írás 1978/1. szám, 113-128. oldal (Lapkiadó Vállalat, Budapest, 1978).

Vándorlása során a helyi lapokban szakmájához illő írásai jelengetnek meg, ugyanígy tárcái, >>genrei<< és versei. Versecen ő alapította a Délvidéki Ellenőrt, és lapot alapított Esztergomban is. 1896 első hónapjaiban szaktanulmánya

(A városok és a csendőrség) és versei jelentek meg Gárdonyi, Kóbor Tamás, Kozma Andor, Heltai Jenő, Ignotus és mások munkái mellett az Esztergom és Vidéke tárcarovatának hasábjain. Nyugdíjazása után, 1895 végén költözhetett Esztergomba, ahonnan pár hónap után Budapestre került. Innen újra aktiváltak: Losonc, majd Gyula rendőrkapitánya lett.

Verseskötetét és >>beszélggyűjteményét<< jegyzik az annaleszek,⁴⁰ szaktárgyú tanulmányait és könyveit úgyszintén. Magyar katonai iránytan című kötetének második kiadása például Esztergomban nyomatott 1896 nyarán. A kiadás műhelye Gerenday József >>villanyáramra berendezett Hunnia-nyomdája<< volt. Gyulán majd a Magyarország rendőrsége és az államosítás című beszámolóját nyomattja ki (1898), Budapesten ugyanekkor A bűnügyi nyomozás kézikönyve jelenik meg tőle, Szegeden pedig Útmutató a nyomozó szolgálatban című >>segédlete<< (1899).

Esztergomban 1896. január elejétől augusztus végéig jelent meg szerkesztésével szombatonként a Magyar Csendőr – Szakismereteket terjesztő és szórakoztató közlöny című folyóirata, amelyben Pósa Lajos versei mellett Krúdy Gyula folytatásokban közölt kisregényei, elbeszélései és cikkei találhatóak, egy számban gyakorta több is. Említettem Krúdy álneveit, ezek inkább a >>szakírányú<< cikkek és elbeszélések (Csendőrök a hegyekben, Ki a bátor?, A csendőr, Az öreg tolonc, A bűnös ember fotográfiája, Megöltek egy csendőrt?) alatt olvashatók. Nyolc folytatásban egy kisregény (Egy lány, két legény) és a közben másutt is közölt novellák mellett találkozhatunk néhány bájos moralitású értekezéssel is (A magyar címer, A lobogó becsülete, A mi édesanyánkról) – a szorgalmas külmunkatárs minden szerkesztői kíváncsisághoz készséggel alkalmazkodott.

Egy május végi lapszámban jelent meg a hír, majd egy hét után az előfizetési felhívás a tervezett gyűjteményről, a Megöltek egy csendőrt? négy folytatásával (május 30–június 13.) párhuzamosan. Evvel szakad meg az író és a hetilap termékeny násza, hiszen közben a laptulajdonos Budapestre költözött. A nyári hónapokban még innen utazgatva szerkeszti szürkülő közlönyét, de augusztus végétől a fővárosban kiadott Rendőri Lapok harmadik évfolyamába olvasztja

⁴⁰ Annales: évkönyv, krónika. Bakos, 45. oldal.

be, amelynek egyik szerkesztője lett. Ennek sem sokáig, mert Losoncról, majd Gyuláról aligha lehet budapesti folyóiratot szerkeszteni.”⁴¹

A „szél kergette vagabund”, az egykori honvédtiszt, majd közszolga, később csendőrtiszt és végül rendőrkapitány („mellékfoglalkozásban” hatgyermekes családapja), a sors által rendelt alig ötven esztendő alatt, legalább száz évet élt. Nagy kár, hogy elfogyott az ideje. Túl korán ment el, igazán maradhatott volna még...

Forrás- és irodalomjegyzék

- 1000 év törvényei – <https://1000ev.hu/index.php> (letöltés: 2018. január 29.)
A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia (1808–1945) I. rész. Honvédelem.hu – http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/27687/02_ludovika_elso_fejezet.pdf (letöltés: 2018. január 11.)
A Vajdaság enciklopédiája – <http://vajdasag.rs/Versec> (letöltés: 2018. január 11.)
Bakos Ferenc (szerk.): *Idegen szavak és kifejezések szótára* (Akadémiai Kiadó – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1984)
Bodri Ferenc: *Apokrif Krúdyról*. Kortárs – Irodalmi és kritikai folyóirat 2001. november 11. szám (Magyar Írószövetség, Budapest, 2001). Internetes elérhetőség: <http://home.hu.inter.net/kortars/0111/bodri.htm> (letöltés: 2018. január 29.)
Endrődy Géza – Dr. Kovács Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018)
Hubay Miklós: *Fejezetek egy önéletrajzból*. Juhász Ferenc (szerk.): Új Írás 1978/1. szám (Lapkiadó Vállalat, Budapest, 1978)
Hubay Miklós: *Olasz gyökereim Nagyváradon* – http://www.napkut.hu/naput_2006/2006_08/003.htm – Napkút Kiadó – Napút Online kulturális folyóirat (letöltés: 2018. december 3.)
Ibolya Tibor: *Kriminalisztikatörténeti tanulmányok. Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője* (Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015)
Kitüntetések és jelvények – <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/lipot-rend/> (letöltés: 2018. január 29.)
Kitüntetések és jelvények – <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/vaskorona-rend/> (letöltés: 2018. január 29.)
Kitüntetések és jelvények – <http://kituntetes.webnode.hu/kituntetesek/magyar-osztrak-monarchia/katonai-erdemkereszt/> (letöltés: 2018. január 13.)
Kovács Gyula: *Báró Splényi Ödön, a főváros első detektívfőnöke*. Dr. Kovács Gyula (szerk.): *Obsitos Detektívek Lapja 2014/3–4 szám* (Obsitos Detektívek Egyesülete, Budapest, 2014)
Preszly Lóránd: *A csendőrség úttörői* (Budapesti Hírlap Nyomdája, Budapest, 1926)
Szinyeyi József: *Magyar írók élete és munkái* – Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) – <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> (letöltés: 2018. január 29.)
Szlovákiai Magyar Adatbank – <http://adatbank.sk/lexikon/vecseklo-vecelkov/> (letöltés: 2018. január 29.)

⁴¹ Apokrif Krúdyról. – <http://home.hu.inter.net/kortars/0111/bodri.htm> (letöltés: 2018. január 29.).

Tar község honlapja – www.tarkozseg.hu (letöltés: 2018. január 29.)
Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára – <http://meszotar.hu/keres-kauci%C3%B3> (letöltés: 2018. január 29.)
Vasárnapi Újság 1900. évi 38. szám (1990. szeptember 23.)

***

Dr. Kubisch Károly⁴²

A technológia-szabályozás orvosi jogi vonatkozásai II.⁴³
(A géntechnika bűnügyi azonosításának etikai kérdései – Részletek)

A szerkesztő előszava

Dr. Kubisch Károly dolgozatában – a géntechnika bűnügyi azonosításának etikai kérdésein belül – a technológia-szabályozás orvosi jogi vonatkozásait veszi górcső alá.

Az eredeti mű a bevezetést, a zárógondolatokat és az irodalomjegyzéket nem számítva, négy főrészből áll.

Az első rész a személyazonosítási biometrikus módszerek fejlődésének rövid történetét vázolja fel. E részben szó esik a tetoválásokról és a testrajzokról, a fogazat, illetve az ujjnyomat alapján történő, valamint a szerológiai azonosításról.

A második rész a genetikai profilról és a DNS alapú azonosításról értekezik. A szerző itt összehasonlítja a genetikai alapú bűnügyi azonosítást és a szerológiát, majd az emberi génállomány egyediségéről fogalmaz meg néhány gondolatot.

A harmadik rész a genetika kutatásának és alkalmazásának jogi hátterét vizsgálja, figyelemmel az alaptörvényi rendelkezésekre, az egészségügyi és a büntetőjogi szabályozásra.

A negyedik rész a genetikai kutatások eredményei alkalmazásának etikai kérdéseit taglalja. A szerző e részben vizsgálja a nemzetközi és a hazai szabályozás összhangját, kitér a genetikai diszkriminációra, valamint a biobankok, a humángenetikai kutatás és a genetikai adatok kezelésének szabályozására.

A mű első fele – a bevezetés és az első két rész – az Obsitos Detektívek Lapjának 2017/1–2. számában volt olvasható (87–98. oldal). A dolgozat második felét – a harmadik és a negyedik részt – jelen lapszámunkban tesszük közzé. Azoknak a kedvéért, akik a csak a dolgozat második felét olvassák, a mű bevezető sorait ismételtelen közzétesszük.

Dr. Kovács Gyula
szerkesztő

---

⁴² A szerző az MPE Gyermekvédelmi Szolgálat Nevelőszülői Hálózatának jogi referense, bűnügyi szakjogász, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar (KRE ÁJK) Doktori Iskolájának abszolutóriumot szerzett doktorandusza (a szerkesztő megjegyzése).

⁴³ A tanulmány forrása dr. Kubisch Károly azonos című PhD-dolgozata. Témavezető: prof. Dr. Domokos Andrea, intézet- és tanszékvezető egyetemi tanár (a szerkesztő megjegyzése).

A témaválasztás aktualitása és az alkalmazott módszertan

A biometrikus azonosítás, az orvosi és humángenetikai technológiai fejlődés eredményeként a krimináltechnika egyik jelentős és egyre szélesedő területévé vált. E hatalmas terület egy szűk szelete bemutatásának összehasonlító, illetve etikai vonatkozású elemzését tűztem ki célul. Jelen dolgozat terjedelmi keretei nem teszik lehetővé, hogy az összes alkalmazott biometrikus eljárást ismertessem. Ez okból a kriminalisztikában régóta ismert és alkalmazott azonosítási módszerek közül röviden a daktiloszkópiát, a fogazat alapú, a szerológiai⁴⁴ azonosítást és a testrajzokat mutatom be, illetve az új kutatások révén a humán DNS alapú azonosítás jogi szabályozását járom körbe. A technológiai fejlődésből következő mikrobiológia és a humán genetika bűnügyi alkalmazásakor is felmerülhetnek olyan etikai kérdések, melyekre a jogtudomány adhat egzakt választ.

E tanulmányban összehasonlítom a régebbi – de ma is alkalmazott – kriminalisztikai személyazonosítási módszereket, a humán géntechnológia fejlődéséből adódó új lehetőségekkel. A humángenetikai mintaadó, az adatlevételre jogosultak köre, a mintavétel folyamata, a humángenetikai minta felhasználása, illetve a humángenetikai adat tárolása során felmerülő etikai kérdésekre adott hazai és nemzetközi jogi választ tekintem át vázlatosan.

Bevezetés

A nagy tárgyi súlyú, élet elleni bűncselekmények felderítése és bizonyítása – különösen, ha ismeretlen az elkövető – a legnagyobb kihívások közé tartozik a nyomozás során. A törvényben szabályozott módon meginduló büntetőeljárásban olyan legálisan megszerzett bizonyítási eszközökre van szükség, amelyek kétséget kizáróan azonosítják az elkövető személyét, és bizonyítják a bűncselekmény elkövetését.

Az azonosítást egyes esetekben a nyomozóhatóság a bűnügyi nyilvántartás alapján végzi vagy szakértőt rendel ki. A bizonyítás során a szakértő kirendelésének vannak törvényben előírt kötelező esetei, amikor mérlegelésre nincs lehetőség. Ilyen eseteket sorol fel a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 188. § (1) bekezdése, amikor általánosságban kimondja, hogy *„ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.”*

Az új Be. a korábbihoz büntetőeljárásról szóló törvényhez⁴⁵ képest, *„nem változtat a szakértők igénybevételének okán. Azaz figyelemmel a bizonyítás alanyainak eljárásjogi kötelezettségeire is, ha valamely tény megállapítása vagy megítélése különleges szakértelmet igényel, szakértőt kell alkalmazni. Ezen átfogó szempont miatt a törvény mellőzi azon szakkérdések példalózó felsorolását, amelyek esetén kötelező a szakértő igénybevétele.”*⁴⁶ A törvény az eljáró szakértők számát illetően is szakít a Be. rendelkezéseivel, lévén az nem tekinthető büntetőeljárás specifikus kérdésnek.

⁴⁴ A szerológia a vérszérum (vérsavó) és más testnedvek tudományos vizsgálata.

⁴⁵ A büntetőeljárásról szóló – 2018. június 30-ig hatályban volt – 1998. évi XIX. törvény (rég. Be.).

⁴⁶ Régi Be. 99. § (2) bekezdése.

A büntetőeljárásban szakértőként kizárólag az igazságügyi szakértőkről szóló törvény⁴⁷ szerinti szakértő járhat el, és a külön törvény rendelkezéseire is figyelemmel csak annak hiányában kerülhet sor eseti szakértő igénybevételére⁴⁸. Nem kell ugyanakkor szakértőt kirendelni olyan kérdésekre, amelyek megítélése szakértelmet igényel, de az nem tekinthető különleges szakértelemnek. Ilyenek például az alapvető matematikai, fizikai, földrajzi ismeretek. A különleges szakértelem nem feltétlenül valamilyen egészen ritka bonyolult ismeretre utal, hanem csupán arra, hogy a jogi szakértelemtől teljesen eltérő ismeretet igényel a megoldandó kérdés.⁴⁹ Perdöntő jelentőségű kérdés tehát a nyomozás megindulásakor a cselekmény büntetőjogi minősítése és a szakértő kirendelésének szükségessége. Az új humángenetikai kutatások pozitív eredményei és a technológiai fejlődés segíti a hatékony és pontos döntést, valamint az eredményességet is növeli.

III.

A genetika kutatásának és alkalmazásának jogi háttere

E részben az alaptörvényi rendelkezésekről, az egészségügyi szabályozásról és a büntetőjogi szabályozásról lesz szó.

3.1. Alaptörvényi rendelkezések

A jogalkotó – felismerve a génkutatás és a technológiai fejlődés pozitívumai mellett az etikai aggályokat és veszélyeket is –, az Alaptörvény⁵⁰ Szabadság és Felelősség részének III. cikkének (2) bekezdésében rendelkezik arról, hogy *„tilos emberen tájékoztatáson alapuló, önkéntes hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.”* A (3) bekezdés pedig kimondja, hogy *„tilos az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat, az emberi test és testrészek hasznoszerzési célú felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás.”* A jogforrási hierarchia csúcsán álló alaptörvényi rögzítés eredményeként, minden későbbi jogalkotási folyamat során a fent említett szabályozást tiszteletben kell tartani.

3.2. Az egészségügyi szabályozás

Az egészségügyről szóló törvény⁵¹ VIII. fejezete rendelkezik az emberen végezhető orvostudományi kutatásokról, illetve az 1997. évi XLVII. törvényben⁵² került szabályozásra az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezelése és védelme. Ez utóbbi törvény II. fejezetének 4. § alatt az adatkezelés céljairól szóló igen terjedelmes lista – egyebek mellett – a bűnüldözési célokat és a betegjogok érvényesítését is ezen egészségügyi adatbázis

⁴⁷ 2016. évi XXIX. törvény.

⁴⁸ Az új Be. 188. §-ához fűzött (miniszeri) indokolás. Forrás: www.uj.jogtar.hu – CompLex jogtár (letöltés: 2018. november 26.).

⁴⁹ Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog I–III. Kommentár a gyakorlat számára – Második átdolgozott kiadás, 567–582. oldal (HVG–ORAC Kiadó, Budapest, 2016).

⁵⁰ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).

⁵¹ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény.

⁵² Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény.

alapján végzi. Ehhez kapcsolódóan kaphat speciális adatokat a rendőrségi,⁵³ illetve a nemzetbiztonsági,⁵⁴ vagy az ügyészségi eljárás⁵⁵ során az illetékes hatóság.

E tanulmánynak nem tárgya a munkajog vagy az egészségügyi biztosítás problematikája, azonban etikai kérdések vethetők fel a humángenetikai kutatásokból keletkező adatok nem körültekintő tárolásából fakadó, vagy illegális megszerzése következtében létrejövő jogsértésekkel kapcsolatban. Kétségtelen, hogy a privát munkaadók, egészségbiztosítók anyagi haszonszerzésből töreksenek a minél egészségesebb személyek kiválasztására, és csak azok foglalkoztatására, illetve biztosítására. Egyebek mellett, ez is alátámasztja, hogy „*az egyént a jogalkotó védeni kívánja, hogy a modern XXI. századi egészségügyi ellátások során csak olyan beavatkozásokat végezzenek el rajta, amit a törvény lehetővé tesz, és amihez önkéntesen hozzájárult.*”⁵⁶ Ehhez a témához kapcsolódik még a humán reprodukciós eljárás kérdése is, valamint az embriókkal, őssejtekkel végzett orvostudományi kutatások, biobankok, a sejt- és génterápia, amelyeknek területén a miniszter tanácsadó, döntéshozó testületként az Egészségügyi Tudományos Tanács Humán Reprodukciós Bizottsága működik. Ez a Bizottság hagyja jóvá és adja ki a Bioetikai Kódexet, valamint más orvosetikai kérdéseket, illetve vonatkozó jogszabályokat véleményez.⁵⁷

3.3. A büntetőjogi szabályozás

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) XVI. fejezete az egészségügyi beavatkozások és a kutatás rendje elleni bűncselekményeket nevesíti. E fejezet hét olyan törvényi tényállást tartalmaz, amely összhangban van a nemzetközi és a hazai szabályozás legfontosabb területeivel.⁵⁸ A kérdéses tényállások közös jellemzője, hogy már az előkészületük is büntetendő.

IV.

A genetikai kutatások eredményei alkalmazásának etikai kérdései

Az igazságszolgáltatással szembeni bizalom kétségtelen növekedését szolgálja, hogy a DNS-t tartalmazó biológiai anyagmaradványok vizsgálat révén, lehetőség van régebbi bűnügyekben utólagos szakértői vizsgálatra, amelynek eredményeképpen akár a bűnösség megállapítására vagy az elítélt szabadon bocsátására is. Ugyanakkor szembe kell néznünk azzal a kérdéssel, hogy a tudomány – a technológia fejlődésének köszönhetően –, olyan magasságokba

⁵³ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény.

⁵⁴ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény.

⁵⁵ Az ügyészségről 2011. évi CLXIII. törvény.

⁵⁶ Homicskó Árpád Olivér: Az új technológiák kihívásainak szabályozása az egészségügy területén. Tóth András (szerk.): Technológia és jog – Új globális technológiák jogi kihívásai, 234. oldal. Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XV. (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Patrocinium Kiadó, Budapest, 2016).

⁵⁷ <http://www.ett.hu/tortenet.pdf> – Egészségügyi Tudományos Tanács honlapja (letöltés: 2018. november 26.).

⁵⁸ Beavatkozás az emberi génállományba (Btk. 168. §); Emberi ivarsejt tiltott felhasználása (Btk. 169. §); Születendő gyermek nemének megválasztása (Btk. 170. §); Emberen végezhető kutatás szabályainak megszegése (Btk. 171. §); Embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése (Btk. 172. §); Genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása (Btk. 174. §); Emberi test tiltott felhasználása (Btk. 175. §).

jut, amelynek következtében a tudós szakértő által kiadott szakvélemény lényegében eldöntheti a jogvitát, vagyis közvetett módon dönthet a bűnösség kérdésében is. Tehát nem szabad meglepedeznünk, arról, hogy a szakértői döntés perjogi hatásai olykor veszélybe sodorhatják a kontradiktórius bírósági eljárást. Bizonyos esetekben létrejöhet egy olyan jelenség, amikor a szakértő – a genetika tudományának megkérdőjelezhetetlenségéből következően – a ténykérdés, a jogkérdés, és szakkérdés határvonalát áthelyezi, elmosva azt, és mint a jogvita egyedüli eldöntője a bíró feladatát mintegy átveszi. Erre vonatkozóan az orvosi tevékenységet vizsgálva a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés (Btk. 165. §) törvényi tényállása – mint keretdiszpozíció – azokat az orvosi tevékenységre vonatkozó módszertani leveleket, ajánlásokat emeli be a büntető jogszabály tartalmaként, amelyeknek megsértését csak orvosszakértő képes megállapítani. A fent említett bűncselekmény materiális veszélyeztető deliktum, ezért a létrejött eredmény felől vizsgálható az okozati összefüggés rendszere. Azonban a káros eredményhez vezető okozati összefüggést – például egy *concausa* megléte vonatkozásában is –, kimutatni szintén csak orvosszakértő képes. Ebben az esetben a szakértő véleménye minden esetben perdöntő lesz. Ugyanez érvényes a genetikai alapú azonosításra. A tudomány fejlettsége sok tekintetben olyan új kihívások elé állítja a jogalkotót, aminek következményei ma még nem láthatók. Érdekes, hogy a biometrikus azonosításban alkalmazott genetikai adatok nagyfokú megbízhatóságából következően súlyosabb következményekkel járhat, ha az azzal dolgozó technikus vagy orvosszakértő hibázik. Például a 2013. szeptember 25-én, Soroksáron történt emberölés⁵⁹ nyomozása során történt egy ilyen súlyos hiba, amikor a passzív alany (az áldozat) holttestét vizsgáló igazságügyi orvosszakértő másodlagos DNS-t tartalmazó biológiai anyagmaradványokat vitt át egy korábban vizsgált holttestről, ami közel kétéves többletmunkát és felesleges nyomozást eredményezett.

A továbbiakban a nemzetközi és a hazai szabályozás összhangja, a genetikai diszkrimináció, valamint a bankok, a humángenetikai kutatás és a genetikai adatok kezelésének a szabályozása lesz a téma.

4.1. A nemzetközi és a hazai szabályozás összhangja

A genetikai kutatások során keletkező adatok és azok jogi szabályozása nélküli felhasználása, alkalmazása olyan diszkriminatív eredményhez vezethet, amely sértheti az

- a) Egyesült Nemzetek Közgyűlése 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát,
- b) 1950-ben elfogadott Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményt,

---

⁵⁹ Kardosné Gyurik Krisztina, 2013. szeptember 15-én emberölés áldozata lett. A nyomozó hatóság 2015. február 23-án ötmillióforintos nyomravezetői díjat tűzött ki az ismeretlen tettes(ek) kézre kerítése érdekében. E tanulmány első változatának írásakor az elkövető(ke)t még nem sikerült azonosítani. Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/felhivasok/szemtanuk-jelentkezeset-varjuk-8> – a Rendőrség honlapja (a kért információ már nem tölthető le: a szerkesztő megjegyzése). A nyomozás jelen állása szerint a nyomozó hatóság a bűncselekmény elkövetésével R. Szilvesztert gyanúsítja. Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20181207-nem-sokaig-maradt-szab-ladlabon.html> – Origo hírportál (letöltés: 2018. december 9.).

- c) 1961-ben létrejött Európai Szociális Kartát,
- d) 1966-ban megalkotott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát illetve a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát,
- e) 1981-ban létrejött az egyén személyes jellegű adatainak gépi feldolgozása alatti védelmére vonatkozó Egyezményt,
- f) 1989. november 20-án létrejött Gyermek jogairól szóló Egyezményt.

Sérülhetnek azok az alapértékeket deklaráló nemzetközi egyezmények, amelyek garantálják az emberi lény tiszteletben tartását, az emberi fajhoz tartozó mivoltában elismert méltósága biztosítását, alappal feltételezhető, hogy a biológia és az orvostudomány nem megfelelő alkalmazása az emberi méltóságot veszélyeztető cselekményekhez vezethet.⁶⁰ Erre vonatkozóan Kakukk Péter egyik tanulmányában úgy értelmezi a géntechnológiai kutatások alapján létrejövő jogalkotási kényszert, mint aminek háttérében az áll, hogy „a génnek és a gének működésének az emberi organizmusban betöltött szerepét a klaszszikus molekuláris génfogalom felől, egyfajta genetikai determinista paradigmából kiindulva értelmezték a bioetikusok”⁶¹. Ezzel a felvetéssel érdemes lenne vitába szállni, mert egyfelől valóban jellemzi egyfajta determinista paradigma a génfogalom körüli értelmezést, de nem ez az oka a jogalkotási kényszernek, hanem egyebek mellett olyan valós és súlyos jogsérelem kérdése, mint a genetikai diszkrimináció.

4.2. A genetikai diszkrimináció

Logikailag következik, hogy a genetikai kutatások eredményeinek helytelen felhasználásából fakadó diszkrimináció veszélye a jog és az élet sok területén fennállhat. Legsúlyosabb kérdéseket a faji alapú diszkrimináció veti fel. E probléma vizsgálata során azzal szembesülhetünk, hogy a tudomány fejlődésének következményeként az emberi méltóságot védő finom szövésű jogszöveget szerkezete, immár nem képez zárt logikai felületet a jogsértésekkel szemben, s nem mindenhol bizonyul eléggé sűrűnek. Abból indulok ki, hogy egy természetes személyt, aki bizonyos tulajdonságait tekintve egy genetikai kisebbséghez tartozik, egy másik tulajdonsága már a többséghez sorolhatja. Ez a kettősség egyes személyek esetében eredményezhet indokolatlan előnyöket, vagy járhat hátrányokkal. Ennek a genetikai információnak illetéktelen, szabályozatlan felhasználása jogsértést eredményezhet.

Ezt felismerve az Európai Unió Alapjogi Chartája félreérthetetlenül fogalmaz, amikor 21. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy „tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más

---

⁶⁰ Az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2002. évi VI. törvény preambuluma.

⁶¹ Kakukk Péter: A génfogalom problémája és a génetika. *Fundamentum* 2006. 1. szám, 28. oldal http://epa.oszk.hu/02300/02334/00023/pdf/EPA02334_Fundamentum_2006_01_023-031.pdf (letöltés: 2016. november 28.).

vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.”

Ennek a kérdésnek etikai és kriminalisztikai vonatkozásait is szeretném röviden bemutatni, mert a genetikai tulajdonság ante-mortem⁶² és post-mortem is okozhat jogvitát.

Halál bekövetkezte utáni példaként említhető az a bűneset,⁶³ amelyben több évig nyomozott a hatóság, miután kiderült, hogy a genetikai „nyomok” alapján elkövetőnek vélt – roma kisebbséghez tartozó – személy már korábban elhunyt, így elkövetőként nem vehető számításba. A gyanúsított genetikai adatai az igazságügyi boncolás során másodlagos közvetítés útján kerültek a sértetthez, ami súlyos jogkövetkezményekkel járhatott volna, ha nem egy már elhunyt személyről lett volna szó. Az esetből az is kiderült, hogy egy adott népcsoporthoz tartozás is megállapításra került DNS adatokból, annak ellenére, hogy a fentebb említett kérdést már a cselekmény időpontjában is szabályozta az Ovietői Egyezmény, vagy más néven a Bioetikai Konvenció, és az ahhoz kapcsolódó hazai szabályozás (a humángenetikai adatok védelméről, a humángenetikai vizsgálatok és kutatások, valamint a biobankok működésének szabályairól szóló 2008. évi XXI. törvény).

4.3. A biobankok, a humángenetikai kutatás és a genetikai adatok kezelésének szabályozása

„A genetika társadalmi reprezentációjában olyan tudományos területként volt képes megmutatkozni, amely lényegileg érinti az emberi életet, a halált, az egészséget, a betegséget, az ember felépítését és identitását.”⁶⁴ A már hivatkozott 2008. évi XXI. törvényben foglaltak alapján szabályozásra került a humángenetikai vizsgálat és a humángenetikai kutatás, a genetikai adatok kezelésének feltételei és céljai, illetve létrehozták a biobankokra vonatkozó szabályokat. A jogszabály – diszkriminációt tiltó normaként 2013-ban történt kiegészítése révén – alapelvei között rögzíti – az Ovietői Egyezményben foglaltakkal összhangban –, hogy „tilos bármely személy jogait korlátozni DNS-struktúrája és az abból levezethető genetikai kockázatok miatt.”⁶⁵ Emellett önrendelkezési jogot ad⁶⁶ a genetikai mintát szolgáltató részére, garantálva és meghatározva azokat a kereteket, amelyen belül felhasználásra kerülhetnek a genetikai adatok.

A Bioetikai Kódexben⁶⁷ az Egészségügyi Tudományos Tanács orvosbiológiai, klinikai kutatások szakmai és etikai elveit, valamint gyakorlatát igyekszik szabályozni.

---

⁶² Például a munkáltató megtudja, hogy milyen betegségekre lehet hajlamos vagy milyen előre kódolt betegségek hordozója a munkavállalója

⁶³ Nem hatalmazott fel az ügyben eljáró nyomozó közelebbi információ közlésére.

⁶⁴ Kakuk Péter, 23. oldal.

⁶⁵ 2008. évi XXI. törvény 1/A. § (2) bekezdése.

⁶⁶ 2008. évi XXI. törvény 8–11. §.

⁶⁷ https://ett.aeek.hu/wp-content/uploads/2016/10/bioetikai_kodex.pdf – Egészségügyi Tudományos Tanács Honlapja (letöltés: 2018. november 27.).

V. Záró gondolatok

Összefoglalásként elmondható, hogy a humángenetika és az orvostudomány technológiai fejlődésével egyre sürgetőbbé válik a hagyományos jogi szabályozási paradigmák felülvizsgálata. Ugy gondolom, hogy egyre nagyobb lesz az igény a nem jogász szakemberek holisztikus látásmódjára az itt említett sajátos jogi problémák felszínre hozásához, de sok kérdést nem érintettünk. Ezek közül igen lényeges a tudományos humángenetikai kutatás során felfedezett genetikai újítások, technológiai megoldások szerzői jogi védelmének kérdése, illetve, hogy milyen célokra használható fel a genetikai adat. További kérdéseket vehet fel az a jelenség, miszerint egyes jobban fejlett régiókban élők számára lehetőség keletkezik a modern humángenetikai beavatkozások vagy más génmódosítás nyomán magasabb életminőség elérésére, míg az alacsonyabb anyagi státuszú területeken ez nem érvényesülhet, ami végső soron jogtalan előnyöket, és természeti egyensúlyborulást eredményezhet. Erre vonatkozóan az Európai Unió regionális szintű rendelete a géneken és sejteken alapuló új gyógyszerkészítményekre vonatkozó uniós szabályokkal arra a kihívásra kíván választ adni, hogy „a tudomány fejlődésének eredményeként, génterápiás, szomatikus sejterápiás és szöveti sebészetten alapuló új gyógyszerkészítmények jönnek létre az emberi betegségek kezelésére”.⁶⁸ „A Terápiás rendelet tehát rögzíti, hogy a sejt- és molekuláris biotechnológia új tudományos előrehaladása fejlett terápiák, úgymint a génterápia, a szomatikus sejterápia és a szöveti sebészet kialakulását eredményezte, amely kérdéseknek a rendezését az egyes országok szabályozása által is kezelni szükséges. A génterápia olyan gyógyító célú beavatkozás, amelynek révén lehetőség van arra, hogy a hibás gén szerkezetét átalakítsák, vagy pedig a működésében érjenek elváltozásokat, javítsák azt meg.”⁶⁹ Ugyanakkor figyelemre méltó Sándor Judit által felvetett gondolatokból következő speciális önrendelkezési jog kérdése is. Eszerint, „bizonyos értelemben nemcsak az élethatár kérdéseit (abortusz, eutanázia, agyhalál) feszegeti, (...) hanem a testthatár kérdéseit is felveti – helyesebben a testtől elkülönült emberi testalkotó elemek feletti rendelkezési jog (sejtvonal, sejt, ivarsejt, DNS, szövet, információ, szelekció, rendelkezési jog) zavarba ejtő határvitái – is igazi bioetikai kérdésekké válnak.”⁷⁰ Ezek a kérdések és a megfogalmazódó kihívások, új területeket nyithatnak a jogtudomány számára, régebbi klasszikus jogi területeket pedig felszámolhatnak. Ami szinte biztosra vehető, hogy az orvosi és biológiai technológia fejlődésével a kriminálisztikai azonosítási, illetve a bűnelkövetési módszerek is változóban vannak. A bioetika és a bűnügyi tudományok közös törekvése, hogy a rendelkezésre álló humángenetikai adatok ne kerülhessenek a jogon kívüli bünszervezetekkel együttműködő illetéktelen felhasználók birtokába.

⁶⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2007. november 13-i 1394/2007/EK rendelete a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekről, valamint a 2001/83/EK irányelv és a 726/2004/EK rendelet módosításáról <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV%3A1212> (letöltés: 2016. november 29.).

⁶⁹ Homicskó Árpád Olivér, 232. oldal.

⁷⁰ Sándor Judit: A test halhatatlansága. Bioetikai és jogi dilemmák a XXI. században. Fundamentum 2006. 1. szám, 32. oldal. Forrás: http://epa.oszk.hu/02300/02334/00023/pdf/EPA02334_Fundamentum_2006_01_032-045.pdf (letöltés: 2016. november 29.).

Forrás- és irodalomjegyzék

- Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog I–III. Kommentár a gyakorlat számára – Második átdolgozott kiadás (HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2016)
- Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (új Be.) indokolása. Forrás: www.uj.jogtar.hu – Complex jogtár (letöltés: 2018. november 26.)
- Egészségügyi Tudományos Tanács honlapja – <http://www.ett.hu/tortenet.pdf> (letöltés: 2018. november 26.)
- Egészségügyi Tudományos Tanács honlapja – https://ett.aeek.hu/wp-content/uploads/2016/10/bioetikai_kodex.pdf (letöltés: 2018. november 27.)
- EUR-Lex – Access to European Union law <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV%3A1212> (letöltés: 2016. november 29.)
- Homicskó Árpád Olivér: Az új technológiák kihívásainak szabályozása az egészségügy területén. Tóth András (szerk.): Technológia és jog – Új globális technológiák jogi kihívásai. Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XV. (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Patrocinium Kiadó, Budapest, 2016)
- Kakukk Péter: A génfogalom problémája és a génetika. Fundamentum 2006. 1. szám – http://epa.oszk.hu/02300/02334/00023/pdf/EPA02334_Fundamentum_2006_01_023-031.pdf (letöltés: 2016. november 28.)
- Origo hírportál – <http://www.origo.hu/itthon/20181207-nem-sokaig-maradt-szabadlabon.html> (letöltés: 2018. december 9.)
- Rendőrség honlapja – <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/felhivasok/szemtanuk-jelentkezeset-varjuk-8> (letöltés: 2016. november 28.)
- Sándor Judit: A test halhatatlansága. Bioetikai és jogi dilemmák a XXI. században. Fundamentum 2006. 1. szám. Forrás: http://epa.oszk.hu/02300/02334/00023/pdf/EPA02334_Fundamentum_2006_01_032-045.pdf (letöltés: 2016. november 29.)

***

Dr. Petréttei Dávid⁷¹

Az Interpol

Ez a rövid tanulmány a bűnügyi rendőrség nemzetközi szervezetének, az Interpolnak a bemutatását szolgálja, elsősorban két szakterületem, a daktiloszkópia és a tömegszerencsétlenségek áldozatainak azonosítása (DVI⁷²) vonatkozásában.

1. Bevezető

A bűnügyi rendőrségek nemzetközi együttműködésének gondolata először 1914-ben öltött testet, Monacóban.

Vajon miért 1914-ben? Számptalan paradigmaváltó műszaki és társadalmi fordulat érett be ekkorra, a bűnözés és a bűnüldözés is megváltozott.

1914 a „*hosszú XIX. század*” utolsó éve; az államok már mind rendelkeznek professzionális bűnügyi rendőrséggel, sőt, sok helyen bűnügyi laboratóriumokkal is. Sherlock Holmes történeteit egyre több nyelvre fordítják le, 1914-ben megfilmesítik a „*Monsieur Lecoq*” című regényt, Émile Gaboriau 1869-ben írt detektívtörténetét, amit sokan „*A bíborvörös dolgozószoba*” (az első Holmes-regény) ihletőjének tartanak.

A fényképezőgépek hordozhatóvá váltak, és képet készíteni már szinte bárki tudott velük, hosszadalmas előkészületek nélkül is. Átütő sikert ért el 1885-ben George Eastman úgynevezett „*tekericsnegatívja*”, ami a fényképezőszet széles körben népszerű és elterjedt tevékenységgé változtatta;⁷³ 1896-ban adták el a százezredik olyan Kodak fényképezőgépet, amivel akár kézből (állvány nélkül) is lehetett képet készíteni.⁷⁴ A dualista Magyarországon 1910-ben mintegy tizenötezer műkedvelő fotográfus tevékenykedett, háromszáz fotószaküzlet működött, fél tucat fényképezési témájú periodika jelent meg.⁷⁵ A polgári háztartásokban feltűntek dekorációként a portrék: esküvői vagy elsőáldozó képek, vagy műtermi alkotások a család tagjairól. Természetesen adta magát a rendőrségi, bűnügyi felhasználás: a helyszíneket, az elkövetőket, illetve az ismeretlen holttesteket le lehetett fényképezni, az eltűnt személyekről pedig rendelkezésre állhatott korábbi fénykép.

Évtizedek óta létezett a tudományos alapú személyazonosítás: a Bertillonage-t éppen felváltotta világszerte a daktiloszkópia. Megkezdődött a nyilvántartások felállítása: arcképek, ujjnyomatok, személyleírás; egyáltalán, az

---

⁷¹ A szerző rendőr százados, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Kriminálisztikai Intézetének oktatója (a szerkesztő megjegyzése).

⁷² DVI: Disaster Victim Identification.

⁷³ SZILÁGYI Gábor (1982): *A fotóművészet története – A fényrajztól a holográfiáig*, 31–41. oldal (Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1982).

⁷⁴ BEKE Dániel: Történelem: KODAK – <https://pixinfo.com/cikkek/tortenelem-kodak/> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁷⁵ BALLA Gergely: *Homo photographicus. A kortárs fotó, mint a polgárság gondolkodásának lenyomata*. 2017/4. szám.

anyakönyvezés és néesség-nyilvántartás általában állami feladattá vált. Az országok elkezdtek személyi és úti okmányokat kibocsátani, aggasztóvá vált, olykor kriminalizálódott a „csavargók” léte.

A távíró, a szikratávíró, majd a modern rádió összekötötte a nagyvárosokat, forradalmasította a hírközlést, és ezzel egyszer és mindenkorra megváltoztatta a világot.⁷⁶ Nem csak a mai értelemben vett sajtó megjelenésére gondolunk, ami a XX. század elején ott tartott, hogy egy katasztrófáról a másnapi lapok már tudósítottak (pl. a Titanic esetében!); éppen így a közigazgatási tevékenységre, a rendészeti tevékenységre is óriási hatást gyakorolt a fejlődő hírközlés: a járványügyi intézkedések „valós idejű” életbe léptetésétől a körözvények kibocsátásáig.

Európát behálózta a vasút, a gyors és kényelmes személyszállítás eszköze; sőt 1909-ben megalapították a világ első légitársaságát, a DELAG-ot⁷⁷ (Deutsche Luftschiffahrt Aktiengesellschaft) is. A távolságok – a tehetősebbek részére legalábbis – összezsugorodtak. Ez viszont magával hozta az utazó bűnözést, ezt az új elkövetői magatartást, illetve a „nemzetközi szélhámosok” (ma már romantikusnak tűnő) kategóriáját.

1914-ben Monacóban éppen a „nemzetközi szélhámosok” egyre erőteljesebb tevékenysége miatt hívtak össze huszonnégy államból bűnügyi szakembereket, mert a kaszinóváros szerencsejáték-bevételei már érezhetően csökkenni kezdtek. A konferencia célja a csalók visszaszorítása, ellenőrzésük megkönnyítése, a róluk esetleg rendelkezésre álló információk cseréjének felgyorsítása volt.⁷⁸ Ezen kívül, a személyazonosítási módszerekről is tanácskoztak, leszögezték a központosított, összevont nyilvántartások fontosságát, illetve a kiadási kérdések is szóba kerültek.⁷⁹ A nemzetközi együttműködést azonban megakadályozta a konferencia után két hónappal kitörő világháború, a „hosszú XIX. század” lezárása.

2. ICPC–ICPO–OICP

A „Nagy Háborút”⁸⁰ követően, 1923-ban Bécsben alapítják meg az ICPC-t, az International Criminal Police Commission-t, a Nemzetközi Bűnügyi Rendőri Bizottságot. Az alapító, egyben a szervezet első elnöke dr. Johann Schober, (akkor) a bécsi rendőrség „elnöke”; előtte és utána volt azonban osztrák kancellár is. Az ICPC székhelye Bécs lett.

1926-ban a Berlinben tartott Közgyűlés (az Interpol legfőbb döntéshozó szerve) meghatározza, 1927-ben pedig szabályozza az „Interpol Nemzeti Irodák” (NCB – National Central Bureau) létrehozását. 1930-ban létrejönnek az ICPC-n belül a pénzhamisítás, útlevél-hamisítás elleni és a bűnügyi nyilvántartásokkal foglalkozó szervezeti elemek. 1932-ben, az első elnök halálát követően létrehozzák a főtitkári pozíciót, amit elsőként az osztrák Oskar Dressler

⁷⁶ KOLLÁR Ernő Virtuális Rádiómúzeuma – http://www.radiomuseum.hu/torteneti_m.html (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁷⁷ NatGeo (2005): A világ első légitársasága. National Geographic, 2005/11. szám – http://www.ng.hu/Civilizacio/2005/11/A_vilag_elso_legitarsasaga (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁷⁸ TIBORU (2011): Az Interpol – <http://taboru.blogrepublic.eu/2011/04/18/az-interpol/> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁷⁹ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History/1914-2014/INTERPOL-1914-2014/INTERPOL-1914-2014> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸⁰ A befejezését követően az első világháborút nevezték így.

tölt be. 1935-ben nemzetközi rádióhálózatot építenek ki az NCB-k és a központ között, független távközlési hálózatként, kizárólag a hatékony bűnügyi adatcseré érdekében.⁸¹

Az Anschluß után, 1938-ban a Harmadik Birodalom elmozdítja az ICPC éléről Michael Skubl elnököt, majd 1942-ben az egész szervezetet Berlinbe költöztetik; az elnöki poszton olyan „*hírhedt*” nevek váltják egymást, mint Reinhardt Heydrich (1940–1942) vagy Ernst Kaltenbrunner (1943–1945). 1938-tól egyre több állam lép ki, vagy legalábbis marad távol a szervezettől, aminek gyakorlatilag megszűnik minden nemzetközi jellege.⁸² A nyilvántartások Berlinbe kerültek, ahol a Birodalmi Biztonsági Főhivatal használta azokat; a nyilvántartási adatok nagy része a háborúban megsemmisült, a maradékot a megszálló francia csapatok katonai hírszerzése szerezte meg.⁸³

A második világháború után Belgium vállal komoly szerepet a szervezet új-jáépítésében. Az ICPC belga elnököt és francia főtitkárt kapott, székhelyét Párizsba tették át. 1946-ban a táviratcím (Interpol) után kezdik így hívni az ICPC-t. 1949-ben az ENSZ tanácsadói státuszt ad a szervezetnek. 1956-ban modernizálják az alapszabályt, és az apparátus nevében a „*bizottság*” szót „*szervezetre*” cserélik, így jön létre az ICPO, az International Criminal Police Organization. 1971-ben az ENSZ kormányközi szervezetként, 1972-ben nemzetközi szervezetként ismeri el az Interpol-t.

A párizsi központot 1986-ban terrortámadás érte, a szélsőbaloldali „*Direct Action*” szervezet lőfegyverekkel és robbanóanyaggal támadta meg az épületet éjszaka, egy őrt megsebesítve.⁸⁴ 1989-ben a székhelyet Lyonba költöztetik, máig itt található. Nem valószínű, hogy Lyon kiválasztásában szerepet kapott, de tény, hogy a világ első rendőrségi laboratóriumát Edmond Locard éppen Lyonban alapította meg, 1910-ben.⁸⁵

A lyoni székhely mellett, 2015-ben Szingapúrban nyílt meg az Interpol Global Complex for Innovation, szinte második központként.

Az Interpol hivatalos neve tehát ICPO– Interpol, franciául az ICPO pedig OICP („*Organisation Internationale de Police Criminelle*”). A szervezet logójában ez a három név található meg. A logó további elemei: a földgömb, ami az egész világot jelképezi; kétoldalt az olajágak, a békére utalva. A kard a bűnügyi munka szimbóluma, a mérleg pedig az igazságé. Az Interpol zászlaja kék színű, közepén a fenti logóval, a négy sarokban pedig négy villám látható, a bűnügyi adatcseré sebességét jelképezve. E szimbólumok 1950 óta vannak használatban.⁸⁶

3. Az INTERPOL napjainkban

Az Interpolnak, 2018 első félévé végén, 192 tagállama volt. Az ENSZ tagállamai közül csak Észak-Korea, Mikronézia, illetve még néhány mikronéziai

⁸¹ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸² <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸³ TIBORU (2011).

⁸⁴ New York Times (1986): <https://www.nytimes.com/1986/05/17/world/interpol-office-in-paris-attacked.html> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸⁵ MAZE, Michel – STAGNARA, Denise – FISCHER, Louis-Paul: Dr. Edmond Locard (1877–1966), the Sherlock Holmes of Lyons. *Histoire des sciences médicales*, 2007/3., 269–278 pages.

⁸⁶ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Name-and-logo> (letöltés: 2018. 10. 01.).

szigetállam nem tagja a szervezetnek. Ugyancsak nem rendelkeznek tagsággal a részben elismert államok, mint Koszovó, Észak-Ciprus, a Szuverén Máltai Lovagrend vagy Taiwan. És természetesen nem rendelkeznek Interpol-tagsággal az el nem ismert államok, mint Szomáliföld, Dél-Oszétia vagy Hegyi-Karabakh.

Az Interpol legfőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés (General Assembly); évente ülésezik, tagjai az egyes tagállamok által kijelölt képviselők. A Közgyűlés meghozza a legfontosabb stratégiai és pénzügyi döntéseket, megválasztja a Végrehajtó Bizottság tagjait.

A Végrehajtó Bizottság (Executive Committee) vezetője az Interpol elnöke, tagja a három alelnök és kilenc delegátus, más-más országból választva, minden földrészt képviselve. Az elnöké négy, a többiek megbízatása három évre szól; ezt követően egyből nem lehet újraválasztani őket. A Végrehajtó Bizottság évente háromszor ülésezik. Felügyeli a Közgyűlés határozatainak végrehajtását, előkészíti a Közgyűlés üléseit, előterjesztéseket tesznek, amit a Közgyűlés megvitathat. Felügyeli továbbá a főtitkár munkáját.

A Főtitkárt a Közgyűlés választja öt évre, és újraválasztható. A Főtitkár feladata a lyoni Interpol központ vezetése, és az ott működő szervezeti elemek irányítása, úgymond „*hivatali munkaidőben*”, főállásban.

Fontos szervezeti elem még a CCF (Commission for the Control of Files), az Interpol belső adatvédelmi (vagy adatkezelő) bizottsága, aminek hét tagját és elnökét ugyancsak a Közgyűlés választja. (Rajtuk kívül működik a szervezetnél adatvédelmi tiszt is.) A CCF közvetlenül jogosult megkeresni bárkit a Főtitkárságon, illetve a Nemzeti Irodákban is. Évente legalább háromszor ülésezik.

A lyoni központ, a „*Főtitkárság*” mellett, Szingapúrban működik a Global Complex for Innovation (IGCI) nevű, mintegy második központ. A Főtitkárság hét regionális irodát is fenntart. Ezek: Buenos Aires (Argentína), Yaoundé (Kamerun), Abidjan (Elefántcsontpart), San Salvador (El Salvador), Nairobi (Kenya), Bangkok (Thaiföld), Harare (Zimbabwe). Ezen kívül összekötő irodával rendelkezik New Yorkban (ENSZ), Brüsszelben (EU), Addisz-Abeában (Afrikai Unió) és Hágában (Európa).⁸⁷

Az Interpol mottója a „*Connecting police for a safer world*”, azaz a rendőrségek összekapcsolása a biztonságosabb világért. Küldetése – ugyancsak saját megfogalmazása szerint –, a bűnmegelőzés és a bűnüldözés, méghozzá fokozott együttműködés és innováció révén a rendészeti és biztonsági kérdésekben. Az Interpol olyan államok rendőri együttműködését is segíti, amelyek közt nem áll fenn diplomáciai kapcsolat. Működése az államok különböző jogi keretein belül, és az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata szellemében történik. Távol tartja magát a politikai, katonai, vallási, illetve faji színezetű ügyektől.⁸⁸

Finanszírozása a tagállamok (kötelező) rendszeres és (önkéntes) kiegészítő befizetéseiből, illetve egyéb (pl. alapítványi) forrásból történik; 2017-ben a bevétel meghaladta a 120 millió eurót.⁸⁹

⁸⁷ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Structure-and-governance> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸⁸ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁸⁹ <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Funding> (letöltés: 2018. 10. 01.).

4. Célkitűzések 1914–2014

Az 1914 áprilisában, Monacóban megtartott, első nemzetközi bűnügyi rendőrkongresszus négy csoportba osztotta, és tizenkét pontba foglalta kívánságait. Ezek pedig az alábbiak voltak:

I. Alakuljon ki közvetlen hivatalos kapcsolat az államok rendőrségei között.

II. Ingyenes nemzetközi posta, távíró és telefonkapcsolat a rendőrségek között, az eredményes letartóztatások érdekében.

III. Nemzetközi közös nyelv a rendőrségek egymás közti kommunikációjában; az eszperantó vagy hasonló nyelv szélesebb elterjedéséig, ez legyen a francia.

IV. Valamennyi jogi karon oktassanak kriminalisztikát.⁹⁰

V. Növeljék az államok a gyakorlati rendőrképzést nyújtó iskoláik számát.

VI. Ismerni kell a „*hivatásos bűnözők*” biológiai jellemzőit az ellenük való hatékony fellépés érdekében; a következő konferenciák tanulmányozzák ezt a kérdést.

VII. Jöjjön létre Párizsban a Szakértők Nemzetközi Bizottsága, ami létrehozza a nemzetközi nyilvántartási aktákat, azok megfelelő osztályozását, illetve a nemzetközi vagy kozmopolita bűnözők listáját.

VIII. Jöjjön létre a nemzetközi nyilvántartási aktákból egy egységes nemzetközi adatbázis.

IX. A Kongresszus felkéri a nemzetközi joggal és büntetőjoggal foglalkozó társaságokat, hogy kezdjék megvizsgálni, megvitatni a kiadatási egyezmények lehetőségeit, és eredményeikről értesítsék a Kongresszust.

X. Legyen lehetőség a kiadatási kérelmek hatóságok közötti közvetlen megküldésére.

XI. Rövidutas (távíró, telefon) megkeresés alapján, ha egy ország elrendelte valakinek a letartóztatását, a másik állam, akinek területén az illető tartózkodik, azt azonnal foganatosíthassa. Ilyen ideiglenes letartóztatásra azonban csakis köztörvényes esetekben kerülhet sor.

XII. Az azonos személy ellen, több államban párhuzamosan indított eljárásokról szóló kívánság.

2014-ben az Interpol számvetést készített, és megvizsgálta, mi és hogyan valósult meg ezekből a kívánságokból.

A) A nemzeti rendőrségek összekapcsolása az NCB-ken keresztül megvalósult; ezen kívül lehetőség van konferenciákon, értekezleteken, munkamegbeszéléseken közvetlen kapcsolatra a szakemberek között.

B) A közvetlen kommunikáció mai eszköze az úgynevezett I-24/7 hálózat,⁹¹ az egész világra kiterjedő folyamatos, védett kommunikációs platform, amin keresztül elérhetők az adatbázisok, benyújthatók az adatkérések és teljesíthetők az adatszolgáltatások (NB. az Interpol saját rádióhálózata 1935-ben indult).

C) Közös nyelvként az eszperantó soha nem terjedt el, nem váltotta be az ehhez fűzött reményeket. Hivatalos nyelvként megmaradt a francia, mellette az angol, a spanyol és az arab minősül hivatalos nyelvnek. Az alkalmazottak

⁹⁰ A IV. pontban szereplő kívánság Magyarországon sajnos a mai napig nem valósult meg maradéktalanul (a szerkesztő megjegyzése).

⁹¹ <https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Data-exchange/I-24-7> (letöltés: 2018. 10. 01.).

együttesen mintegy száz különböző anyanyelvet képviselnek, értelemszerűen mindegyikük több nyelven is folyékonyan beszél.

D) A képzések legváltozatosabb formáit támogatja, illetve teszi lehetővé a szervezést. Számatlan képzést szervez, illetve működtet egy internetes alapú távoktatási rendszert, az Interpol Global Learning Centre (IGLC) rendszert.

E) A bűnözők azonosítása: az Interpol saját adatbázisokkal rendelkezik, amelyekben csaknem kettőszázezer ujjnyomat és száznegyvenezer DNS-profil található, 2013-ban ezerkettőszáznál is több daktiloszkópiai azonosítást végeztek. A DNS-adatbázis alapján megkezdték a DNS-alapú szoftveres arcrekonstrukciót, egyelőre kísérleti jelleggel.

F) Adatbázisaiban az ujjnyomatok és a DNS mellett még milliányi tétel szerepel: elveszett vagy elloptott okmányok, személyes adatok, járművek, lőfegyverek, műkincsek, gyermek-pornográf képek stb. Ezek az adatok valós időben rendelkezésre állnak; 2013-ban ezerkettőszázmilliónál több lekérdezést végeztek az adatbázisokból, azaz másodpercenként harmincnyolcat.

G) Az Interpol híres „Vörös Listája” mellett, a kiadatási dokumentumok megküldése még mindig hagyományos csatornákon zajlik. A közeljövőben várható ennek is telekommunikációs platformokra terelése.⁹²

5. A CCC, az IRT és az IMEST

A CCC a Command & Coordination Centre, az Interpol „idegrendszer”, azaz a huszonnégy órában működő ügyeleti szerve, ami azonnal teljesíteni tudja az adatkéréseket, hozzáfér az adatbázisokhoz, nevetek tud feltenni a „Vörös Lista”-ra. Továbbá a nyílt források folyamatos figyelésével fenntartják az Interpol készségét és reagáló képességét. Indokolt esetben IRT (Incident Response Team) és IMEST (Interpol Major Event Support Team) egységeket tud küldeni oda, ahol ezekre szükség van. Ilyen CCC az eredeti lyoni mellett már működik Szingapúrban az IGCI-ben és a Buenos Aires-i regionális hivatalban is. Ennek magyarázata egyszerű: a CCC hiába dolgozik 24 órában, ha Európában éppen éjszaka van, az adatkérések késedelmet szenvedhetnek; tehát a világon mindig van olyan CCC, ahol nappal van, és a környező országok rendőrségeitől segítség vagy adat kérhető.

Az Interpol rendelkezik daktiloszkópiai adatbázissal, ahová a nemzeti kapcsolattartó pontok küldhetnek ujjnyomatokat vagy helyszíni nyomokat, keresés vagy nyilvántartás céljára. Nyilvántartásba az Interpol elsősorban azokat a nyomokat kéri, amelyeket az adott tagállamban külföldi elkövetőkről rögzítenek. Menekültek és határátlépők esetében kizárólag lekérdezés lehetséges. 2017 végén az adatbázisukban száznyolcvanezer embernél több szerepelt, továbbá több mint tizenegyezer helyszíni nyom.⁹³ A lekérdezések huszonnégy órában folyamatosan folynak, a rendelkezésre állást a CCC biztosítja.

Az IMEST elsősorban megelőzési feladatokat lát el, nagy horderejű rendezvények esetében.⁹⁴ Az IMEST tisztjei rövid úton és azonnal hozzáférnek minden olyan adathoz, ami az Interpol rendelkezésére áll, így segíteni tudják a helyi

⁹² <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History/1914-2014/INTERPOL-1914-2014/INTERPOL-1914-2014/12-wishes-then-and-now> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁹³ <https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Forensics/Fingerprints> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁹⁴ <https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Response-teams/Major-Events-Support-Teams> (letöltés: 2018. 10. 01.).

szakembereket. Az első IMEST 2002-ben települt a Salt Lake City-ben megtartott téli olimpiára; azóta száznál is több kiemelt nemzetközi rendezvény helyszínén segítettek világszerte. Az IMEST egységet az adott összzejövetel jellegének megfelelő szakemberekkel töltik fel. Rendkívüli eseményekkor pedig az IMEST azonnal át tud alakulni IRT-vé.

Az IRT az Interpol reagáló egysége, ami tömegszerencsétlenségek vagy kiemelt bűncselekmények esetén a helyszínre utazik, és segítséget nyújt a helyi erőknél, az ottani NCB hivatalos kérésére. Az IRT megfelelő felszereléssel és eligazítással a világon bárhol bevethető, 12–24 órával az esemény után.

Az IRT tagjai az Interpol saját szakemberei és kiszolgáló szak személyzete, ezen kívül, tagállamok szakemberei és szakértői, illetve külső harmadik partnerek. A konkrét összetételt az esemény jellege és a felkérő állam igényei határozzák meg. Tömegszerencsétlenség esetén, az IRT lehet több komplett helyszínelő csapat is, számos országból összeállítva, lehet néhány ujjnyom-, illetve DNS-szakértő közvetlen hozzáféréssel az Interpol adatbázisokhoz, de lehet csupán a PlassData szoftver (tömegszerencsétlenségek áldozatazonosításában használt speciális, tömeges összehasonlításokat elvégezni képes adatbázis-kezelő rendszer) üzemeltetését végző szakembergárda, a megfelelő számítógépes felszereléssel.

Az első IRT bevetésére 2002 októberében, a Balin történt robbantások után került sor. Azt követően száznál is több, évi 6–10 bevetés történt világszerte.⁹⁵

6. Az INTERPOL DVI WG

A Manilában, 1980-ban megtartott 49. Interpol Közgyűlésen állították fel egy munkacsoportot („*working party*”) a tömegszerencsétlenségek áldozatazonosításához használható egységes jegyzőkönyvek megtervezésére. A munkacsoportot 1986-ban az Interpol DVI Állandó Bizottságává (Standing Committee) alakították.

Az Isztambulban, 1996-ban tartott 65. Interpol Közgyűlésen, az Interpol DVI Állandó Bizottság kapcsán meghatározták, hogy annak rendőr, orvosszakértő és fogorvos-szakértő tagjai is legyenek. Az állandó bizottság folyamatosan tanulmányozza a tömegszerencsétlenségeket és azok kezelésének tapasztalatait; dolgozzon ki javaslatokat az államok egymás közti kapcsolatfelvételére DVI események kapcsán; rendszeresen gyűljön össze, hogy a tagság tapasztalatot cserélhessen. Ugyanez a Közgyűlés, az addigi „*DVI Manual*” helyett, elfogadta az állandó bizottság által előzetesen jóváhagyott új „*DVI Guide*” kézikönyvet, és az új formátumú egységes jegyzőkönyveket; feladatul szabta az állandó bizottságnak, hogy ezeket rendszeresen vizsgálja felül és vitassa meg. A Közgyűlés „*javaslatot*” tett valamennyi tagállamnak az új DVI Guide és az új egységes jegyzőkönyvek használatára. Felhívta továbbá a tagállamokat, hogy állítsanak fel DVI egységeket, a meglévő tapasztalataikról számoljanak be, a DVI egységeik meglétéről, állapotáról tájékoztassák az Interpol központot, és álljanak készen arra, hogy más tagállamoknak, azok kérésére segítséget nyújtsanak.⁹⁶

⁹⁵ <https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Response-teams/Incident-Response-Teams> (letöltés: 2018. 10. 01.).

⁹⁶ Interpol RESOLUTION No. AGN/65/RES/13.

Az Interpol DVI Állandó Bizottság később munkacsoportokat („*working group*”) hozott létre: rendőri, orvosszakértői, fogorvos-szakértői, később genetikai, végül 2014-ben daktiloszkópiai munkacsoportot. Az állandó bizottság évente három napra ül össze, 2015 óta páratlan években a szingapúri, páros években a lyoni központban. Ennél gyakrabban ül össze, és a bizottság üléseit is előkészíti egy szűkebb irányító csoport („*steering group*”). Mind az állandó bizottságnak, mind az egyes munkacsoportoknak van vezetője („*chairperson*”), kétéves megbízással; az állandó bizottság vezetője vezeti az irányító csoportot is.

A DVI Állandó Bizottság 2016-ban átnevezésre került, és DVI Munkacsoportként („*working group*” vagy WG) folytatja tevékenységét; az eddigi munkacsoportok almunkacsoportokká („*sub-working group*” vagy SWG) alakultak.

Az éves ülések háromnaposak, amiből két és fél nap a plenáris ülés, fél nap pedig az egyes szak-munkacsoportok értekezlete. A plenáris ülésen az elmúlt időszak tömegszerencsétlenségei és azok feldolgozásának tapasztalatai szerepelnek, azonosítási módszerek és szakkérdések, DVI egységek felállításának vagy működésének tapasztalatai, illetve általában fél nap erejéig „*külsős*” előadók, pl. az ENSZ, az ICRC (Vöröskereszt) vagy az ICMP (International Commission on Missing Persons, eltűnt személyekkel foglalkozó nemzetközi bizottság) munkatársai.

Az Interpol DVI legnagyobb erőpróbája, számos elképzelés újragondolásának elindítója a 2004 decemberében lecsapó cunami volt. Thaiföldön az elemi csapás hatezer, Indonéziában százhatvanezer áldozatot követelt. Harminc nemzet DVI egységei indultak elvégezni az áldozatazonosítási tevékenységet – Thaiföldre. Ugyanis itt az áldozatok többsége külföldi turista volt. India, Sri Lanka és Indonézia nem kapott külföldi segítséget az áldozatazonosításhoz.⁹⁷

A cunamit követő, minden szempontból extrém helyzet rávilágított arra, hogy harminc állam DVI egységei csak akkor képesek együtt dolgozni, ha teljesen egységes minden formanyomtatvány, minden módszer, minden elképzelés.

7. Zárás

Napjaink globalizálódó világában, a migrációs válság, a multikulturális környezet, az ismét megjelenő terrorfenyegetettség és az extrémizmus, a határok átjárhatósága, a repülőjegyek viszonylag elérhető ára egyre növeli a nemzeti bűnügyi rendőrségek kooperációjának igényét. Számtalan esetben van szükség közös nyomozócsoportok létrehozására, gyors adatcserékre, nemzetközi elfogatóparancsok alapján eljárásra.

Mindezek az Interpol jelentőségét nem csökkentik, sőt. A „*rendőrségek összekapcsolása a biztonságosabb világért*” talán aktuálisabb, mint valaha.

Felhasznált irodalom

BALLA Gergely: *Homo photographicus. A kortárs fotó mint a polgárság gondolkodásának lenyomata.* 2017/4. szám

---

⁹⁷ MERLI, Claudia – BUCK, Trudi: *Forensic identification and identity politics in 2004 post-tsunami Thailand: Negotiating dissolving boundaries.* Human Remains and Violence 2015/1. 3–22. pages – <http://dx.doi.org/10.7227/HRV.1.1.2> (letöltés: 2018. 10. 01.).

MAZE, Michel – STAGNARA, Denise – FISCHER, Louis-Paul: Dr. Edmond Locard (1877–1966), the Sherlock Holmes of Lyons. *Histoire des sciences médicales*, 2007/3.

SZILÁGYI Gábor: *A fotóművészet története – A fényrajztól a holográfiáig* (Képművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1982)

Internetes hivatkozások

BEKE Dániel: Történelem: KODAK – <https://pixinfo.com/cikkek/tortenelem-kodak/> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Funding> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History/1914-2014/INTERPOL-1914-2014/INTERPOL-1914-2014> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History/1914-2014/INTERPOL-1914-2014/INTERPOL-1914-2014/12-wishes-then-and-now> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Name-and-logo> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Structure-and-governance> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Data-exchange/I-24-7> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Forensics/Fingerprints> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Response-teams/Incident-Response-Teams> (letöltés: 2018. 10. 01.)

<https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Response-teams/Major-Events-Support-Teams> (letöltés: 2018. 10. 01.)

KOLLÁR Ernő Virtuális Rádiómúzeuma – http://www.radiomuseum.hu/tortenei_m.html (letöltés: 2018. 10. 01.)

MERLI, Claudia – BUCK, Trudi: *Forensic identification and identity politics in 2004 post-tsunami Thailand: Negotiating dissolving boundaries*. *Human Remains and Violence* 2015/1. – <http://dx.doi.org/10.7227/HRV.1.1.2> (letöltés: 2018. 10. 01.)

NatGeo: A világ első légitársasága. *National Geographic*, 2005/11. szám – http://www.ng.hu/Civilizacio/2005/11/A_vilag_elso_legitarsasaga (letöltés: 2018. 10. 01.)

New York Times – <https://www.nytimes.com/1986/05/17/world/interpol-office-in-paris-attacked.html> (letöltés: 2018. 10. 01.)

TIBORU: Az Interpol – <http://tiboru.blogrepublic.eu/2011/04/18/az-interpol/> (letöltés: 2018. 10. 01.)

***

Reflektáló

**Jogi témájú hírek és
szakcikkek kommentárja**
Rovatvezető: **Dr. Kovács Gyula**

A morgás joga (*ius murmurandi*) az ókori Rómából származik: a plebsnek, vagyis a politikai jogokkal – kezdetben – nem rendelkező szabad lakosságnak megadatott a felszólaláshoz, a véleménynyilvánításhoz, *ad absurdum* az ellenvélemény kifejtéséhez való jog. A későbbi köztársaságok és demokráciák alkotmányában vagy alaptörvényeiben – mint a szólásszabadság vagy a véleménynyilvánítás joga – alapjogként szerepel ez a kitétel.⁹⁸

A „Reflektáló” címmel, 2016. január 1-jétől indult új rovatunkban jogi (alapvetően büntetőjogi és kriminalisztikai) témájú hírek, valamint szakcikkek rendhagyó kommentárjait tesszük közzé. A kommentárok azért rendhagyók, mert alkalmasint nem mentesek a bírálattól, az építő jellegű kritikától, sőt, olykor-olykor a humortól és a pajkos összekacsintástól sem.

A népnek joga van ahhoz, hogy elégedetlenségének hangot adjon. A bűnügyi szakember (nyomozó hatóság tagja, rendészeti oktatási intézmény oktatója, büntetőjogász és/vagy kriminalista stb.), úgy is, mint a nép gyermeke, ugyancsak jogosult arra, hogy a jogalkotással és/vagy a jogalkalmazással kapcsolatos anomáliákat észrevételezze, s ezeket közzétegye, illetve bármilyen szakmai kérdésben véleményt nyilvánítson.

Figyelem! Nem kizárt, hogy a cikkek egy része vitriolba mártott tollal íródott, és a nyugalom megzavarására kifejezetten alkalmas. Széplelkűek ezt a rovatot ne olvassák – előre szóltam!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Íme, a „Reflektáló”: lehet morgolódni!

Tizenegy fiatalt vádol gyermekpornográfiával az ügyészség

Közösségi oldalra meggondolatlanul feltöltött fotók utóélete

Szakítás után, hirtelen felindulásból küldött volt barátnőjéről intim fotókat egy középiskolás fiú egy népszerű közösségi oldalon keresztül. Megbánta, de már nem tudta megállítani a közzétételi láncolatot, a képek sok száz emberhez eljutottak. Gyermekpornográfia büntette miatt emelt vádat tizenegy fiatallal – fiúkkal és egy lánnyal – szemben a Budakörnyéki Járási Ügyészség.⁹⁹

⁹⁸ Lásd Magyarország Alaptörvényének IX. cikk (1) bekezdését: „Mindenkinek joga van a vélemény szabadságához.”

⁹⁹ Forrás: <http://www.jogiforum.hu/hirek/39930> – Jogi Fórum (letöltés: 2018. december 6.).

Mi történt?

Pest megyei középiskolások olyan pornográf felvételeket osztottak meg az interneten, amelyek az egyik vádlott volt barátnőjéről, a bűnügy sértettjéről készültek – tartalmazza a közlemény.

A felvételeket a vádlott készítette egykori barátnőjéről, a sértettről a telefonjával, illetve a sértett, aki bízott abban, hogy a felvételek nem kerülnek illetéktelen kezekbe, maga is küldött a vádlottnak intim fotókat. A sértett és a vádlott 2017 nyarán szakítottak, azonban a vádlott, aki haragudott a lányra, a felvételeket egy közösségi oldalon elküldte az egyik barátjának. Ez a barát pedig egy ismerősének továbbította a képeket.

A vádlott, néhány nap múlva ugyan megbánta, hogy eljuttatta a képeket, és arra kérte a barátját, törölje az inkriminált felvételeket, azonban addigra már a felvételek a bűnügy további vádlottjaihoz is eljutottak. Ők letöltötték, elmentették, tárolták, és más ismerősökkel is megosztották a fotókat. A vádlottak olyan csoportokba is feltöltötték a pornográf felvételeket, ahol több százan megtekinthették azokat.

Az ügyészségi közlemény szerint, *„aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről pornográf felvételt készít, megszerez, tart, átad, más vagy a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, bűncselekményt követ el”*.

A cselekmény büntetőjogi megítélése

A cselekmény büntetőjogi megítélése (a pontos büntetőjogi minősítés) a hézagos történeti tényállás miatt nem egyszerű. A nyúlfarknyi hírből ugyanis nem derül ki, hogy a tizenegy – gyaníthatóan részben fiatalok – vádlott közül az ügyben konkrétan kinek, mi volt a szerepe? Az kétségtelen, hogy a vádbeli cselekmény a Btk. 204. § (1) bekezdésébe ütköző (és minősülő) gyermekpornográfia megállapítására alkalmas, csak hogy a hivatkozott törvényhelyen belül három elkövetési magatartáscsoport, ha úgy tetszik tényállás – egymástól eltérő büntetési tételekkel – szerepel.

Az első tényállás elkövetési magatartása a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvétel megszerzése vagy tartása [Btk. 204. § (1) bekezdés a) pontja]; a másodiké az inkriminált pornográf felvétel készítése, kínálása, átadása vagy hozzáférhetővé tétele [204. § (1) bekezdés b) pontja]; a harmadiké pedig a pornográf felvétel forgalomba hozatala, azzal kereskedés, illetve ilyen felvételnek a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele [204. § (1) bekezdés c) pontja].

A gyermekpornográfia alkalmazásában pornográf felvétel: az olyan video-, film- vagy fényképfelvétel, illetve más módon előállított képfelvétel, amely a nemiséget súlyosan szeméremszéttől nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkelésére irányuló módon ábrázolja [Btk. 204. § (7) bekezdés a) pontja].

A nagy nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel olyan helyzetbe-remtés, amelyben több személy részére konkrét lehetőség nyílik a pornográf felvétel megismerésére,¹⁰⁰ továbbá nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek a sajtótermék, médiaszolgáltatás, sokszorosítás vagy elektronikus hírközlő

---

¹⁰⁰ Vesd össze Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz 426–427. oldal (CompLex Kiadó, Budapest, 2013).

hálózaton való közzététel útján történő elkövetését is érteni kell [Btk. 459. § (1) bekezdés 22. pontja]. Gondolom, a törvényi tényállásban szereplő egyéb elkövetési magatartások (megszerzés, tartás, készítés stb.) különösebb magyarázatra nem szorulnak.

Jeleztem, hogy a három alapeset büntetési tétele differenciált: a Btk. 204. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti elkövetési magatartásokat három évig; a *b*) pontban meghatározott elkövetési magatartásokat egy évtől öt évig; a *c*) pontban írt elkövetési magatartásokat két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a törvény.

Hoppá (és erre a „hoppá”-ra még visszatérek)!

De mi is történt valójában?

Az ügyészi közlemény¹⁰¹ alapján, a vádlottak megvalósították a – tizennyolcadik életévét be nem töltött személyről – pornográf felvétel készítését, megszerzését, tartását, más, vagy a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét. Azt viszont továbbra sem sikerült tisztázni, hogy a vádlottak terhére in concreto melyik elkövetési magatartás vagy magatartások róhatók fel, egyet kivéve: nyilvánvaló, miszerint a *pornográf* felvételek, illetve a *felvételek egy részének készítése* a vádlottak közül az ex barátot terheli.

Nos, ez nem kicsit „necces” (bocsánat a póriás kifejezésért).

A gyermekpornográfia alanya (elkövetője) ugyan bárki lehet, aki az alannya válás általános (hármás) feltételeinek megfelel, de... Hadd tegyem fel ismét a címben megfogalmazott kérdést: *mi is történt valójában?* Hát az történt, hogy az egyik vádlott (aki nem melleleg az elkövetéskor nagy valószínűséggel fiatalos volt), a sértettől, vagyis a barátnőjétől, akivel minden bizonnyal szexuális kapcsolatban állt, „pornográf” felvételeket készített (sőt, talán még „szelfiztek” is). Atyaúristen, mekkora egetverő bűncselekmény ez (ismét bocsánatot kérek)! Az persze más lapra tartozik, hogy a szakítás miatti bánatában és/vagy dühében, esetleg néminemű bosszúvágytól is motiválva, ezeket a kompromittáló fotókat (*köztük olyanokat, amelyeket a sértett maga készített/küldött neki* – ez egyébként nem elhanyagolható momentum) továbbította egy barátjának. A többi már ismert...

Borzalmas, ugye? Sőt, mi több, egyenesen égbekiáltó! Hogy elbogatellizálom a kérdést? Meglehet, csakhogy itt – ha szigorúan vesszük – kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés lebeg Damoklész (így, magyar fonetikával) kardjaként tizenegy fiatalos – nagy valószínűséggel gimnáziumi osztálytársak, barátok, kedves ismerősök – feje felett. (Nem kizárt az sem, hogy a sértett is „brancsbeli”).

Ez tehát a „hoppá” (megígértem, hogy erre a „hoppá”-ra visszatérek): legyünk már nagyon észnél, „Béláim”¹⁰² (újfent bocsánatért esedezem)!

¹⁰¹ <http://www.jogiforum.hu/hirek/39930> – Jogi Fórum (letöltés: 2018. december 6.).

¹⁰² Aki nem látta az 1988-ban forgatott, és 1989-ben bemutatott *A legényanya* című kultúrfilmet (rendező: Garas Dezső), annak e szöveggörnyezetben nem sokat mond a „Béláim”. A forgatókönyv alapját Schwajda György *A rátóti legényanya* című regénye képezte.

A bűncselekmény jogi tárgya

Mielőtt olvasás közben, e résznél bárki tüzes vasként elhajítaná az Obsitos Detektívek Lapjának aktuális számát, kijelentem, hogy nem áll szándékomban a gyermekpornográfia különös törvényi tényállását az általános törvényi tényállás elemeinek alapulvételével górcső alá venni.

Mindössze a kérdéses deliktum közvetlen jogi tárgyát szeretném megvizsgálni a történeti tényállás és az eset összes körülményei tükrében (különös tekintettel a sértett személyére is). Hogy miért? Mert! A végén úgyszólván kiderül (vagy nem).

A jogi tárgy az általános törvényi tényállás szükséges eleme, az a társadalmi viszonyokban kifejezésre jutó érdek vagy érték, amelyet a bűncselekmény sért vagy veszélyeztet.¹⁰³

A gyermekpornográfia közvetlen¹⁰⁴ jogi tárgya: a kiskorúak egészséges irányú nemi fejlődése;¹⁰⁵ a kiskorúak egészséges szexuális fejlődésének védelméhez fűződő társadalmi érdek;¹⁰⁶ a gyermek zavartalan szexuális fejlődése, és a szexuális fejlődési folyamat tényéből fakadó korlátozott szexuális önrendelkezésük védelme.¹⁰⁷

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Olvasóközönség!

Lehet választani a jogtárgydefiníciók között. Ha már mindenki kiszemelte a neki tetsző közvetlen jogi tárgyat, akkor tegyük fel a kérdést: milyen mértékben sérül (sérülhet-e egyáltalán) annak a kiskorúnak az egészséges szexuális fejlődéshez fűződő társadalmi érdeke (lényegében ez a közvetlen jogi tárgy), aki – egyebek mellett – a saját magáról készített pornográf fényképeket küldözgeti a barátjának? Tegyük hozzá rögtön, hogy a (közvetlen) jogi tárgy és a bűncselekmény társadalomra veszélyessége között szoros összefüggés van. A bűncselekmény éppen a társadalmi viszonyokat (érdekeket, értékeket) sértő vagy veszélyeztető volta miatt veszélyes a társadalomra.¹⁰⁸

Tessék ezen eltöprengeni!

Summum ius summa iniuria¹⁰⁹ versus ius aequum¹¹⁰

Na, ez meg, hogy kerül ide?!

A Jogi Fórum által közzétett hír, és főleg, ahogy azt az „*évszázad bűnügyeként*” tálalták (pedig korántsem az), nem kicsit verte ki nálam a biztosítékot (már bocsánatot sem merek kérni).

¹⁰³ Blaskó Béla: Magyar Büntetőjog Általános Rész 156–157. oldal (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013).

¹⁰⁴ *Közvetlen jogi tárgy*: az adott bűncselekmény által legkonkrétabban (közvetlenül) támadott társadalmi viszony (érdek, érték). Forrás: Blaskó (2013) 157. oldal.

¹⁰⁵ Dr. Belovics – Dr. Molnár – Dr. Sinku: Büntetőjog Különös Rész 255. oldal (HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008).

¹⁰⁶ Dr. Blaskó Béla (szerk.): Büntetőjog Különös Rész I. kötet 170–171. oldal (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013).

¹⁰⁷ Karsai (2013) 426–427. oldal.

¹⁰⁸ Blaskó (2013) 157. oldal.

¹⁰⁹ *Summum ius summa iniuria*: a legteljesebb (ben alkalmazott) jog – a legteljesebb jogtalanság (Ciceró *De officiis* 1, 33.). Forrás: Nótári Tamás: A jognak asztalánál... 1111 jogi regula és szentencia latinul és magyarul 184. oldal (Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008).

¹¹⁰ *Ius aequum*: méltányos, egyedi körülményeket mérlegelő jog. Forrás: Takács György: Ha a jogász latinul beszél (Latin kifejezések jogi nyelvünkben) 150. oldal (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1991).

Őszintén remélem, hogy nem ez az ügy lesz a precedense a jog szó szerinti, szigorú betartásának, amikor a rettenthetetlen ügyész vádirata alapján a kérelmetlen bíró példát statuál, vagyis elretentő (példaértékű) ítéletet hoz. [Zárójelben hívom fel ismét a figyelmet a büntetési tételre, amely a Btk. 204. § (1) bekezdés c) pontja esetében, kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés].

A jog szó szerinti, szigorú betartása, a „*legteljeseb(ben alkalmazott) jog*” vezet a legnagyobb fokú jogtalansághoz (summa ius summa iniuria); a méltányos jog (ius aequum) pedig a szigorú, szó szerint alkalmazott jog(szabályokhoz) képest, lehetővé teszi az észszerűség érvényesülését, tekintettel van a társadalmi igényekre és megkísérel azokra választ adni, így érvényre juttatja az objektív igazságot.

Bízom továbbá abban, hogy az ügyben eljáró bíró a jogtárgysérelem vizsgálatakor alkalmazott jogértelmezési és szubszumálási absztrakcióval eljut arra az álláspontra, hogy a vádbeli bűncselekmények társadalomra veszélyessége csekély, ezért a (fiatalkorú) vádlottakkal szemben méltányos ítéletet hoz (ez utóbbi mondatot jelen lapszámunk egyik szerzőjével, dr. Kubisch Károllyal „*hoztuk össze*”).

Dixi et salvavi animam meam.

Forrás és irodalomjegyzék

Belovics – Molnár – Sinku: Büntetőjog Különös Rész (HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008)

Blaskó Béla (szerk.): Büntetőjog Különös Rész I. kötet (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013)

Blaskó Béla: Magyar Büntetőjog Általános Rész (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013)
Jogi Fórum – <http://www.jogiforum.hu/hirek/39930> (letöltés: 2018. december 6.)

Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (CompLex Kiadó, Budapest, 2013)

Nótári Tamás: A jognak asztalánál... 1111 jogi regula és szentencia latinul és magyarul (Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008)

Takács György: Ha a jogász latinul beszél (Latin kifejezések jogi nyelvünkben) 150. oldal (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1991)

***

Múltidéző

Detektívtörténetek és régi bűnügyek nyomozásának tapasztalatai

Időutazásra invitálom a nyájas olvasót: ha úgy tetszik, egyfajta múltidézésre, amelynek során régi detektívtörténeteket eleveníthetünk fel, és szembesülhetünk az egykori bűnügyek nyomozásának a tapasztalataival, mintegy beleshetünk a kulisszák mögé... Vajon, annak idején mit csináltak jobban vagy másképpen a „nagy öregek”?

Az időkerék megindul: döcögve indul, eleinte sebesen, majd egyre lassabban forog, végül megáll. Merre járunk? Hányat írunk? Igen, már látni: a helyszín Budapest, az 1890-es évek legeleje. A „mesélő”, miháldi báró Splényi Ödön, a székesfőváros első detektívfőnöke. A történetet Fröhlich János¹¹¹ jegyezte le...

Fröhlich János

A bűvös sapka¹¹²

Splényi Ödön báró, volt detektívfőnök beszélte el a következő érdekes történetet:

1891-ben történt. Ma is emlékszem arra az alacsonytermetű, hosszúhajú emberre, aki az említett év január első vasárnapján korán reggel, amikor éppen éjjeli razzia volt – egy hamis bankót gyártó banda tagjait vallattam –, megzavart a munkámban. A szemüveges öregemberke kihívatott a szobából, és rikácsoló hangon, szinte kiáltotta:

- Bucher Mihály, Duna utcai szűcs vagyok. Nagyon rejtélyes dolog történt velem. Tegnap délután a Kerepesi úton lóvasúton mentem, és amikor a Rottenbiller utcánál leszálltam, a télikabátom zsebében ezt az aranyórát és láncot találtam.

Ezzel kihúzott a zsebéből egy értékes órát és láncot, amit átnyújtott nekem.

- Nem tudom elképzelni, hogy miként került ez a zsebembe? Annyi bizonyos, hogy valaki a lóvasúton tehette oda, mert előzőleg nem volt ottan.

¹¹¹ Fröhlich János (Budapest, 1873. április 2. – Budapest, 1926. augusztus 29.) író, újságíró, forgatókönyvíró, filmrendező, színész, producer, a magyar bűnüldözés első nagy krónikása. Fröhlichről részletesebben: <https://www.hangosfilm.hu/filmenciklopedia/frohlich-janos> – Hangosfilm (letöltés: 2018. december 2.).

¹¹² A novella eredetileg Fröhlich János: Detektívhősök – Igaz történetek az életből című könyvében, a 207–211. oldalon látott napvilágot (Magyar Kereskedelmi Közlöny Hírlap- és Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1914). A mű védelmi ideje a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 31. § (1)–(2) bekezdésének értelmében 1997. január 1-jén lejárt. Lapunk hasábjain a szerkesztett, és a szükséges mértékben stilizált változat olvasható. Szerkesztő: dr. Kovács Gyula.

De hát, kicsoda lehetett ez, és mi okból tette? – rikácsolta tovább a kis öreg.

Az órát figyelmesen megvizsgáltam, és konstatáltam, hogy valami nagyon gazdag emberé lehetett. Egészen új, akkor divatba került svájci óra volt. A láncon *M. G.* monogram volt kis függőre bevésve.

A kis öreg pislogva nézte vizsgálódásomat, majd újra kezdte:

– Nos, mit szól ehhez, tanácsos úr?!

Vállamat vontam.

– Egyszerű dolog – feleltem. Most sok a városban a zsebtolvaj. Ezek egyike az órát és a láncot elemelte, és – valószínűleg félelmében, hogy esetleg észreveszik és megtalálják nála, vagy talán önt a cinkosának nézve – a télikabátja zsebébe csúsztatta...

Bucher uram, ki sem hagyott beszélni. Bíborpiros lett a haragtól. Nyilván félreértette a szavaimat, mert valóságos kakashangon kiáltotta:

– Mit?! Én cinkosa egy zsebtolvajnak?! Kérem, én becsületes mesterember vagyok. Tisztelességgel keresem a kenyeremet...

– Nono – szóltam reá, mert bosszantott a heveskedése. Tudom, hogy ön becsületes ember. De hát az a zsebtolvaj azért elképzelhette magát társának. Erről ön nem tehet. Térjünk azonban át a tárgyra. Hol volt ön a lóvasúton: a kocsí belsejében vagy a peronon?

– A peronon szorongtam.

– Volt valaki maga mellett?

– Tömve volt emberekkel a peron.

– Nem látott maga mellett gyanús embert?

– Nem.

– Hagyja itten nálam a bűnjeleket. Majd utána nézek a dolognak, és ha kell, hívatni fogom.

Ezzel elbocsátottam a szűcsmestert. Délben kiadtam az ügyet Pohl detektívemnek, aki már másnap referálta nekem, hogy az óra gazdája is jelentkezett. Az illető *Molnár Gyula* kisújszállási földbirtokos, emlékezett arra, hogy szombaton délután a lóvasúti kocsí peronján valaki ellopta az aranyóráját és a láncát. Ez a valaki, egy magas szőke, huszonötéves ember lehetett, mert ez dörgölőzött hozzá legtöbbször. Egyebet nem tudott mondani.

Öt nappal később, újra beállított hozzám a szűcsmester, markában pénztárcát szorongatva, amit az íróasztalomra tett le.

– Mit szól ehhez? – kezdé¹¹³ kellemetlen hangján. Ma, ismét a lóvasúton, ezt az erszényt dugták a zsebembe.

Nevetve néztem a haragos emberkére, és tréfás hangon mondatam neki:

– Bucher úr, a zsebtolvajok úgy látszik, az ön zsebét lerakodóhelyül szemelték ki.

A kis öreg haragosan bámult maga elé:

– Még utóbb gyanúba keveredem – morogta félig magában, félig hozzám.

Megnyugtattam és elküldtem őt azzal, hogy majd végére járunk a dolognak.

Nem akarom tovább részletezni a történeteket, csak röviden jelzem, hogy utóbb, két hét leforgása alatt, az öreg Bucher még háromszor hozott nekem mindenféle értéktárgyat, amelyeket a rejtélyes zsebtolvajok a zsebébe csúsztattak. A titokzatos dolog a becsületes szűcsmestert annyira kihozta a

---

¹¹³ Kezdé: a kezdi régies alakja; szándékosan nem javítottam (a szerkesztő megjegyzése).

sodrából, hogy ideges-nyugtalan lett tőle, és már-már nem mert többé lóvasútra ülni. Szinte sírt, amikor ötödízben nálam járt, és egy gyémánt mellűt nyújtott át nekem. Valóban szánalmas volt az öreg, és magam is bosszankodtam, amiért sehogy se tudok nyitjára jönni a rejtélynek. Bucher apó téli sapkáját automatikusan forgatta a kezében, és látszott rajta, hogy tőlem várja a segítséget. Közben azonban elejtette a szép prémes sapkát.

Nem tudtam mit szólni, és úgy mellékesen jegyeztem meg, milyen kár, hogy azt a szép sapkát a poros padlóra ejtette.

- Az ördög vigye ezt a sapkát – morogta az öreg. Amióta hordom, szinte meg vagyok babonázva. Azóta történik velem ez a fura dolog.
- Hogyhogy? – kérdeztem mosolyogva.
- Hát úgy – felelte az öreg –, most már, ha szóba került, elmondom őszintén: én ehhez a sapkához nem jutottam egyenes úton. Még november közepén egy ember több értékes prémdarabot hozott az üzletembe, hogy azokból készítek öt egyforma sapkát. Ezt én megtettem. A maradékból, úgy gondoltam, magamnak is csinállok egyet. Elkészítettem, és mondom, amióta hordom, azóta dugdossák a zsebtolvajok a zsebembe az értéktárgyakat.

Megvallom, az öreg elbeszélése nagy hatással volt reám. De míg ő a babona szempontjából mérlegelte a dolgot, addig nekem eszembe jutott, hátha tényleg van valami összefüggés a sapka és a zsebtolvajok között. Rendőrember kénytelen sokszor a leghihetlenebb momentumokat is komolyan venni. Azt mondtam az öregnek, hogy menjen haza, és küldje el onnan a sipkáját.

Három nap múlva egy tizenegy tagú zsebtolvajbandát helyeztem lakat alá Bucher apó sipkájának segítségével.

A dolog úgy esett meg, hogy a sapkát Pohl detektívemmel hordattam, aki fején a sapkával folyton lóvasúton járt a városban szerte-széjjel, várva, hogy mikor dugnak az ő zsebébe is valami értéktárgyat.

Úgy kombináltuk a dolgot, hogy a zsebtolvajoknak orgazdáik vannak, és valószínűleg a sipkáról ösmerik¹¹⁴ meg ezeket. Kombinációnk részben bevált, mert amikor Pohl harmadnap a lóvasúton átmert a Margit hídon, szomszédja a zsebébe csúsztatott egy női ezüstórát. Pohl természetesen rögtön nyakon csípte az illetőt, és behozta hozzám. A többi aztán könnyű volt. A tolvaj megnevezte három cinkosát, és ezek a többieket elárulták, köztük azt az embert, aki a szűcsmesternél az öt egyforma sapkát megrendelte. Kiderült aztán az is, hogy ennek az embernek, valami Schwarcz Adolf nevű bécsi születésű nemzetközi zsebtolvajnak, négy testvére volt. Tolvajbandája tagjainak azt az utasítást adta, hogy lopott tárgyaikat csúsztassák észrevétlenül a lóvasúti kocsikon utazó testvéreinek a zsebébe, akiket a sipkákról fognak megismerni. A tolvajvezér ugyanis nem ismertette meg segédeivel fivéreit, és így a zsebtolvajok csak a sipkák után indultak.

A legboldogabb ember Bucher apó volt, amikor a nyomozás eredményéről értesült.

***

---

¹¹⁴ Ösmerik: az ismerik régies alakja; szándékosan nem javítottam (a szerkesztő megjegyzése).

Ez történt velünk

Konferenciák, riportok, könyvbemutatók és recenziók

Dr. Kovács Gyula

Életpálya a bűnügyi technikától a szakértésig

Beszámoló egy kétnapos konferenciáról

A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (MISZK), a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK) Kriminálisztikai Intézete, valamint a Készenléti Rendőrség (KR) Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI) 2018. október 25-én és 26-án konferenciát rendezett az „Életpálya a bűnügyi technikától a szakértésig 2018” (avagy, hogyan lesz a bűnügyi technikusból igazságügyi nyomszakértő) címmel az NKE RTK Speciális Oktatási Épületének (1083 Budapest, Diószeghy Sámuel u. 38–42.) Multifunkcionális termében.

A szervezők célja az volt, hogy egy olyan tudományos konferenciát szervezzenek, amelynek központi kérdésköre a szakértővé válás lehetőségének bemutatása, a szakértői életpálya és kilátásainak kifejtése. Az előadások kiemelten foglalkoztak a szakértők szakmai tevékenységének megismertetésével. A konferencia szakmai programját érdekessé tette, hogy bemutatkoztak a digitális világ szakértői, és ezen a területen az egyetem kutatói is előadásokat tartottak. A konferencia, szándékai szerint, meg kívánta jeleníteni azt a szakmai ívet, amely egy rendőri, bűnügyi technikus tevékenységtől a kriminálisztikai vagy egyéb igazságügyi szakértésig húzódik. Ennek megfelelően, a felkért előadók között az NKE neves oktatói, kutatói, a KR NNI szakemberei, a bűnügyi technikus képzésben részt vevő rendőrségi szervek tanárai, a szakértő képzésben részt vállaló igazságügyi szakértők, a kamara tagjai, kamarai tisztségviselők, valamint a szakterületen tevékenykedő szakértői intézmények, intézetek kutató szakértői, képviselői is megtalálhatók voltak.¹¹⁵

A konferencia szakmai programja öt modult tartalmazott:

- I. A kriminálisztika, mint tantárgy
- II. A bűnügyi technikus életpálya
- III. A bűnügyi technika és a szakértők szerepe az új büntetőeljárási törvényben¹¹⁶
- IV. Minőségbiztosítás és institucionalizálódás
- V. Digital forensics

¹¹⁵ Forrás: <https://miszk.hu/index.php/293-eletpalya-a-bunugyi-technikatol-a-szakertesig-2> – Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (MISZK) honlapja (letöltés: 2018. december 6.).

¹¹⁶ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény.

Az I–III. modul programjait október 25-én, a IV–V. modul programjait október 26-án bonyolították le.

A konferenciát dr. Agárdi Tamás, a MISZK elnöke nyitotta meg. Bevezetőjében elmondta, amikor egy ismerőse megtudta tőle, hogy erre a konferenciára készül, a következőképpen reagált: *„De jó neked, mi fizetünk a mozipénztárban azért, hogy hasonló dolgokat láthassunk”*. A kamarai vezető kiemelte: egy konferencia megrendezése minden szakmának, hivatásnak, tudománynak ünnep, amire a résztvevők – az előadók és a közönség egyaránt – készülnek. Hozzátette: a *„menü”* nagyon gazdag kínálatot, ígéretes előadásokat tartalmaz.

A konferencia elnökségének tagjai közül Kreitz Zsuzsanna r. alezredes, a KR NNI Bűnügyi Technikai Főosztályának (BTFO) vezetője rövid köszöntőjében úgy fogalmazott, hogy a konferencia fontos lépcsőfok a bűnügyi technika területén dolgozók életpályájának megismerésében. Az alezredes asszony *„A bűnügyi technikus életpálya”* címmel előadást is tartott.

A konferencia levezető elnöke, dr. Janza Frigyes, hozzászólásában rámutatott, hogy a szakértői tevékenység *„koronája”* az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény. A nyugalmazott rendőrtábornok emlékeztetőül felolvasta a szakértői törvény preambulumát: *„A szakértői bizonyítás jelentőségének növekedése szoros összefüggésben áll azzal a fejlődési folyamattal, amely a tudomány és technika terén, valamint ennek hatására a társadalomban az elmúlt évtizedekben végbement. Ennek eredményeként nőtt a különleges szakértelmet igénylő területek száma, a társadalmi viszonyok egyre bonyolultabbá váltak, amely az igazságszolgáltatásban úgy jelent meg, hogy a peres és hatósági eljárások tárgyi és szerkezeti összetétele jelentős változáson ment át. Jellemzővé vált a jogi problémáknak más szakmákhoz tartozó kérdésekkel való összefonódása, és emiatt megítélésük egyre nehezebbé válása. Ezzel párhuzamosan a bírósági eljárásokban megnőtt az igény a modern természettudományok eredményeinek a bizonyítási eljárásban történő felhasználása iránt. A fent írt új tendenciák olyan minőségi változásokat idéztek elő a bírósági és hatósági eljárásokban, különösen a szakértői bizonyítással kapcsolatban, amelyek egyre több országban tették szükségessé e jogintézmény minden részletre kiterjedő, átfogó elemzését és újraszabályozását. Az említett minőségi változásokat követő elégtelen reakciók, az igazságügyi szakértői működésének a közelmúltban előtérbe került problémái elvezettek az igazságügyi szakértésbe és az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megrendüléséhez.”* A levezető elnök mindehhez hozzáfűzte: ritkán fordul elő, hogy egy törvény bevezető szakaszában a jogalkotó a *„megrendülés”* kifejezést használja.

Dr. Hautzinger Zoltán tanszékvezető egyetemi docens, oktatási dékánhelyettes, intézetvezető (NKE RTK Kriminálisztikai Intézet) *„A kriminalisztika a rendészeti felsőoktatásban”* című előadásában idézte Endrődy Géza 1897-ben megjelent, és az idén újra kiadott, *„A bűnügyi nyomozás kézikönyve”* című művét:¹¹⁷ *„Tartsuk szem előtt mindig, hogy a nyomozás nem egyéb, mint az előzményekből következtetés a történetekre, és viszont, a történetekből az előzményekre.”*¹¹⁸ Az előadó sajnálkozva jegyezte meg, hogy a hazai

¹¹⁷ Endrődy Géza – Dr. Kovács Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018).

¹¹⁸ Endrődy – Dr. Kovács (2018), 22. oldal.

jogászképzésben ma nem jelenik meg fajsúlyosan a kriminalisztika oktatása. Pedig – folytatta – a kriminalisztika hozzáadott értéket képvisel a büntető eljárásjog tantárgy elsajátításához. Elmondta, a kriminalisztika oktatása hagyományosan három részre tagolódik: krimináltechnikára, krimináltaktikára és kriminálmetodikára. Az igazságügyi szakértők kriminalisztikai szakirányú képzésével kapcsolatban az oktatási dékánhelyettes közölte: időre és jelentős hallgatói igényre van szükség ennek a képzésnek a beindításához.¹¹⁹

A kétnapos tanácskozáson további érdekfeszítő és hasznos előadások hangzottak el (csak címszavakban):

- *Mihalik Béla* (ORFK Rendészeti Oktatási és Kiképző Központ) – A Rendészeti Oktatási és Kiképző Központ képzései a kriminalisztika „szolgáltatásban”
- *Luczay-Pénzes Attila* (MISZK elnökhelyettes) – A kriminalisztikai nyomszakértő képzés tanulságai
- *Volarics József* (KR NNI BTFO) – A bűnügyi technika helyzete a kilencvenes évektől napjainkig, egy bűnügyi technikus szemével
- *Dr. Kátainé dr. Bán Judit* (Pest Megyei Főügyészség) – Igazságügyi szakértés a gyakorló ügyész szemével
- *Dr. Kármán Gabriella* (Országos Kriminológiai Intézet) – A szakértői bizonyítás új jogszabályi keretei a hiteltérdemlőség követelménye tükrében
- *Lontai Márton* [Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (NSZKK) főigazgatóhelyettes] – Szakértői lét a Nemzeti Szakértői és Kutató Központban
- *Dr. Petrétei Dávid* (NKE RTK) – Minőségbiztosítás a helyszínen – A bűnügyi technika akkreditációja
- *Bakos Éva* [Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ) Szakértői Intézet mb. igazgató] – Szakértővé válás, az akkreditáció az intézeti keretek között
- *Morber Szilárd Krisztián* (NBSZ Szakértői Intézet) – Mi az a Digital forensics?
- *Dr. Máté István Zsolt* (NSZKK) – Az elektronikus adat, mint digitális bizonyíték – Egységes szakértői módszer kialakítása
- *Dr. Nagy Zoltán* (NKE RTK) – A digitális bizonyítékok jogi problémái
- *Dr. Somogyi Zoltán* (Győri Törvényszék tanácsvezető bíró)

Dr. Szabó Judit (Országos Bírósági Hivatal osztályvezető büntetőbíró) – A kiberbűnözés vizsgálatával foglalkozó bírósági hálózat bemutatása

Az előremutató hozzászólások emelték a konferencia színvonalát, a kezdés előtti, a kávé- és az ebédszünetek közbeni, valamint a tanácskozást követő személyes, mondhatni baráti beszélgetések meghitté varázolták a légkört. Azt gondolom, amennyiben nem lettek volna aktuális témafelvetések és igényes előadások, „csak” beszélgetünk, akkor is remekül érezzük magunkat.

Köszönet érte mindenkinek!

***

---

¹¹⁹ Forrás: <https://miszk.hu/index.php/295-konferencia-a-kriminalisztikarol> – a MISZK honlapja (letöltés: 2018. december 6.).

Dr. Kovács Gyula

Műhelytitkok¹²⁰

**Az Endrődy-könyv szerkesztésének és kiadásának állomásai –
Rendhagyó recenzió**

Hallgatóimnak, valamint dr. Ulmann György r. ezredes, rendőrségi főtanácsos és Endrődy Géza, egykori csendőr főhadnagy (később Losonc, majd Gyula város rendőrkapitánya) emléke előtt tisztelegve.

Miért is? – Az Endrődy-könyv újrakiadásának indokai

A bűnügyi nyomozás tudományának első hazai szakkönyve 1897-ben, 121 évvel ezelőtt jelent meg Losoncon, Endrődy Géza tollából, a Kármán-féle Könyvnyomda gondozásában. A második kiadás egy esztendővel később, 1898-ban, 120 éve látott napvilágot Budapesten (Singer és Wolfner munkáját dicséri). Ennek az egyedülálló műnek a címe: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve*.

A budapesti megjelenés 120. évfordulója már önmagában is okot szolgáltatott az írásmű újrakiadására. *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* azonban nem csupán egy antik könyvritkaság: a méltatlanul elfeledett, de visszafogottan fogalmazva is csak kevésbé ismert szerző munkája igazi csemege a kriminalisták számára. A szakkönyv megállapításainak bizonyos részei napjainkban is érvényesek, sőt, továbbgondolásra alkalmasak és érdeemesek (szoktam volt mondani: töprengésre késztetik az olvasót). Nem mellesleg a – munkaszervezési, nyomozásetikai, valamint krimináltechnikai, krimináltaktikai és kriminálmethodikai ismereteket egyaránt tartalmazó – mű kriminalisztikatörténeti kuriózum, egyben kortörténeti dokumentum, és nem csak a beavatottak számára.

A végső lökést számomra az adta meg, hogy 1898 óta, vagyis 120 esztendeje senkinek nem jutott eszébe, miszerint kiadja Endrődy Géza kézikönyvét, holott a mű védelmi ideje, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 31. § (1)–(2) bekezdése értelmében, 1971. január 1-jén lejárt, tehát a mű 47 éve „szabad préda” volt – eddig. Nekem ugyanis nem volt további 47 esztendőm a töprengésre...

Hagyományörzés és dicső elődeink tisztelete (avagy nem minden elvetendő, ami régi)

A kézikönyv szerzőjének neve mellé sokan társítják a „csendőr főhadnagy” jelzőt, ami nem teljesen helytálló. Endrődy ugyan 1883 májusától 1895 áprilisáig valóban csendőrtisztként szolgált (főhadnagyi rendfokozattal vonult

---

¹²⁰ Az írás eredetileg Endrődy Géza – Dr. Kovács Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* szerkesztői előszavaként (11–16. oldal) látott napvilágot (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018). Lapunk hasábjain a kiegészített és átszerkesztett változat olvasható.

nyugállományba), de *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* első kiadásakor (1897) Losonc, a második kiadás megjelenésekor (1898) pedig Gyula rendőrkapitánya volt. A kézikönyvet tehát rendőrként írta, és „*mint rendőrkapitány halt meg 1900. szeptember hó 12-én*”.¹²¹

A kézikönyv első kiadásának szerzői előszavából kitűnik, hogy az annak megírásához forrásként felhasznált, a *Vizsgálóbírák kézikönyve* című¹²² kétkötetes művet németről magyarra maga Endrődy fordította le (3. oldal). Az csakugyan ténykérdés, hogy a kézikönyvet Endrődy „*dr. Grosz János grázi cs. kir. államügyész munkája, saját tapasztalatai és egyéb források nyomán írta*” (az idézet a mű budapesti második kiadásának belső borítóján olvasható, ellenben a „*saját tapasztalatai*” szövegrész az első kiadás belső borítójáról hiányzik). Az viszont több mint kétséges, hogy „*a magyarul tökéletesen, németül és szerbül kielégítően*”¹²³ beszélő szerző képes volt egyedül megbirkózni a szakkifejezések től hemzsegtető német szöveggel. A fordításhoz gyaníthatóan szakember vagy szakemberek segítségét vette igénybe. Mindez természetesen semmit nem von le a kézikönyv értékéből, és nem csorbítja Endrődy érdemeit sem.

A bűnügyi nyomozás kézikönyvének első és második kiadása között akad némi formai és tartalmi különbség.

Az első kiadás 281 oldal, a második kiadás pedig 361 oldal terjedelmű. A 80 oldalnyi többletkülönbség oka egyfelől az eltérő lapméretben és margószélességben rejlik, másfelől a második kiadás kiegészült egy 17 oldalas „*betűsoros*” tárgymutatóval. Ez utóbbi – Endrődy szerint – a kézikönyv „*gyors és könnyű kezelését lényegesen fogja elősegíteni*” (4. oldal).

Szembetűnő eltérés, hogy a mű első kiadását a szerző „*a m. kir. csendőrség, városi és járási rendőrhatóságok, valamint a vizsgálóbírák, királyi ügyészségek s általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének részére*” ajánlja (belső borító), míg a második kiadás ajánlásában, a „*városi és járási rendőrhatóságok*” helyett, az „*összes rendőrhatóságok és rendőrök*” megnevezés szerepel (ugyancsak a belső borító).

A kézikönyv második kiadásának 5. oldalán a következő lábjegyzetbejegyzés olvasható: „*Ahol e könyvben csendőrrel vagy csendőrtisztről van szó, az alatt egyszersmind a rendőr, illetőleg a rendőrtiszt is értendő*”. Ez a bejegyzés az első kiadásban nem szerepel. Endrődy az első kiadás megjelenését követően nyilvánvalóan „*felismerte a helyzetet*”, miszerint Magyarországon nem csupán a csendőrség, hanem a rendőrség is nyomoz (sőt, Budapesten, a vármegegyezékhelyeken és a szabad királyi városokban, főszabály szerint a csendőrség nem nyomozhatott). Megjegyzendő, hogy a kézikönyv megjelenésekor a székesfővárosban, miháldi báró Splényi Ödön vezetésével már funkcionált a Detektívtestület (Splényi bárót 1886. április 17-én felügyelői címmel és kapitányi „*ranggal*” megbízták a detektívosztály szervezésével, amelynek 1890-ig állt az élén).¹²⁴

¹²¹ Dr. Preszly Lóránd: *A csendőrség úttörői*, 177. oldal (Budapesti Hírlap Nyomdája, Budapest, 1926). Endrődy vázlatos életútja jelen kiadás XVIII. fejezetét követő első részben olvasható (Pályakép Endrődy Gézaról).

¹²² A mű eredeti címe, *Hans Gross: Handbuch für Untersuchungsrichter als System Der Kriminalistik* (a szerkesztő megjegyzése – a továbbiakban a lapalji lábjegyzetek forrását csak akkor jelzem, ha nem tőlem származik).

¹²³ *A csendőrség úttörői*, 177. oldal.

¹²⁴ Lásd dr. Kovács Gyula: *Báró Splényi Ödön, a főváros első detektívönöke*. *Obsitos Detektívek Lapja* 2014/3–4. szám, 4–7. oldal (Obsitos Detektívek Egyesülete, Budapest, 2014).

Egy kis rezümé (rövid tartalmi összefoglaló)

A *bűnügyi nyomozás* – átdolgozott vagy inkább kiegészített – *kézikönyve* a szerkesztő, valamint az első és a második kiadás szerzőjének előszavával kezdődik, majd a tizenyolc eredeti fejezet következik. A mű Endrődy-pályaképpel, forrás- és irodalomjegyzékkel, régies szavak jegyzékével, végül betűsoros tárgymutatóval zárul. Ez utóbbi csak a kézikönyv második kiadásában szerepel, de az átdolgozott műben a kiegészített és többszörösen permutált változat olvasható. A szerkesztő előszava, a pályakép, az irodalomjegyzék és a régies szavak jegyzéke a kézikönyv mindkét kiadásából hiányzik, e részeket jómagam „találtam ki”.

A szerkesztői előszóban mellőzöm a kézikönyv rövid tartalmi összefoglalását (tessék elolvasni a művet), de a fejezetcímeket a rend kedvéért felsorolom. Akit érdekel a mű rezüméje, annak javaslom Ibolya Tibor: *Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője* című szakcikkét.¹²⁵ A kézikönyv eredeti fejezetcímei a következők:

- I. A csendőrrel
- II. A kikérdezésről
- III. A helyszíni szemle
- IV. A szakértőkről
- V. A gonosztevők fufangjairól
- VI. A tolvajnyelvről
- VII. A cigányokról
- VIII. A babonáról
- IX. A lőfegyverekről
- X. Különféle ösmeretek
- XI. A lábnyomról és egyéb nyomokról
- XII. A véryomokról
- XIII. A titkosírásokról
- XIV. A lopásról
- XV. A csalás és hamisítás
- XVI. A gyújtogatásról
- XVII. A testi sértésekről
- XVIII. A csendőr teendői szerencsétlenségek alkalmával

A fejezetek – a XIII. és a XVIII. kivételével – további címekre tagozódnak, sőt, a II., a IV–V. és a XIV. fejezet egyes alcímeket is tartalmaznak. A kiegészített mű hármas tagolású, decimális szerkezetű (és az online változatban ergonomikus) tartalomjegyzéke 5 oldal terjedelmű.

Ami változott, és ami nem

Hangsúlyozni szeretném, hogy a kézikönyv eredeti szövegén – néhány kivételtől eltekintve – nem változtattam.

A módosításoknál a rendezőelv alapvetően az új magyar helyesírási szabályzat volt.¹²⁶ Szükségszerűen kijavítottam tehát a hosszú, illetve a rövid

¹²⁵ Ibolya Tibor: *Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője*. Kriminalisztikatörténeti tanulmányok, 31–45. oldal (Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015).

¹²⁶ Tóth Etelka (szerk.): *A magyar helyesírás szabályai* – Tizenkettedik kiadás (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015).

magánhangzókat, valamint egyes szavak régies írásmódú hosszú vagy rövid mássalhangzóit. Például: *tulajdonkép* (tulajdonképp), *épen* (éppen) stb. Ugyancsak megváltoztattam a kétjegyű rövid és hosszú mássalhangzók írásmódját. Például: *álcázás* (álcázás), *tárcza* (tárca), illetve *melylyel* (mellyel), *veszélylyel* (veszéllyel) stb., és nem kerülhette el a sorsát néhány vonatkozó névmás sem, például: *a ki* (aki), *a mi* (ami) stb.

A továbbiakban a Word szövegszerkesztő helyesírás-ellenőrző programjára hagyatkoztam. A rendezőelv itt az volt, hogy amelyik szót hibásnak jelölte a program, azt kijavítottam... Azaz mégsem: jó néhány archaikus kifejezést meghagytam, mivel úgy ítélt meg, hogy Endrődy szép, veretes magyar nyelven íródott könyvéhez vétek lenne hozzányúlni. Így megmaradtak – egyebek mellett – az *aszkór*, a *búvhely*, a *delejtű*, az *erőművileg*, a *fotografírozás*, a *gondolnók*, a *helyszínén*, az *izgoncok*, a *jóhiszeműleg*, a *kinyomatát*, a *leend*, a *marhajárlat*, a *nehézkór*, az *ösmer* (az összes toldalékolt, ragozott változatában és szóösszetételében), a *parkettirozott*, a *rajtaéretik*, a *spagát*, a *szélhűdés*, a *tátovirozás* és a *vagabund* stb. szavak. Vajon napjainkban hányan ismerik a jelentésüket?

A meghagyott eredeti kifejezések egyenes következménye lett a *régies és idegen szavak jegyzéke*, amelyet próbáltam kellő gondossággal, de mindenképp előtt a mű és szerzője iránti tisztelettől vezérelve összeállítani.

A kézikönyv mindkét kiadásában 42 ábra, illetve ábracsoport található. Ezeket az ábrákat az új, vagy ha úgy tetszik, harmadik kiadás is tartalmazza.

A *bűnügyi nyomozás kézikönyve* eredeti szövegén tehát nem, vagy csak alig-alig változtattam, azonban a művet néhány szövegekőzi jegyzettel és számos (pontosan 276) lábjegyzettel kiegészítettem. Ezeknek a jegyzeteknek nem kevés hányada szakirodalmi hivatkozás. A fennmaradó jegyzeteket egyfajta magyarázatoknak szántam, amelyek a kézikönyvnek az idők múlásával meghaladottá vált állításait cáfolják, vagy egyes részeit értelmezik, valamint az olvasó számára megkönnyítik a mű befogadását. Ezt a témát itt és most részletesebben nem ismertetem, mert az inkriminált fejezetek olvasásakor úgylis mindenre fény derül.

A könyvet úgynevezett „*olvasóbarát*” változatban szerkesztettem. Eszerint a bekezdések (egy-egy gondolati egységek), valamint az oldalak első és utolsó sorában nincsenek az elválasztásból eredő töredékszavak. Ahol mégis (kevés ilyen akad), ott a sorok széthúzásának esztétikai, illetve technikai akadályai voltak.

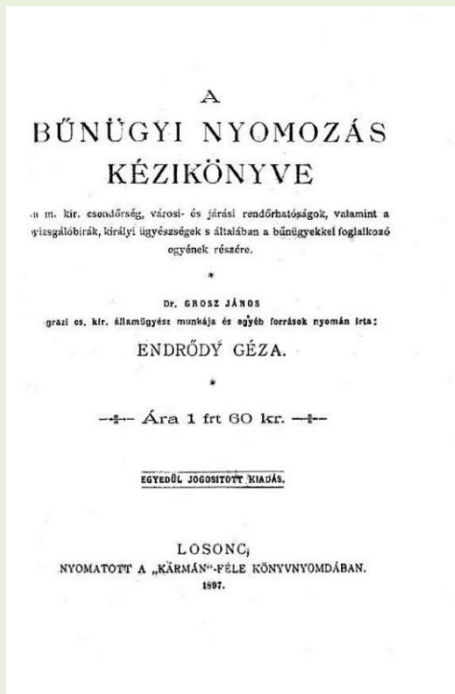
Műhelytitkok

A kézikönyv újrakiadásának az indokairól már írtam, de miképpen került Endrődy munkája a látókörömbé? Töredelmesen bevallom, hogy erre a remekműre dr. Ibolya Tibor korábban már hivatkozott szakcikke¹²⁷ hívta fel a figyelmemet.

¹²⁷ Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője. Kriminalisztikatörténeti tanulmányok, 31–45. oldal.

Endrődy Géza neve korábban sem hangzott idegenül a számomra, de munkásságát szinte alig-alig ismertem. A kézikönyv a rendszerváltoztatás előtt gyakorlatilag nem létezett. Ennek egyik oka az lehetett, hogy Endrődyt,

„csendőr múltja” miatt, a második világháborút követő időszakban „agyonhallgatták”. Jóllehet, a szerző valóban 12 esztendeig (1883 májusától 1895 áprilisáig) szolgált csendőrként, de életének utolsó 3 évében rendőrkapitányként tevékenykedett, ráadásul igen fiatalon, mindössze 49 éves korában hunyt el. Vajon kinek árthatott 1900 szeptember 12-én bekövetkezett haláláig, hiszen nem-hogy az őszirózsás forradalmat és az azt követő időszakot, de még a „nagy világgéget”, másképpen a „nagy háborút” (az első világháborút) sem érte meg.

A másik ok talán pontosan a szerző korai halálában rejlik: tudása magvait elvetette ugyan, a vetés kisarjadt, szárba szökkenett és beérett, de azt már mások aratták le. Sokat gondolkodom azon, mi történt volna, ha rendőrként még legalább 15–20 évet szolgál? Tudom, a kérdés „történelmietlen”...

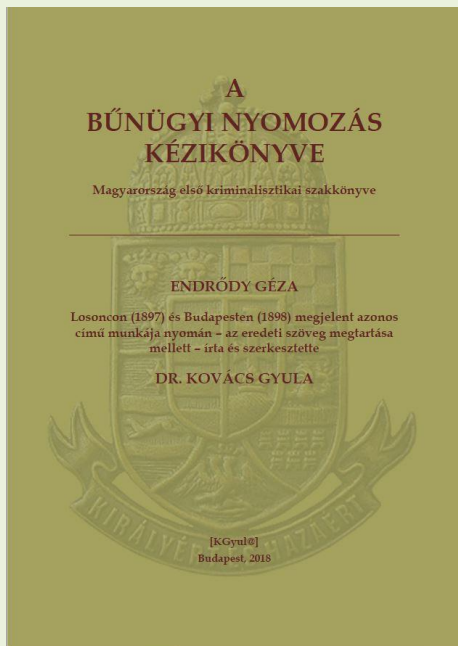
A *bűnügyi nyomozás kézikönyvét* 2016 szeptemberében kezdtem el szerkeszteni-írni. A kész könyvet 2018. február 8-án szállította a nyomda (ez a nap örömnép volt a számomra).

Az eltelt közel másfél év alatt, nem csupán az Endrődy-könyvvel foglalkoztam: egyetemi dolgom mellett, számos szakcikket publikáltam, valamint „összeraktam” az Obsitos Detektívek Lapjának 2017. évi számait. Sőt, a 2018. július 1-jétől hatályba lépő új büntetőeljárás törvény okán, 2017 októberében elkezdtem szerkeszteni-írni *Az új büntetőeljárás törvény többszörösen permutált címmutatóját*¹²⁸ (ez a mű május 17-én látott napvilágot). December végéig tehát párhuzamosan dolgoztam a két könyvön...

A kézikönyv szerkesztésekor a legnagyobb problémát az jelentette, hogy a .jpg vagy .pdf formátumú, eredeti dokumentumokat nem lehetett Word formátumba konvertálni, ugyanis a program nem ismerte fel a régi, elmosódott karaktereket. A konvertálást követően betűk helyett, mindenféle „csigabigák” és „hieroglifák” jelentek meg a számítógémem monitorján. Nem maradt más választásom: az eredeti könyvet – az 1898-ban Budapesten megjelent második kiadást alapul véve – betűről-betűre begépeltem, pontosabban billentyűztem vagy szövegszerkesztettem (plusz az általam kimódolt kiegészítéseket is).

¹²⁸ Dr. Kovács Gyula: *Az új büntetőeljárás törvény többszörösen permutált címmutatója* (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018).

A lapméreten és a betűtípuson sokat töprengtünk a feleséggel. Számos variációt „*legyártottunk*”, majd a nappali szoba könnyebben mozdítható bútorait széttologattuk, és a parkettára terített nyomtatott lapok között lépkedve törtük a fejünket. Nem mellesleg az olvasószerkesztők véleményét is kikértük. Végül az A5 lapméret, és a Book Antiqua betűtípus mellett tettük le a voksunkat. Szerintem, jól választottunk.

A könyvborító kiválasztása sem volt egyszerű feladat. Jónéhány változat készült, végül a khakiszínű, és a szöveggépet tekintve, az eredeti könyv belső borítójára hajazó változatot létesítettük előnyben. A borító külső oldalaira a csendőr sapkajelvényt, a belső első oldalra pedig az 1897-es kiadás belső borítóját álmodtam meg. A megvalósításban Bosnyák László (Bosi) barátom működött közre (itt is köszönöm a segítséget).

Említettem már, hogy az eredeti kézikönyvben szereplő 42 ábrát és ábracsoportot az új kiadás is tartalmazza. Az ábrákkal összefüggésben szintén felmerült néhány probléma. Az elsők, miszerint legyenek-e egyáltalán ábrák az új könyvben, hamar túlléptem: legyenek (és lettek). A második kérdés megválaszolatlan maradt, ugyanis nem tudtam kideríteni, hogy a műben látható rajzokat ki készítette. Még az sem kizárt, hogy maga Endrődy Géza, bár arra utaló információt nem találtam, miszerint a szerző rajzolóként is megállta volna a helyét. A legtöbb gondot az eredeti ábrák átmásolása okozta. Megfordult a fejemben, hogy hozzáértő művésszel megrajzoltatom, de ezt elvettem, mert nem akadt rá vállalkozó, és pénzem sem nagyon lett volna rá. Végül a „*magad uram, ha szolgálád nincsen*” örökérvényű mondás alapján az eredeti ábrákat digitalizáltam (szkenneltem), retusáltam, majd „*felturbóztam*” (magnöveltem a pixelszámot, vagyis a méretet), és kiemeltem a kontrasztot, valamint élesítettem a rajzolatot. Végül a képeket beillesztettem az új kiadás megfelelő oldalára. Mit mondjak, rendesen elvoltam vele...

A legvégére a papír anyaga (minősége) maradt... A 2017-es Ünnepi Könyvhét egyik eseménye Catherine Horel francia történészprofesszor Horthy-monográfiája¹²⁹ volt. A könyvet „*előrendeltem*”, így jóval a Könyvhét megnyitása előtt a kezembe kerülhetett ez a remekmű, amelynek világossárga (mint utóbb kiderült, inkább krémszínű) enyhén érdes tapintású, kreppes lapjaiba beleszerettem. Eltökéltem, hogy az Endrődy-könyvet is ilyen papírra nyomtattatom (kerül, amibe kerül). Írtam a kiadónak, és – láss csodát – néhány napon belül megérkezett a válasz: „*a Horthy című kiadványhoz a nyomda enyhén*

A legvégére a papír anyaga (minősége) maradt... A 2017-es Ünnepi Könyvhét egyik eseménye Catherine Horel francia történészprofesszor Horthy-monográfiája¹²⁹ volt. A könyvet „*előrendeltem*”, így jóval a Könyvhét megnyitása előtt a kezembe kerülhetett ez a remekmű, amelynek világossárga (mint utóbb kiderült, inkább krémszínű) enyhén érdes tapintású, kreppes lapjaiba beleszerettem. Eltökéltem, hogy az Endrődy-könyvet is ilyen papírra nyomtattatom (kerül, amibe kerül). Írtam a kiadónak, és – láss csodát – néhány napon belül megérkezett a válasz: „*a Horthy című kiadványhoz a nyomda enyhén*

¹²⁹ Catherine Horel: Horthy (Kossuth Kiadó, Budapest, 2017).

fatartalmú, 70 grammos volumenizált krémpapírt használt”. Ezt a papírt használtam jómagam is, sőt, a már említett új Be. többszörösen permutált címmutatóját ugyancsak ilyen papírra nyomtattam. Az enyhén sárgás (tudom: krémszínű) lapok és a Book Antiqua betűk, valamint az eredeti ábrák igencsak régies küllemet adtak a könyvnek.

Miért én, és miért nem más (avagy a tabutéma, amiről állítólag nem illik írni)?

Széplelkű barátaim és ismerőseim szerint, egy könyv kiadásával kapcsolatosan nem illik anyagi kérdéseket feszegetni. (Előre jelzem, hogy nem értek velük egyet.) Ez a probléma leginkább akkor került felszínre, amikor az Endrődy-könyv bemutatóin nyilvánosan ostromoztam a „*lehúzás-lenyúlós*” (az idézet tölem származik) könyvkiadókat, akik ilyen irányú tevékenységük ürügyén (vagy örve alatt) a szerzőket szipolyozzák (és most nagyon-nagyon visszafogott voltam). A rend kedvéért tegyük hozzá: tisztelet a kivételnek, csakhogy ilyen kivétellel sajnos még nem hozott össze a sors (vagy a Nagy Rendező, bárki legyen is az).

Ez a kérdés különösen akkor merült fel „*élesben*”, amikor a könyvbemutatókon a közönség soraiból kíváncsiak voltak arra, hogy „*miért én, és miért nem más*”, vagyis miért szerzői kiadásban jelent meg *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* (és még néhány egyéb könyvem)? Megvallom (de nincs bennem bűnbánat), ilyenkor nem voltam kíméletes, és vitriolos nyelvvvel ecseteltem a kiadóknak a szerzőkre nézve leginkább diktátumra hajazó szerződéseinek buktatóit (hadd nem mondjam, gusztustalanságait). Ígérem, ez a jövőben sem lesz másképpen.

Egy kis statisztika

A bűnügyi nyomozás kézikönyve 2,38 megabyte méretű, 320 oldal terjedelmű, 4443 bekezdést, 12.362 sort, 77.899 szót, valamint 531.691 karaktert (leütést) tartalmaz. Ez utóbbi 13,3 szerzői ívnek felel meg, ami kerekítve 295 szerzői oldalt jelent. (Egy szerzői ív 40.00 karakter, egy szerzői oldal 1800 leütés, tehát egy szerzői ív 22,2 szerzői oldal.)

A szerkesztésre-írásra fordított tényleges időt képtelenség volt kimutatni, ugyanis három különböző számítógéppel dolgoztam, ráadásul a dokumentumot többször mentettem el más fájlnev alatt. Korábban jeleztem, hogy hosszabb-rövidebb megszakításokkal 2016 szeptembere és 2018 februárja között (ez közel másfél esztendő) készült el Endrődy Géza „*kézműves*” szakkönyve.

Akiket köszönet illet

Végül, de nem utolsó sorban, köszönettel tartozom egykori munkatársamnak és barátomnak, *Keglovicsné Mester Györgyi* ny. r. alezredes asszonynak, aki olvasószerkesztőként nem először volt a segítségemre, és aki maga is többkötetes író.

Köszönettel tartozom feleségemnek, *dr. Kovácsné Lázár Mária Ritának*, aki egyfelől tehermentesített az otthoni feladatok alól (így is majd' másfél évbe telt, mire „*összeraktam*” a kézikönyvet, amelynek minden egyes betűjét

vagy karakterét saját magam billentyűztem, illetve szövegszerkesztettem), másfelől lelkesen „ötletelt”, valamint segített az eredeti mű és a kézirat összehasonlításában (nagyon aggódtam amiatt, hogy esetleg egy-egy bekezdés véletlenül kimarad).

Köszönet illeti még Bosnyák László (Bosi) barátomat, aki közreműködött a külső borító szerkesztésében.

Sokáig tartott, mire azt gondoltam, most már igazán ideje lesz „elengednem” Endrődy Géza könyvét. A művet jó szívvel ajánlom hallgatóimnak, a rendészeti szakközépiskolák és felsőfokú tanintézetek diákjainak, valamint minden bűnüldözőnek, kriminalistának, hagyományörzőnek és az olyan „beavatatlannak” is, akiket érdekel, hogy a „boldog békeidőkben” miképpen nyomozott vagy nyomoztak „a m. kir. csendőrség, az összes rendőrhatalóságok és rendőrök, valamint a vizsgálóbírák, királyi ügyészségek s általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének” (második kiadás belső borító).

2018. február 8-án útjára engedtem tehát *A bűnügyi nyomozás kézikönyvét*, néhai parancsnokom és barátom, dr. Ulmann György r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, és a szerző, Endrődy Géza emléke előtt tisztelegve, valamint hallgatóimnak ajánlva.

Végezetül hadd idézzem Zám Tibor sorait, amelyekkel teljes mértékben azonosulni tudok, és amelyek néhány könyvem mottójául is szolgáltak: „*Soha nem sietek, tapintom, forgatom, méregetem témáimat, és csak akkor kezdek megírásukhoz önbizalommal, ha már birtokomban érzem a kellő és kézhez álló eszközöket. De hadd mondjam még egyszer: az alázattal végzett munka ihletéből is meg-megkísért a kétely, hogy jól végzem-e a dolgomat?*”¹³⁰

Kérem, fogadják e könyvet tisztelettel és szeretettel!

Forrás- és irodalomjegyzék

- Endrődy Géza – Kovács Gyula: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve* (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018)
- Horel, Catherine: *Horthy* (Kossuth Kiadó, Budapest, 2017)
- Ibolya Tibor: *Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője*. Kriminalisztikaörténeti tanulmányok (Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015)
- Kovács Gyula: *Az új büntetőeljárási törvény többszörösen permutált címmutatója* (Dr. Kovács Gyula [KGyul@], Budapest, 2018)
- Kovács Gyula: *Báró Splényi Ödön, a főváros első detektívfőnöke*. Obsitos Detektívek Lapja 2014/3–4. szám (Obsitos Detektívek Egyesülete, Budapest, 2014)
- Preszly Lóránd: *A csendőrség úttörői* (Budapesti Hírlap Nyomdája, Budapest, 1926)
- Tóth Etelka (szerk.): *A magyar helyesírás szabályai* – Tizenkettedik kiadás (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015)
- Zám Tibor: *Szeplős fogantatás* (Magvető Kiadó, Budapest, 1983)

***

---

¹³⁰ Zám Tibor: *Szeplős fogantatás*, részlet a könyvborító fülszövegéből (Magvető Kiadó, Budapest, 1983).

Egyebek

Kultúra, művészetek, szabadidő és sport

Fonyó Krisztián¹³¹

Kriminalisztika – Az úgynevezett „precedens elv”, avagy az esettanulmányok gyakorlati haszna¹³²

Mottó: 1. Kor. 13. (4–6).¹³³

2. Kor. 3. és 9.¹³⁴

„Három dolgot nem lehet sokáig eltakarni: a Napot, a Holdat és az Igazságot!”

(Buddha)

Ajánlás: Makai Viktóriának, a Budapest X. kerületében (2018 októberében) megtámadott ultramaratonistának ajánlom e cikket, együttérzésem jeléül.

1. „Előhang” (a kezdetek). A követett út és az áttörés...

Pontosan 20 évvel ezelőtt, 1998-ban történt egy (kiskorú ellen elkövetett) gyilkosság, amelyet azóta sem zártak le, tártak fel.

Konkrétan e gyilkosság miatt kezdtem el 2006-tól (szigorúan magánemberként) bűnesetekkel (gyilkosság, emberrablás, robbantások, etc.) foglalkozni. Jogszerűen (főleg az internet segítségével) külföldi, elsősorban USA-beli eseteket vizsgáltam, mivel ott a személyiségi jogok nem tiltják a bűnügyekhez kötődő adatok nyilvánosságra hozatalát. Szerencsére néhány hazai bűnügyet is áttekinthettem, de alapvetően külföldi példákkal dolgoztam. (A legtöbb „esettipp” a tudományos TV csatornákon keresztül jutott el hozzám.) Főként olyan gyilkossági ügyek „érdekeltek”, amelyekben nincs, vagy kevés a kapcsolat (nem rokon, barát stb.) az áldozat és a tettes között (lásd pl. sorozatgyilkosok).

¹³¹ A kőbányai illetőségű szerző lokálpatrióta, sajtólevelező, elhivatott környezetvédő és lelkes amatőr kriminalista. Foglalkozása építőmérnök (a szerkesztő megjegyzése).

¹³² A Szerkesztőbizottság nem zárkózik el attól, hogy lapunk hasábjain mások, vagyis nem szakmabeliek is hallassák a hangjukat, sőt, teret engedünk minden érdekes gondolatnak, feltéve, hogy valamiféle köze van a kriminalisztikához. E törekvésünket példázza Fonyó Krisztián írásának közzététele, amelyet kitüntetett figyelmükbe ajánlok (a szerkesztő megjegyzése).

¹³³ Korintusiaknak írt I. levél 13. fejezet (A legkiválóbb adomány a szeretet).

¹³⁴ Korintusiaknak írt II. levél 3. fejezet (Az apostoli küldetés jelentősége) és 9. fejezet (A jótékonyág áldásai).

Számos bűneset ismeretével a hátam mögött, 2017-ben beiratkoztam a Rendőrmúzeum könyvtárába, ahol rengeteg – számomra addig ismeretlen – bűnügyet vizsgálhattam meg, valamint – többek között – FBI-os [FBI Nyomozástámogató Részleg (FBI's Elite Serial Crime Unit)] profilozást (a gyakorlatban) bemutató könyveket, valamint egy USA-beli veterán rendőr tapasztalatait, hasznos tanácsait olvashattam el. Ezek a könyvek pontosították a tudásomat, és megerősítették addigi konklúzióimat.

Eddig a pontig csak az áldozat–tettes „rendszer” létezett számomra, de a könyvek megmutatták a „nyomozási hátteret” is, így komplexebbé vált az előbb említett „rendszer” (lásd még: 3. pont 5. alpontban írtakat).

A számos elolvasott példából kitűnt, hogy melyek a nyomozások buktatói, a félrevezető, hátráltató utak. Ezeket megelőzendő, pontosítottam néhány „ököl-szabályra” vonatkozó, addigi megállapításomat, és átláthatóbb, érthetőbb rendszerbe foglaltam az egyéb összefüggésekre vonatkozó elemzésemet.

A könyvtárban időközben „belenéztem” a bűnesetek statisztikáival, szociológiai háttér tanulmányokkal foglalkozó könyvekbe is, de az említett USA-beli „szaktanácsok” alapján nyilvánvalóvá vált, hogy az ilyen tanulmányok, dolgozatok, noha hasznosak, azonban érdemben nem segítenek, nem viszik előbbre a nyomozások menetét. Úgy gondolom, hogy a nyomozók számára sokkal hasznosabb, ha van eset-összehasonlítási alapjuk. Ráadásul az ügynevezett „profilozás” csak igen általános adatokat fogalmaz meg, amely – szerintem – lényegesen nem segíti a nyomozást.

A diplomamunkámban egy-egy megállapításomat esettanulmányokkal igazoltam. Mivel a mérnöki tudományok egzakt rendszerekből állnak – megfelelő összefüggésekkel egyetemben –, így ezen elvek alapján kezdtem el vizsgálni, valamint konkrét bűneseteket tanulmányozni, feldolgozni. Az igazi áttörést a „Pándy ügy” jelentette, amelyhez hasonló esettel vagy öt éve találkoztam egy bűnügyeket feldolgozó tudományos műsorban.

2. Az ügynevezett „*precedens elv*”

2.1. A precedens fogalma

A precedens szó jelentése: előzetes, irányadó eset. Arról van szó tehát, hogy vitás, kérdéses helyzet(ek)ben egy régebbi, hasonló ügghöz, megoldáshoz fordulunk segítségért.

2.2. Az „*áttörés*”, avagy hogyan jött létre, mi támasztja alá ezt az elvet (Pándy András = Anthony Jujan Hopkins)

2.2.1. Pándy András

Pándy András (a: 1927. VI. 1. – †: 2013. XII. 23.)¹³⁵ Brüsszelbe települt magyar lelkész az 1980-as évek közepétől az 1990-es évek közepéig gyilkolta

---

¹³⁵ A latin-amerikai sírfeliratoktól vettem át ezt a praktikus jelölési módot, miszerint a születési idő (DoB): a, a halál ideje (DoD): Ω, de nálam: †.

meg a családtagjait, majd oldotta fel őket különböző savakban a háza pincéjében, így tüntetve el a holttesteket. Nem melleleg eközben saját és második házasságában nevelt lányaival, de főleg a vérszerinti – Ágnes nevű – lányával tartott fenn vérfertőző kapcsolatot. Egyik ilyen „kapcsolatából” utód is született. Az is megdöbbentő, hogy legtöbbször a saját lánya segédkezett neki a holttestek eltüntetésénél.

Az családtagok hirtelen eltűnését „*idegen helyre távozással*” indokolta, de nem „*zárkózott el*” attól sem, hogy színinövendékek „*által*” a családtagjai „*életjeleket*” adjanak.¹³⁶

2.2.2. Anthony Jujan Hopkins

Anthony Jujan Hopkins (a: 1970. X. 1.) is lelkész, de ő amerikai (USA, Alabama állam), aki „*csak*” a feleségét verte, majd meggyilkolta (Arletha Hopkins †: 2004. XII. 5.). Később a háza pincéjében lévő fagyasztóba rejtette el a holttestet. Igaz, előtte a test öt napig takaróba csavarva egy templomkertben volt elásva. Hopkins, a kiskorú – Shelyn nevű – nevelt lányával tartott fenn szexuális kapcsolatot. Ezt a viszonyt a felesége szóvá is tette, emiatt ölte meg az asszonyt. Az szintén hasonlóság, hogy a nevelt lánya terhes lett tőle, és ő segédkezett neki az anya holttestének eltüntetésénél.

Hopkins, feleségének eltűnését a nő Kaliforniába költözésével magyarázta.¹³⁷

2.2.3. Megegyező részletek

Mindkét esetben:

- lelkész a tettes;
- meggyilkolt családtag(ok) – főként a feleség;
- „*illegális*”, törvénytelen szexuális viszony – saját/nevelt kiskorú lánnyal;
- a törvénytelen szexuális kapcsolatból terhesség;
- pincében (alagsor) elrejtett, „*feldolgozott*” holttestek;
- a tettestárs a „*szexpartner*”; végül a hirtelen „*eltávozott*” személyek eltűnésének magyarázata nagyon hasonló.¹³⁸

2.3. Kardosné Gyurik Krisztina = Kathleen Luise Aiello (Loreck)

2.3.1. A soroksári gyilkosság

Kardosné Gyurik Krisztinát (a: 1977. IV. 18.) 2013. szeptember 25-én gyilkolták meg Budapesten a XXIII. kerületben, egy bicikliút mellett. Arcán ütésnyomok voltak láthatók, nyakát megszorították, gégeje eltört. Zsineggel

¹³⁶ http://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1ndy_Andr%C3%A1s – Pándy András – Wikipédia (letöltés: 2018. november 28.) és http://index.hu/kulfold/2013/12/23/meghalt_a_bortonben_pandy_andras – Meghalt a börtönben Pándy András – Index (letöltés: 2018. november 28.).

¹³⁷ Forrás: <http://www.imdb.com/title/tt2837096> – The Perverted Preacher (A perverz prédikátor) – IMDb (letöltés: 2018. november 28.)

¹³⁸ További – nem megszokott – összefüggések: mindkét ember 1-jén született, holdfázisuk újhold idején: ± 3 nap (holdfázis hatóköre). Kiemelendő még, hogy betűkapcsolat ismétlődések vannak a neveken. Nem tudom, ez jelent-e valamit, azonban, mint érdekességet, megjegyzem.

megkötötték kezét-lábát, hogy ne védekezhessen. Levetkőztették, majd meg-erőszakolták. A mobilját ellopták. Az esetnek nem volt szemtanúja. A gyilkos-sággal eleinte a férjet, Kardos Lajost gyanúsították.

2.3.2. *Levelek*

1. A nyolcéves kriminológiai-kriminalisztikai ismeret birtokában, 2014. augusztus 18-án levelet írtam az illetékes kerületi rendőrkapitányságnak, amelyben röviden bemutattam azt, amit e cikk elején írtam, miszerint honnan és miért indult el a kutatásom, érdeklődésem a bűnügyek iránt, majd ismertettem a tettes személyére vonatkozóan – főképpen USA-beli esetek alapján – az alábbiakat:

- a holttest megtalálási helye és a tettes lakó- vagy munkahelye közötti távolságokat (minimum, maximum, várható középpérték: 1300 méter);
- az áldozat és a tettes háza közötti távolságot (várható középpérték);
- az irányt a holttesttől a tettes háza felé;
- a tettes nevének betűit (nyelvi gyakoriság vagy a tettes nevében meglévő gyakoriság);¹³⁹
- a tettes keresztnévét (ez igazából a hazai esetek statisztikáinak leggyakrabban előforduló neveit tartalmazta);
- a tettes születési napját;¹⁴⁰
- a tettes születési idejét;¹⁴¹
- a tettes születési napját (a hét napjaira vonatkozóan);¹⁴²
- az előbbi adathoz kapcsolódóan rövid ismertetést írtam a tettes legköny-nyebben ellenőrizhető tulajdonságairól;
- a tettes ügynevezett „*látókörbé*” kerülésének idejét (ez minden esetben – de főleg az 1980/90-es évek óta – ugyanúgy történik: legalább másfél-két hónap, de legfeljebb kilenc hónap. A tettes valamilyen úton-módon mindig „*feltűnik*” a nyomozás során);
- egyéb kiegészítő információkat a magánéletre vonatkozóan: itt felvetetem azt, hogy lehetséges kamaszkori ismeretség is;
- az – esetleges – tettestársról is közöltem némi leírást.

2. A második leveletem (az elsővel, mint melléklettel együtt) 2016. augusztus 25-én elküldtem az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Kiemelt Életellenes Ügyeket Felderítő Főosztályának. E levélben kifejtettem, hogy az első levél óta külön hangsúlyt fektettem az ügynevezett „*kötözős*” gyilkosságok vizsgálatára, és ez a levél speciális információkat tartalmaz, amelyek a következők:

---

¹³⁹ Ez nagyon fontos információ, mert a brutalitás mértéke szerint, illetve a sorozatgyilkosságok esetében a tettesek nevében bizonyos betűk többségben vannak, vagy jóval gyakoribbak, mint az átlagembereknél. Ezt külön cikkben lenne érdemes közreadni.

¹⁴⁰ Mindkét adat az esettanulmányok, valamint a 4.1. pont 1. szerinti könyv ismeretén alapult. Leírtam, hogy bizonyos részletek alapján, milyen adatok várhatók. Ezt is hasznos volna egy másik cikkben kifejteni.

¹⁴¹ Mindkét adat az esettanulmányok, valamint a 4.1. pont 1. szerinti könyv ismeretén alapult. Leírtam, hogy bizonyos részletek alapján, milyen adatok várhatók. Ezt is hasznos lenne egy másik cikkben részletezni.

¹⁴² Ezt az adatot is a brutalitás, illetve az esettanulmányokon alapuló gyakoriság alapján határoztam meg. Ez szintén külön cikket érdemelne.

- a BTK Killer vagy BTK Strangler¹⁴³ (Dennis Lynn Rader) úgynevezett „*vádászterülete*” (hatókör); itt távolságokat és irányokat ismertettem;
  - a tettes hivatása, állása: az is szerepelt itt, hogy nem lehet kizárni, tehát vizsgálni kell a próbaidőre bocsátott (éppen szabadlábon lévő) bűnöző „*közreműködésének*” lehetőségét is;
  - a tettes születési évének „*intervalluma*”: születési év/életkor – az elkövetés évében (a legvalószínűbb értéket ≈ 30 évesre tettem);
  - a tettes születési „*periódusát*” (értve ez alatt: hónap, évszak);
  - pontosítottam az első levélben leírt:
    - ✓ a tettes születési napját;
    - ✓ a tettes születési idejét;
    - ✓ a tettes születési napjának megnevezését (a hét napjaira vonatkozóan).
3. Az előző két levelet – 2018. február 19-én – újra elküldtem az első levél címzettjének, miután 2018. január 4-én láttam az „*Újranyitott akták*” című tévéműsor e cikkben hivatkozott gyilkosságot bemutató adását.

2.3.3. Kathleen Luise Aiello [Loreck]

Kathleen Luise Aiello Loreck-et (a: 1953. VIII. 9.) 2003. május 13-án (49 éves korában) ölték meg Kalifornia állam Concord városában, San Francisco közelében. Egy bicikliút mellett sétált, amikor a 38 éves, feltételesen szabadlábon lévő – korábban testi sértést elkövető – bűnöző, Robert Ward Frazier hátulról vascsővel többször fejbe verte, bevonszolta az út menti bokrok közé, majd megerőszakolta. Az áldozat mobiltelefonja nem került elő. Az esetnek nem volt szemtanúja. Az asszony osztrák születésű férjét, Johannes Loreck-et vádolták meg a gyilkossággal. „*Szerencsére*” Frazier pár nappal korábban éppen a környéken járt, dohányzott (csikket a földön), és abban az időben beszélt is vele néhány arra járó fiatalember. Tőlük sikerült megtudni azt, hogy hol dohányzott, hol dobta el a cigarettavégeket. Fraizert az eldobott csikkekről rögzített biológiai anyagmaradványok (DNS) szakértői vizsgálatával is a helyszínhez lehetett kötni, illetve igazolható volt, hogy ismerte a környéket.¹⁴⁴

2.3.4. Megegyező részletek

Mindkét esetben:

- szexuális erőszak az áldozatok ellen (ondó az áldozatok hüvelyében);
- a gyilkosság séta/futás közben, egy bicikliút mellett történik;
- az ellopott mobiltelefonok;
- (éppen akkor) nincs szemtanú;
- gyilkossággal gyanúsított férjek, végül

---

¹⁴³ A Killer gyilkost, a Strangler fojtogatót jelent. A BTK egy mozaikszó, jelentése: Bind (megkötöz), Torture (megkínoz vagy kivallat), Kill (megöl) – a szerkesztő megjegyzése.

¹⁴⁴ Internetes forrás: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:BB8qLobyZ-MJ:https://corporate.discovery.com/discovery-newsroom/investigation-discovery-premieres-new-series-deadline-crime-with-tamron-hall-on-sunday-september-1/+&cd=4&hl=hu&ct=clnk&gl=hu> – Discovery (letöltés: 2018. november 28.).

- feltételelesen szabadlábban lévő bűnöző a tettes (ez soroksári esetről utólag beigazolódott).¹⁴⁵

2.3.5. R. Szilveszter

A gyilkosság és a nyomozás (publikus) részleteiről a média adott tájékoztatást, ezek alapján a 2.3.2. pontban ismertetett levelemben leírtakat vetem össze a közreadott információkkal, az alábbiak szerint:

- a holttest megtalálási helyétől R. Szilveszter legfeljebb 1,4–1,5 km-re lakhatott/élhetett (ez a távolság Robert Ward Frazier-nél is éppen ennyi volt);
- az irány is megegyezett;
- a tettes nevének betűi – a gyakoriság alapján – szintén megegyeztek;
- a tényleges „*elfogási idő*” („*látókörbé kerül*”) 1 hónap volt (2013 október) a nyomozás kezdetétől számítva (én ezt legalább 1,5 hónapra tettem);
- „*elméletileg*” gyerekkorukban ismerhették egymást, mert akkoriban – egyes adatok szerint – ≈ 100 , de legfeljebb 700 m-re lakhattak egymástól;
- az is igaznak bizonyult, hogy bűnöző az elkövető, aki éppen szabadlábban volt);
- a születési évének szűkebb „*intervalluma*” nem, csak a „*kibővített*” egyezett meg (35 éves az elkövetés idején), azonban az előbbi adatok is elég pontosak voltak (≈ 30 –35 év).

A többi információt nem tudtam összevetni, kiértékelni, mivel a nyomozati anyaghoz – természetesen – nem volt hozzáférésem.

Hasonló ügy(ek)ről 2014-ben még nem volt tudomásom: nem volt ismert előttem, hogy – akár idehaza is – feltételelesen szabadlábban lévő – többnyire kisstílusú – bűnözők gyilkolhatnak. Az idén azonban értesültem pl. egy ilyen esetről: Jónás Szandra (→ Z. Sándor) haláláról. Az is kiderült, hogy az USA-ban nem olyan ritka ez az elkövetői kör (pl.: Angela Marie Samota → Donald Andrew Bess, Jr.), vagy éppen az, hogy hajléktalan gyilkol, megfojt nőket (pl.: Mayra Sophia Cruz Rodriguez, Nikayla Jaedon Powell → Mark Daniel Beebout).

3. Összefoglalás, tapasztalati tények, javaslatok

1. A gyilkosság, mint a gyógyítás (orvosi kezelések, műtétek) is, a társadalmat, az embereket rendkívül érzékenyen érintő terület. A hozzátartozók, a szeretett személy elvesztése miatti fájdalmukat, gyászukat szeretnék feldolgozni, ezért többnyire az a panaszuk, hogy az elhúzódó nyomozás miatt, vagy esetenként a holttest hiányában, nem tudják ezt megtenni, átélni: nincs tudomásuk arról, hogy mi és miért esett meg a családtagjukkal. Másrészt, szeretnék tisztességgel eltemettetni az elhunytat, és ez csak a holttest(maradványok) meglétekor lehetséges. Mivel az áldozatok oldalán állok, éppen ezért az az érdekem, hogy rámutassak, hogyan lehetne lerövidíteni, illetve költséghatékonyabbá tenni a nyomozásokat.

2. A „*mérnöki praxisban*” esetenként előfordul, hogy egy-egy számítási mód, gyakorlatban alkalmazott eljárás részlete úgynevezett „*tapasztalati*” képletten,

---

¹⁴⁵ További – nem megszokott – összefüggések: mindkét áldozat 9-én, vagy 18-án (9 vagy $2 \times 9 = 18$) született, újhold idején (± 3 nap: holdfázis hatóköre).

vagy „mérnöki ajánlásokon” alapul, amely nem vezethető le egzaktul semmilyen más, régebbi ismeretekből, hasonló módszerekből. Éppen ezért, jelen cikk is azért íródott, hogy egyfajta, új szemléletű látásmódot közvetítsen, példákon keresztül bemutatva egy lehetséges nyomozási módszert.

3. Tapasztalatom szerint, a részletesebb feldolgozás, az összefüggések, törvényszerűségek keresése közelebb visz a „rejtélyek” megoldásához: mert minél több „részlet” egyezik meg legalább két adott eset között, annál valószínűbb, hogy a szóban forgó bűnügy egésze – ezen új ismeretek (precedens elv) birtokában – azt az eredményt, megoldást fogja nyújtani, amit jogosan „várunk el” tőle. Röviden úgy fogalmazható meg e módszer lényege, hogy – szak tudás alapján – egy bizonyos „dramaturgia” részleteit látjuk majd kibontakozni, amelynek ismerjük minden egyes fontos elemét.

4. Természetesen, a tárgyi bizonyítékok (biológiai anyagmaradványok szakértői vizsgálata stb.) továbbra is nélkülözhetetlenek az eljárás során, hiszen csakis azokkal lehet kétséget kizáróan alátámasztani a tényeket, azonban az előbbi pontban leírtak nagyban hozzájárulhatnak a bűnügyek mielőbbi sikeres felderítéséhez, akár úgy is, hogy az adott ügyben eljáró nyomozó, korábban nem hallott még hasonló esetről sem.

5. Az 1. pontnál csakis azért fogalmaztam úgy, hogy áldozat–tettes rendszer, mert a jelen cikkben ismertetett eljárás, illetve konkrétan az esettanulmányok alapján, kialakult az úgynevezett (kriminalisztikai) „szimbolika” (egyres részletek jelentéstartalma: ún. „másodlagos nyomok”), amelyet tulajdonképpen maga az áldozat „ad/mutat meg” („közvetít”), hiszen az áldozat „rendszere” ismert, adott, és a tettetst keressük. Ilyetén módon tehát új ismeretek is szerezhetők, amelyek komoly háttértudást, rengeteg pontosító információt nyújt(hat)nak. (Ennek leírása egy komplett cikket érdemelne, de most csak a „precedens elv” került bemutatásra, azonban a szimbolika néhány elemét e cikk is tartalmazza.)

6. Eddig úgy tűnik, hogy az ügyek többségét 1–2, legfeljebb 4 év alatt lezárják, illetve ennyi idő alatt áttörést („break/through”) érnek el: onnantól felgyorsul, és viszonylag hamar lezárul a nyomozás. Éppen ezért, az e cikkben említett módszert elsősorban a 4 év után is felderítetlen ügyeknél [„Cold Case(s)"] ajánlom alkalmazni, vagy más olyan rendkívüli esetben, amikor:

- nagyon kevés/bizonytalan nyom (információ) áll rendelkezésre (azonban a bizonyíték, pl. DNS-t tartalmazó biológiai anyagmaradvány elégséges);
- kevés/nincs szemtanú.

Ezáltal majd elérhető, fellelhető az a személy, akihez az adott DNS, illetve egyéb más bizonyíték tartozik.

7. Javaslom továbbá, hogy a mérnöki gyakorlatban előforduló, úgynevezett (műszaki) előírások, ajánlások, valamint a polgári repülésnél alkalmazott „checklist”-ek (adott manőverhez tartozó tevékenységi/ellenőrző listák) mintájára elkészíteni az esettanulmányokon alapuló úgynevezett „protokoll” listá(ka)t: ezek hasznos útmutatásokat, rövid ismertetéseket, magyarázatokat adnának a nyomozóknak a különböző bűnügyekhez.¹⁴⁶ Esetleg az előbbieket a továbbképzéseken lenne célszerű közreadni.

---

¹⁴⁶ Évtizedek óta létezik ilyen. A neve: nyomozási títusterv, amely lényegében egyfajta protokoll (a szerkesztő megjegyzése).

8. Az aviatika területével is foglalkoztam korábban, és az ottani szabályokat, előírásokat is „*vérrel írták*”. A kriminológia-kriminalisztika történelme csak vérrel íródott, így tehát az áldozatok eseteit felhasználva – kegyeletünk kifejezése jeléül – bölcsebbé kell válnunk, és okulnunk kell az ő haláluk körülményeiből.¹⁴⁷

4. Vonatkozó irodalom, „háttérismeretek”, „háttértudományok”, összefüggések kifejtése

4.1. Vonatkozó irodalom, internetről elérhető információk

http://www.astro.com/swisseph/swepha_e.htm – Astro Dienst (letöltés: 2018. november 29.)¹⁴⁸

Lynn Buess: Örök számmisztika, Mandala-Véda Könyvkiadó, Budakeszi, 2006¹⁴⁹

www.findagrave.com – Find a Grave (letöltés: 2018. november 29.)¹⁵⁰

www.gyertyalang.hu – Gyertyaláng. hu – Gyertyagyújtás szereteteinkért (letöltés: 2018. november 29.)¹⁵¹

www.murderpedia.com – murderpedia.com (letöltés: 2018. november 29.)¹⁵²

www.wikipedia.com – Wikipédia – A szabad enciklopédia (letöltés: 2018. november 29.)¹⁵³

5. Köszönetnyilvánítás

Ezúton köszönöm meg dr. Kovács Gyulának, valamint a Szerkesztőbizottság tagjainak a lapban való megjelenés lehetőségét.

Köszönetet mondok továbbá mindazon nyomozóknak, akik gyilkossági, de főleg kiskorúak ellen elkövetett ügyekben nyomoztak/nyomoznak lelkiismeretesen a tettes(ek) után, mert igazán tudom, hogy nap, mint nap milyen embertelen, és rendkívül lélekölő munkát végeznek.

***

---

¹⁴⁷ Jelen cikkben közölt állítások, információk csakis a 12 éves – magánúton („praxis”) történt – kutatásaim, gyakorlati tapasztalataim alapján jöhettek létre, valamint az „egyedi látásmódot” tükrözik, éppen ezért az esetleges félreértések, szakmai viták is az én „hatáskörömbé” tartoznak.

¹⁴⁸ Úgy gondolom, ha a Hold hatással van a tengerek, óceánok szintjére, akkor ugyanúgy hatással van az emberekre is. A sorozatgyilkosok esetében is egy adott holdfázis körüli „*esetcsoportosulás*” (lásd: harang alakú Gauss-eloszlás/görbe) figyelhető meg, azonban ennek kifejtése, külön cikket érdemelne. Addig is az új ismeretekre nyitottaknak közzéteszem ezt az információforrást.

¹⁴⁹ Lynn Buess MA tanácsadó pszichológus. E könyv bemutatja, hogy egy pszichológiai „*tűnet*” (pl. viselkedés, konkrét történésre adott reakció) hogyan, mi alapján vehető észre egy adott személy adataiban. Ez azért hasznos, mert a tájékozott nyomozók így hamarabb ismerhetik fel a konkrét bűnügy gyanúsítottját.

¹⁵⁰ USA áldozat neve és elhalálozási dátuma szerint.

¹⁵¹ Magyar áldozat neve szerint.

¹⁵² Adott gyilkos neve alatt, áldozatok és életkoruk felsorolása is.

¹⁵³ Adott gyilkos neve alatt, rendszerint az áldozatok adatainak felsorolásával együtt.

Dr. Kovács Gyula

Esküim

Mindösszesen tizenhárom esküt tudhatok a magaménak. Az első 1977 júliusában történt, a legutóbbi pedig 2015 májusában volt.

1977 júliusában házassági fogadalmat tettem (később még három ilyen sikerült összehoznom), és 2015 májusában törvényszéki ülnökként a Fővárosi Törvényszéken a bírói esküt abszolváltam (gyaníthatóan ez az utolsó esküm). A tizenháromból négy házassági, egy katonai, bocsánat, határőr, három rendőr, ugyancsak három közigazgatási, egy doktori, végül egy a már említett bírói eskü volt.

Megjegyezni kívánom, hogy a kisdobos és az úttörő esküt nem számolom a fogadalomtételek sorába. Formálisan ugyan eskütételnek minősült mindkettő, de gyermekfejjel harsogtuk a világba, miszerint „*a kisdobos úgy él, hogy méltó legyen az úttörők vörös nyakkendőjére*”. Hát, én úgy éltem – darab-ideig...

Az igazsághoz tartozik, hogy az első eskü tulajdonképpen kettőnek számított: az úgynevezett tanácsi (vagy polgári) eskütétel után, az Isten színe előtt is örök hűséget esküdtünk egymásnak. A katolikus egyházi szertartás szabályai szerint adtak össze minket. Emlékszem, reformátusként alá kellett írnom egy nyilatkozatot, miszerint nem gátolom meg, hogy születendő gyermekeinket a katolikus Anyaszentegyház szellemében neveljék fel...

Ez a házasságom, de facto 1981 januárjában, de iure 1981 októberében ért véget. Válásunk oka természetesen nem a hagyományosnak mondható katolikus-református ellentétben keresendő. Nem melleles első asszonyommal az Isten színe előtt még mindig egyik vagyunk: *amit Isten egybekötött, ember el ne válassza*” (Máté Evangéliuma 19.6. fejezet)! Na persze, az Isten színe előtt... Ha valamiben egyik vagyunk, az csupán a közös gyermekünk.

Az eskütételek nem csak önmagukban voltak jelentősek. Néhány eskü életem egy-egy meghatározó korszakának a kezdetét, és egyben az előző korszak végét jelentette: ha úgy tetszik, egyfajta záróköként szolgált.

Az első házassági fogadalmamtól számítom a felnőttkoromat, ami egyben a szülői háztól való tényleges elszakadás időpontja volt: számomra húszévesen szűnt meg tehát a „*mama-papa hotel*”.

A határőr eskütételtől (1979 áprilisa) datálom a férfikoromat, mivel a soproni, az adyligeti és a fóti határőr korszakomban nagyot fordult velem a világ (erről később írok majd).

Doktori esküt már érett fejjel, negyvenhárom évesen tettem. Az örömben az öröm csupáncsak annyi volt, hogy apám ezt a nagy eseményt [és rendőrtiszté avatásomat (1990), valamint a Rendőrtisztai Főiskolai diplomaosztó ünnepséget (1996)] már nem érte meg: 1986 áprilisában „*egy alacsony felhőre lépett*”

(copyright: Baranyi Ferenc).¹⁵⁴ Halálakor legfeljebb sejthette, vagy inkább csak remélhette, hogy fékezhetetlen, nagytermészetű (anyám szerint), végletekig szélsőséges, csavargó fiából lesz valami (vagy valaki)...

A több mint tucatnyi, meghatározó fogadalomtétel közül itt és most kettőt szeretnék kiemelni: a soproni határőresküt és a doktori esküt. Ez a két eskü hagyta bennem a legmélyebb nyomot. A mai napig beleborzongok, ha emlékembe idézem a történeteket.

A Konzervatóriumból (budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola) történő kiugrásomat követően (1973 decembere), igencsak egyszerű életet éltem: dolgoztam (nem is keveset), kocsmáztam, verekedtem (ez akkoriban a kocsmalakó életmód velejárója volt), és rendszeresen hajtottam a lányokat (ahogy mondani szokás, gyűjtögettem a skalpokat). Ezen az életmódomon az 1977-es házasságkötésem mit sem változtatott (a csajozási lendületből persze, visszavettem rendszeren).

Nem kicsit lepődtem meg tehát, amikor 1979 márciusában megkaptam a behívómat a BM Határőrséghez (nem gondoltam volna, hogy hányatott életem és rendőrségi szabálysértési ügyeim után még mindig „kádergyereknek” számítok).

Adyligetre 1979. március 20-án vonultam be, és néhány nap múlva a soproni „gladiátorképzőben” kötöttem ki. Sopronban három és fél hónapot húztam le: addig tartott az alap-, a határőr- és a szakszervezeti kiképzés.

Mint írtam, a sorhatárőr időszakom alatt nagyot fordult velem a világ: megtanultam (kénytelen-kelletlen) akkor is befogni a szám, ha igazam volt, továbbá „közösségben gondolkodni”, fegyvert forgatni, és elhittet, büszke voltam arra, miszerint határőrként „békeidőben is harci feladatot” látok el. Amikor Sopronban, 1979 tavaszán, vagy századmagammal, a Szózat zenéjére, felemelt, ökölbe szorított balkézével, a „dolgozó magyar nép fiaként” arra tettem hitet, hogy hazámat – az akkor még Magyar Népköztársaságot – az ellenség ellen, ha kell az életem árán is megvédem, akkor, valami megváltozott bennem... Ezt az esküt a mai napig érvényesnek tartom.

A sorhatárőrség állított irányba (egy kicsit „szétszedtek” és másképpen „raktak össze”). Innen egyenes út vezetett a Céghez...

Határőr éveim és a Cégnél eltöltött kezdeti időszak döbbsített rá arra, hogy az érvényesülésnek lehet egyfajta módja a tudás, amelynek megszerzésére ettől kezdve folyamatosan törekedtem (ma már tisztában vagyok azzal, hogy a boldoguláshoz vezető legnehezebb utat választottam).

Ugorjunk egy nagyot!

Helyszín: Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Aula Magna. Időpont: 2000. június 30. 10:00 óra. A díszterem pulpitusán az egyetem Rektori Tanácsa, tőlük jobbra az avatandó, végzett jurátusok, középen a Pedum.¹⁵⁵ Az emelvény előtt ünneplőbe öltözött meghívottak. A tekintetekben feszült várakozás, a lelkekben templomi áhítat...

---

¹⁵⁴ Baranyi Ferenc – Soós Zoltán: Mulat a vezér – Hegyi beszéd. Aktuális régi versek. Körösvény, 59. oldal (K.u.K. Kiadó, Budapest, 1995).

¹⁵⁵ Pedum: eredeti jelentése pásztorbot, de itt az egyetem díszjogaraként egyfajta beiktatási jelvény.

A mai napig a fülemben csengenek a Rector Magnificus szavai: *„Elődjeink dicséretes rendelése, hogy azok, akik az alapvető ismeretekben és szaktudományokban magukat tovább kiművelték, s erről tanúbizonyságot tettek, tudományoknak és képzettségüknek törvényes bizonyosságát nyerjék el”...*

Az Aula Magnában hét fős csoportokban járultam/járultunk a Pedum elé. Esküdtélre emelt jobb kezem mutató- és középsőujját a díszjogarra téve rebegettem hallgatótársaimmal a doktori esküt, amelynek emlékezetem szerint, négy alaptétele volt:

– az Eötvös Loránd Tudományegyetem, annak Rector Magnificusa és Szenátusa iránt mindenkor

illő tiszteletet tanúsítok;

- ebben az ünnepi órában a tudomány és az igazság szolgálatára szentelem magamat;
- a tudományokban magamat tovább kiművelem és tudásomat átörökítem;
- arra törekszem, hogy tudományomat az Eötvös Loránd Tudományegyetem tisztességére, embertársaim javára, népem és hazám dicsőségére előbbre vigyem.

Illő tisztelet az Egyetem és annak tisztségviselői iránt; a tudomány és az igazság szolgálata; egy életen át tartó tanulás és a tudás átörökítése, valamint a tudománnyal magasztos célok és eszmék szolgálata... Merem remélni, hogy egykori „közszolgaként”, főiskolai és egyetemei oktatóként, szakíróként, tudományos újságíróként, illetve az ELTE alumnusaként és támogatójaként nem kérdés, miszerint a doktori eskümben foglaltakat megtartottam. A *„tudományokban magamat tovább kiművelésre”* ékes bizonyíték a jogi szakvizsga (2006) és a gazdasági büntetőjogi szakjogász diploma (2010), valamint az ehhez kapcsolódó Licentiate Legum Magister titulus (ez volt a dicsekvés helye).

Utaltam rá, hogy az eskütételek közül néhány, életem egy-egy meghatározó korszakának a kezdetét, és egyben az előző korszak végét jelentette: ha úgy tetszik, egyfajta záróköként szolgált. Ilyen volt a határőr és a doktori eskü. Ezek a szépemlékű, lelkeembe vissza-visszajáró fogadalomtételek nem maradhattak bennem: írnom kellett róluk.

***

Mester Györgyi¹⁵⁶
A szerencse forgandó

A három fiatalember egyikük névnapját ünnepelte a kisváros „Döglött varjú” néven elhíresült ivójában. Órákon át támasztották a pultot, és felváltva rendelték a „bélelt” sörös köröket.

Az ünnepelt, Zoli ázott el a leghamarabb. Az, hogy őt terítette le leggyorsabban az ital, valószínűleg annak volt betudható, miszerint éppen fasírtban volt a barátnőjével, még a szakítás gondolata is szóba került közöttük. El volt keseredve, ezért csak nyakalta a söröket. Vedelt... és ürített. Amikor egyszer hosszabban időzött a mellékhelyiségben, Frici nem tudta megállni, hogy ne kritizálja.

- Nagyon hamar lepukkant a hapsikám. Nem szokott ő ilyen gyorsan kidőlni.
- Ja, kérlek, a nők ki tudják készíteni az embert. Valahol meg is értem. Egy jó kapcsolat sokat jelent, az elvesztése meg tragédia. Én már két éve együtt vagyok Évával. El is jegyezném, ha lenne egy kis extra lóvém egy jeggyűrűre.
- Csak ez az akadály?
- Hát pillanatnyilag ez.
- És ha én tudnék egy megoldást? Úgyis olyan egyhangú ez az este. Dobjuk fel egy kicsit magunkat.
- Mire gondolsz?
- Zolit a saját kocsijával hazafuvarozzuk. Ő ma már úgysem használható semmire. Aztán visszafelé, a főtér közelében, tudod, abban a kis mellékutcában, meglátogatjuk az öreg órást. Szép kis óra-ékszerboltja van, és egyedül él. Én még riasztót se láttam az üzletben. Nem olyan gyakori ebben a kisvárosban a nagy balhé, nem védekeznek még annyira az emberek.
- Erre nagyon ráfázhatunk, különösen én. Tudod, hogy még nem járt le a felfüggesztetem. Éva nem is tud róla.
- Most boldog akarsz lenni, vagy nem? Kell az eljegyzési gyűrű, vagy felejtjük el? Én mondom neked, meg tudnánk csinálni! Nálam kesztyű is van, minden eshetőségre.

A közeledő Zoli láttán hirtelen elhallgattak.

- Ti meg mire szövetkeztetek itt nélkülem? Hagynátok, hogy szegény haverotok egyedül forduljon fel. Már a belem is kihánytam. Biztos megpancsolták a piánkat. Nem szoktam én ilyen rosszul lenni!
- Hazasegítünk haver, ne izgulj. Dobjuk össze a számlát, aztán induljunk.

---

¹⁵⁶ Keglovicsné Mester Györgyi ny. rendőr alezredes, nyugállományba vonulásáig a Budapest XI. kerületi Rendőrkapitányságon bűnügyi vizsgálóként, majd a BRFK Jogi, Koordinációs és Panaszügyi Osztályán kiemelt főelőadóként teljesített szolgálatot. Ezt követően – 2008-tól 2012-ig – az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Igazgatási Főosztályán közalkalmazottként dolgozott. Nevezett többkötetes novellairó (de szívesen fest és rajzol), lapunk olvasószervezője.

Odakinn a hűvös tavaszi levegő nemhogy kijózanította volna, hanem gyomron vágta Zolit. Úgy kellett betenni a kocsi hátsó ülésére, teljesen elhagyta magát. Kari nem tudta megállni, hogy meg ne jegyezze:

– Tömény piaszag van a kocsiban, mindjárt kigyulladunk. Örülhetünk, ha nem futunk rendőrbé, rögtön lebuknánk.

Fricit azonban nem lehetett kihozni a szokásos flegma nyugalmából.

– Kisváros ez, ne izgulj már annyit. Itt ilyenkor már a jó rendőr is ágyban van. Hamar a Fő tér közelébe értek, az egész város nem volt valami nagy. Ekkor Zoli felnyögött.

– Hánynom kell, álljatok meg.

Miután kiségitették a kocsiból, betántorgott a bokrok közé. A két haver egymásra nézett.

– Zolinak nem is kell tudnia róla. Két perc alatt elintézzük a gyűrűt. Mire visszatántorog, végzünk is, kocsiba vágjuk magunkat, és már itt se vagyunk. Jó, hogy kéznél van a kocsi, gyalogosan rizikós lenne eltűnni.

Frici kutatva nézett körül, majd az útpadka mellől felemelt egy kétökölnyi kődarabot.

– A kirakatüveghez ez is jó lesz.

A takaros kis üzlet ki volt világítva, azonban rögtön szembeötlött, hogy Fricinek a nyugodt, büntől nem tartó városlakókról alkotott véleménye ellenére, a tulajdonosban mégis dolgozott valami egészséges félelemérzet. Az értéke-sebb ékszerek, órák tartója ugyanis üresen ásított.

Fricit azonban a látvány nem tántorította el eredeti tervétől.

– Legfeljebb az ajtót nyomjuk fel, és nem a kirakatot. Kicsi a bolt, biztosan minden érték kéznél van, a belső vitrinekben.

Még véget sem ért a mondat, és már be is dobta az üveget. Átbújtak a keletkezett, cseppet sem veszélytelen résen, betörték a legközelebb lévő tárolókat, és kapkodva, válogatás nélkül tömték a zsebükbe, amit csak értek.

Riasztó valóban nem volt az üzletben, de egyszer csak felgyulladt a villany, és ott állt előttük a tulajdonos. Az öregúr – ki tudja miért virrasztott, hiszen jócskán hajnalodott már –, teljesen fel volt öltözve, mint aki éppen sétára indult.

– Kik maguk, és mit csinálnak itt?

Fricinek, mint a villám, futott át az agyán, hogy ő már ült a sitten, nem akarhat visszakerülni. Nem adhat lehetőséget, hogy egy szemtanú jól megnézhesse őket, így a kezében tartott kővel, visszakézből, azonnal ütött. Az öregember hanyatt esett, homlokát előntötte a vér.

Már fordultak volna ki az ajtón, amikor az öreg utánuk szólt.

– Te a Pataiék Karija vagy, ugye? Miért csináljátok ezt, fiam?

Kari nem is gondolkodott. Felkapta a földre dobott követ, lehajolt az öreghez, és elvakult gyűlölettel ütötte, ahol csak érte, közben fojtottan sziszegett.

– Nem kerülök börtönbe miattad! Nem és nem! Inkább dögölj meg, vén kapitalista barom!

Frici alig tudta elrángatni onnan.

– Megvesztél? Meneküljünk inkább!

Kirohantak az üzletből, bevágotak a közelben álló kocsiba. Azt látták, hogy Zoli még mindig nincs sehol, de ezzel most nem törődtek. Menteni akarták a bőrüket. A kocsi azonban egyre csak hörgött, nem indult. Egy perccig próbálkoztak még, nem tovább, aztán kiugrottak a kocsiból, és ketten, kétfelé

szaladtak. Még látták, amint a szemközti emeletes ház egyik ablakában fény gyullad fel.

Zoli hallhatott valamit a zajokból, mert éppen összeszedte magát és visszabotorkált a kocsihoz, hogy megnézzé, mi történt. Ahogy beült, szinte eszébe se jutott, hogy nem ő vezetett. Ez az ő kocsija, és szokás szerint, nem indul. Próbálkozott, szentségelt. Az idő telt. Az utcán egyszer csak rendőrautó tűnt fel, de nem mellette álltak meg, hanem kicsit előbbre.

Átfutott az agyán: Na ezek, most biztosan bevisznek, hiszen ittas vagyok, és hallhatóan az autót indígtattam. Elfutni értelmetlen lenne. Tökéletes in flagranti!

Aztán kilesett a szélvédőn. A rendőrök az öreg órás boltjához mentek, és többen már a házakból is kijöttek. Valami történhetett.

Észre se vette, amikor két rendőr, oldalról megközelítve, odajött a kocsijához. Benéztek, zseblámpájuk elvakította a szemét. A kövérebb rendőr igazolásra szólította fel, majd megkérdezte, hogy mit keres ott.

Zoli szabadkozni kezdett, hogy elismeri, ivott egy kicsit, hiszen névnapja van, meg bánata is, mert összeveszett vele a barátnője... A rendőröket azonban láthatóan nem ez érdekelte.

A zseblámpa fénye tovább pásztázta a kocsi belsejét. Az ülés világos huzatán a földhöz közel, nedves, feketés, elmaszatolt folt látszott. Száraz tavasz lévén, nem volt sár sehol a közelben. A lámpa fényében ekkor megcsillant a padlón valami. A rendőr közelebb hajolt, majd hátraszólt a társának, hívja ide a főnöküket. Zoli is odanézett, és egy vastagabb fényes karkötőt pillantott meg, amiről tudta, hogy nem az övé, de a barátnője se hordott ilyet. Ösztönösen lenyúlt érte, mert átfutott rajta, hogy ha nem az övé, akkor vissza kell adni a tulajdonosának. A rendőr már nem tudta megakadályozni. Amikor a járőrvezető odaért a kocsihoz, Zoli még kezében tartotta a karkötőt, nadrágja szarján ujjbegynyi helyen ugyanolyan elmaszatolódott fekete folt volt látható, mint a sofőrülés huzatán, és amikor kilépett a kocsiból, cipőtalpa alatt üvegtörmelék karistoló hangja hallatszott.

A nyomozás során senki nem vonta kétségbe, hogy az országban minden Zoltán akkor ünnepelte a névnapját, esetleg haveri körben, és sokan közülük valószínűleg ugyanúgy eláztak, mint Zoli. De hát az ittasság nem bűn. Az ittas vezetés már bizonyos fokig az, itt azonban nem erről volt szó.

Zolit őrizetbe vették, és az ügyeletes ügyész három nap múlva habozás nélkül javasolta előzetes letartóztatásba helyezését. A bizonyítékok alapján alapos volt a gyanú, hogy az öreg órás nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel Zoli ölte meg, és egy ilyen tett elkövetője nem védekezhet szabadlábban.

A bizonyítékokat ugyan alaposan megvizsgálták, de ez csak azt erősítette meg, hogy a kocsi üléshezátán és Zoli nadrágszárán is az áldozat vére található. A kocsi padlóján apró üvegtörmelék volt fellelhető, amely a betört üzlet ajtóüvegéből származott, és a karkötőről is bebizonyosodott, hogy a betörésből való, rajta Zoli egyértelmű ujjnyomataival.

Több ellopott tárgyat már nem is találtak, bár kerestek a rendőrök. Azt pedig, hogy valójában mi tűnt el az üzletből, egyértelműen nem lehetett megállapítani, mert mint kiderült, az órás éppen fel akarta számolni az üzletét, és számos ékszer már eladott más üzleteknek. Egy nagyobb összeget, vélhetően az eladásból származó az ellenértéket, éppen a napokban helyezett el a bankban. Még azt sem lehetett tudni, lesz-e egyáltalában örökös, annyira magányosan élt az öreg, és a környezete is alig tudott róla valamit.

Zoli hiába védekezett azzal, miszerint az ájulásig részeg volt, nem emlékszik semmire, csupán arra, hogy a haverokkal a névnapozást a „Döglött varjú”-ban kezdték. Hogy azután miképpen került a Fő tér közelébe, mit akart a kocsival, talán hazafelé menet lerobbant, éppen ott a közelben, de további magyarázatot nem tudott adni. Váltig csak azt állította, jól ismerte az öreg órást, kedvelte is, hiszen éppen nála vásárolt a barátnője részére érettségi ajándékként egy kis medalliont. Ő még sosem bántott senkit. Igaz, hogy újabban elég „necces” a baráti köre, a szülei többször riogatták is, hogy ha rossz társasággal jár szórakozni, még bajba keveredik egyszer. De ő nem romlott el, őt nem tudták soha semmiféle balhéba belevinni. Higgyenek már neki, ő nem gyilkos!

A vádiratban Zoliból „Török Zoltán vádlott” lett, majd később a váci fegyházban a „321-TZ számú elítélt”. Zoltánt tizenöt évre ítélték, amiből tízet leült. Ez idő alatt végleg szakított vele a barátnője, autóbalesetben meghaltak a szülei, és egyetlen nővére Németországba ment férjhez.

Amikor a börtönből kijött, senki se várta. A nővére titokban, hogy a férje ne tudjon róla, küldött neki egy kisebb pénzösszeget, meg egy bátorítalan üzenetet, hogy ő hisz az ártatlanságában. Bízatta, próbálja bizonyítani az igazát, szabadlábban talán már könnyebben sikerül utánaajárni, hogy valójában mi történt, és megtalálni azt az embert, aki helyett tíz évet ült, és aki ekkora bűn terhével a lelkén talán rettegve él, és valamivel elárulja magát.

Török Zoltán a börtönkeresményéből szerény albérletet bérelt, majd szabadlábban megélt utolsó emlékei alapján elindult, hogy felkeresse haverjait, akikkel azon az ominózus napon névnapozott, és akik érthetetlen módon egyetlen egyszer sem keresték meg börtönévei alatt, pedig egy kis biztatás elkelt volna a részükről.

Emlékezete szerint Kari, tisztességes nevén Patai Károly, tíz évvel azelőtt a fővárosba járt fel dolgozni, a „Vadász” étterem konyháján alkalmazták konyhai kisegítőként. A vendéglátós végzettséget ugyan megszerezte, ezért jobb állást is kaphatott volna, azonban az első munkahelyén, egy büfében, kicsit „feledékeny” volt: elfelejtette visszatenni a kasszából kikölcsozött pénzt, ezért kapta aztán a hat hónap fogházbüntetést, két évre felfüggesztve.

Zoltán ismerte az éttermet, egyszer ugyanis, csak brahiból, odamentek enni a haverokkal, remélve, hátha Karinak kell megpucolni a köretnek szánt krumpelit. A konyhafőnök jó kedvében volt, hajlandó volt vele két szót váltani, holott alig rendelt náluk valamit, csak egy rétest meg egy üdítőt.

– Nem is hallottam ilyen nevű alkalmazottunkról, bár én csak három éve vezetem a konyhát. Kérdezze talán a helyettesemet, ő már régebb óta dolgozik itt.

A helyettes éppen azt bizonygatta, hogy ő már nyolc éve dolgozik ott, de ő se ismert „Patai Károly” nevezetű konyhást, amikor belépett egy harminc év körüli, feltűnően szép arcú, vörösre festett hajú nő.

– Ki emlegeti itt azt a disznó Patai Karit? Na, én tudnék róla mesélni!

Még Zoltánt is meglepte a váratlan fordulat.

– Éppen erre szeretném kérni, kezicsókolom, ha munkaidő után szánna rám néhány percet, megköszöném.

– A sarki presszóban várjon meg, este nyolckor végzek – ezzel a nő sarkon fordult, és egy kis riszálással fűszerezve, elvonult a három férfi előtt.

Zoltán izgatottan várta az esti találkozózt. Amikor aztán a nő tényleg megérkezett a presszóba, jóleső érzéssel látta, hogy több férfit pillantás is kísérté a

bevonulását, és irigyelték őt, amiért az asztalához ült le. Már a délelőtt folyamán, amikor bemutatkoztak egymásnak, rájött, hogy a nő a sokat emlegetett „Éva”, Kari volt barátnője. Ezt a nő is megerősítette, de hogy nem barátsággal váltak el egymástól, ez hamarosan kiderült. Éva egyre jobban belelovalta magát a történetbe.

- Na, maga is büszke lehet a barátjára! A Kari az egy aljas disznó, nem is tudom, miért akarja megkeresni. Nekem már akkor se kellene, ha térden állva jönne hozzám, és gyémántgyűrűvel akarna eljegyezni. Gyémántgyűrűt ugyan nem ígért, de eljegyzést azt igen! Aztán egyszer csak se szó, se beszéd, lelépett. Ennek éppen tíz éve, ha jól emlékszem kora tavasszal történt. Így, ahogy mondom. Egyik napról a másikra tűnt el. Még holmija is maradt a lakásomon. Aztán kaptam egy bocsánatkérő képeslapot Ausztriából, a síparadicsomból. A lap ugyanis innsbrucki tájkép volt, először azt hittem, kamu. Aztán nagyítóval is megnéztem a bélyegzőt, és tényleg Ausztriából jött, valami Ramsau helységben adhatta postára. Kérte, hogy ne haragudjak, de valami nagy baklövést követett el, muszáj volt lelépnie, de sose fogja elfelejteni az együtt töltött szép éveket.
- Ennyi?
- Ennyi. Magának ez nem elég? Nekem elég volt egy életre, legalább is a barátjából. Azóta se hallottam felőle, de a lapot mementónak elraktam, talán még most is megvan a régi fényképek között.

Most Zoltánon volt a sor, hogy megköszönje az információkat. A végén, és nem pusztán udvariasságból hozzátette, örül, hogy megismertek, kár, hogy nem más esemény kapcsán. Továbbá, hogy szívesen fenntartaná az ismeretiséget, ha Éva szabad lenne. A nő a korábbi felpaprikázott hangulatból mélabúra váltott át, mivelhogy éppen szakítófélben voltak a barátjával. Ő odaadta a mobilszámát, Zoltánnak még nem volt telefonja, így rajta állt, hogy valaha felveszik-e egymással a kapcsolatot.

Török Zoltán másnap vonatjegyet váltott Ausztriába. Azt a térképen már előzőleg beazonosította, hogy Innsbruck közelében valóban van egy Ramsau nevű kis község.

Eléggé viszontagságosnak volt mondható az útja, mivel az átszállásokkor nehezen boldogult szegényes, középiskolában szerzett némettudásával. Egy-szer rossz vonatra is szállt, de aztán sikerült megtalálni az eredeti útirányt.

Ramsau tényleg létezik, mivel ő is megérkezett oda. Az állomáson látták rajta, hogy idegen, ezért egyenesen egy panzióba irányították.

Beült az étterembe és rendelt. Abban bízott, hogy Kari valószínűleg a szakmájában kereshetett munkát, és esetleg az étterem dolgozói tudhatnak arról, hogy melyik helyi étteremben vagy panzióban alkalmaznak külföldi vendégmunkást. A pincéreknél nem járt sikerrel, mint ahogy a konyhásoknál sem.

Délután sétára indult a településen. Egy takaros porta kapuján meglepve látta a kiírást magyarul is, hogy „Szoba kiadó”. A háziasszonyról hamar kiderült, hogy bár a férje helybéli „echte” osztrák, ő magyar, ezért szívesen ad ki szobát magyar turistáknak.

Megjegyezte, hogy huzamosabb ideig lakott nála egy Károly keresztnévű magyar szakács is. Ez a fiatalember kicsit furcsa körülmények között jött ki Ausztriába, állítólag otthon csinált valami „butaságot”, azért kellett eljönnie egyik napról a másikra ide, az ismeretlenbe. Bár nem volt senki támogatója, úgy látszik ügyes volt, mivel mint szakács, egész jól bedolgozta magát az egyik

panzióban, úgyhogy két év után beköltözött Innsbruckba, és most is ott van alkalmazásban az egyik patinás hotel konyháján. Jóban voltak – na, nem úgy kell érteni –, ezért még a legutóbbi karácsonykor is kapott tőle egy üdvözlőlapot.

Egy éjszakára Zoltán is szobát bérelt, majd tovább utazott Innsbruckba. A keresett patinás szállodát könnyen megtalálta, a beszélgetési lehetőség megteremtése azonban már nehezebben ment. Még elárulni se nagyon akarták, hogy dolgozik náluk Patai Károly nevű személy, csak akkor, amikor korábban megszakadt, szoros barátságukra hivatkozott.

A munkaidő itt szigorúan kötött, délután jöjjön vissza, műszakváltáskor – javasolták. A barátjának ekkor is szerezhethet egy kellemes meglepetést a megjelenésével.

Míg a műszak végét várta, beült egy csendesebb helyre, és egy kávéval melegengette a kezét.

Gondolatai tíz éve csak egy dolog körül forogtak, már majd beleőrült. Mi történt akkor este? Mit csinált ő? Az nem lehet, hogy senki nem tud valamiféle mentőkörülményt felhozni mellette. Talán a haverjai. Mit tudhatnak ők? Vagy semmit, és azért hallgattak, vagy mindent, amit nem akarnak, vagy nem mernek elmondani? Az ő fejében a homály tíz éve nem tisztult fel. Hogy létezik, hogy nem emlékszik arra, amit elkövetett? Vajon miért nem emlékszik rá, hogyan ütötte le az öreg órást? A bizonyítékok valóban ellene szóltak, a vérmaaszatos nadrág és üléshezát, a karkötő, amit a kezében fogott, az üvegtörmelék. Miért volt éppen akkor ott, amikor ő nem is azon az útvonalon szokott kocsihoz hazajárni?!

Úgy látszik, elvette az eszét az ital, és az akkor aktuális, esetleges szakítás miatti aggodalom. Bizonyára őrrült volt, vagy egy másik személyiség is lakozott benne, amikor ölt! De akkor meg megérdemelte a büntetését, igaz, hogy a jó magaviselete miatt korábban szabadult, és azóta egyáltalában nem ivott. Persze, a börtönök alatt ezt nem is tehette volna. Tehetetlennek érezte magát, de valahogy a szíve mélyén mégis valami azt súgta, hogy ő nem ölt. Bizonyosságot akart, és azt hitte, a régi haverjai segítenek ebben.

A műszak végére visszament a szállodához. A személyzeti bejárónál azonnal megismerte Karit, pedig haverja nagyon konzolidáltan volt felöltözve, kis bajszot viselt és pocakot is növesztett, de hát ez a szakácsoknál munkahelyi ártalom.

Majdnem ölelésre tárta a karját, annyira hiányzott valami megnyugtató, baráti gesztus. Kari azonban ahogy meglátta, azonnal sarkon fordult, s szinte futva távolodott.

Zoltán először nem értette, aztán megértette. A tömegben nem tudott olyan gyorsan eltűnni az egykori haver, így utolérte.

– Emlékszel még rám, Kari?

A másik közben már lehiggadt, vagy belátta, hogy úgysem tud láthatatlanul felszívódni, így amikor Zoltán belekarolt, hozzá igazította a lépéseit. Egy park felé vették az irányt. Hosszas hallgatás után Zoltán újabb kérdést tett fel, mert a másik hallgatását igenlő válasznak tekintette.

– Patai Kari, te ugye tudod, honnan jövök? Eltelt pontosan tíz év. Tíz év az életemből, bezárva, család, barátok, szerelem nélkül. És én még mindig nem tudom, hogy miért. Te bizonyára tudnál segíteni tisztázni, hogy mi történt akkor, mert én nem emlékszem semmire.

A másik ekkor szólalt meg először.

– Azon nem is csodálkozom, hiszen annyira részeg voltál, hogy ketten tetünk be a kocsid hátsó ülésére, és jó, hogy később kiszálltál hányni, és nem bennünket okádtál nyakon.

Aztán, mint aki hirtelen észbe kapott, finomítani próbálta az elszólást.

– Hát ez a névnap védelése egyértelmű következménye volt. Hogy aztán ilyen elszállva később mit tettél, azt neked kell tudnod. És ne is haragudj, de aki egy földön fekvő öregembert kővel agyonver, az nem érdemel jobb sorsot.

– És te megijedtél a tettem hírértől, ezért szaladtál egészen Ausztriáig?

– Nem jól gondolod. Engem itt már álláslehetőség várt. Ki kellett használnom, nem szalaszthattam el.

– És a barátnőd? Úgy tudom, akkor komolyan jártál egy Éva nevű csinibabával. Őt nem akartad részeltetni a jóból?

– Ó, azt mi megbeszéltük. Éva nem akart velem jönni. Határozottan megmondta, ő nem tudna huzamosabb ideig külföldön élni. Ezért is ment szét a kapcsolatunk. Különben, most, hogy szabadultál, mihez kezdesz? Barátnő, család?

– A szüleim meghaltak, talán nem is balesetben, hanem a bánattól. A kedvesem végleg elhagyott. És hogy most mit csinálok? Hát felelevenítem az emlékeimet, mert meg akarom tudni, hogy mit tettem.

– Hát öregem, sajnálom, én többet nem segíthetek. Szerintem úgy igazságos, ha mindenki vállalja a tettei következményét, és megkapja, amit érdemel.

– Úgy legyen, egyetértek veled.

Nem fogtak kezét, úgy váltak el. Amikor Kari hátat fordított neki, Zoltán a zsebében kikapcsolta a magnót. Egy nap alatt többet tudott meg magáról és a történekről, mint tíz évnyi elmélyült gondolkodással.

A bécsi gyorsan hazafelé egyfolytában töprengett, azonban gondolatai minduntalan visszakanyarodtak Évához. Már egy hónap telt el szabadulása óta, és ő azóta sem volt nővel. Másoknak talán első útjuk egy olcsó kurvához vezetett volna, ő azonban úgy érezte, amíg nem biztos magában, amíg nem tudja, gyilkos-e, nem tud jó érzéssel nőhöz közeledni.

No, de lássuk, közelebb jutott-e tényleg a céljához? A Karitól kapott információ, no meg a magnófelvétel azt tanúsítják, hogy valamit a rendőrök nem vettek figyelembe. Nem keresték az előzményét, az okát, hogy került ő a kocsijával a Fő tér, illetőleg a gyilkosság helyszíné közelébe.

Hiszen társaságban volt, ketten is bizonyíthatnák, hogy tajt részegre itta magát. Nem állt meg a lábán, a haverjai tették be a kocsiába a hátsó ülésre. Kari azt mondta, rendes volt tőle, amiért a későbbiekben sem hánytá őket nyakon. Ezek szerint, később még vele voltak? És ő, aki alig állt meg a lábán és folyton okádott, hogyan tudott gyilkolni?!

Itt van aztán Kari váratlan felszívódása. Egyik napról a másikra megpattant, és azóta haza se látogatott Ausztriából. Egykori szerelme, Éva – miért hazudna, semmi oka rá –, azt állítja, eljegyzést terveztek, szó sem volt külföldi munkáról, különösen arról, hogy Éva nem akar vele kimenni. Hiszen őt senki meg se kérdezte! A ramsai szállásadónő szerint, Karinak nem volt kinn semmiféle ismeretsége, nem volt előzetes egyeztetés a munkáról, egyszerűen mázlija volt, kapott munkát, és amikor „belehúzott”, alkalmazták a patinás szállodában.

Talán el is szunyókált egy kicsit, mert közben a vonat befutott a Keleti pályaudvarra. Már esteledett, üres albérletébe nem volt kedve hazamenni. Egy különös ötlettől vezérelve előkotorta a telefonszámot, és egy pályaudvari fülkéből felhívta Évát. A lány otthon volt, hangjából mintha öröm csendült volna ki, hogy újra beszélnek.

- Ráér, vagy maradt még valami elintéznivalója ma estére? – kérdezte a lány.
- Semmi, ami fontosabb lenne annál, hogy találkozzunk.
- Akkor ugorjon fel hozzám, összeütök valamit vacsorára, és közben elmesélheti, megtalálta-e közös barátunkat.

A lakás nagyon kicsi volt, de barátságosan berendezett. Látszott, hogy lakója többet ad a kényelemre, mint a díszes külsőségekre. Egyből jól érezte magát, olyan otthonos volt minden, amit már nagyon régóta nélkülözni kényszerült. A lány térült-fordult a konyhában, és már asztalra is tett egy tál spagettit, feltétnek üvegből kellemes illatú paprikás szószot kínált, hozzá reszelt sajtot.

Az étel jólesett, tele gyomra egészen elbágyasztotta. A kanapé rövidnek tűnt, ezért Éva felkínálta a saját ágját.

- Dőljön le, amíg elmosogatok, halálosan kimerültnek látszik – mondta.

Nem érzékelte, mennyi idő telt el, valószínűleg elaludhatott. Körülötte tompított, szűrt fény derengett. Oldalra akart fordulni, de mellette feküdt egy másik test. Egy meleg, illatos női test, amely bizalommal simult hozzá. Fordulata tára a nő felnyitotta a szemét.

- Itt aludhat Zoltán, elférünk. Maga már szabad... és én is az vagyok.
- Kezdetből fogva tudta, hogy ki vagyok?
- Ha azonnal nem is, de a délutáni találkozóig már beugrott, hogy Kari néha mesélt a haverjairól, köztük a kis, csendes Zoliról, akinek egyedül sikerült megőriznie a szüzességét, vagyis még nem volt rendőrségi ügye. Akkoriban, amikor Kari lelépett, olvastam az újságban az órásgyilkosságról. Nem mondhatnám, hogy beugrott, kit is gyanúsítanak a bűncselekmény elkövetésével, meg őszintén, nem is nagyon érdekelték a Karihoz kötődő dolgok. Pedig, ha akkor kicsit jobban átgondolom a történeteket, lehet, hogy én is tudtam volna egypár adalékkal szolgálni, és akkor más ítélet születik. Maga Zoltán keresi az igazát. Ezt, ha igazán bűnös lenne, nem tenné, hiszen megbűnhődött, igyekezze mindent elfelejteni, és lezárni végleg az ügyet. Ilyen megszállottan csak ártatlan ember tudakolhatja a történetek okát, a miértekre a választ.

Zoltán elmondta, amit ausztriai útján megtudott, és a sejtéseit sem titkolta. A beszélgetés közben észre se vették, hogy már tegeződnek. Amikor mindkettőjükből kifogyott a szusz, Éva természetes mozdulattal magukra húzta a takarót, és közelebb bújt Zoltánhoz.

A férfi megremegett a meleg női test bódító illatától, és ráborult a lányra. Úgy szorította, majd megfojtotta ölelésével, mintha minden elvesztett szeretét egyszerre ölelné, egyszerre akarná pótolni mindazt, ami a tíz év alatt kimaradt az életéből. Amikor a görcs enyhült, a lány a férfi alá fészkelődött, és átadta magát neki. Az úgy hatolt belé, hogy nem fáj, de felgyújtotta minden kényeztetését. Észre sem vették, hogy került le róluk minden ruha. A férfi úgy csodálta a női testet, mintha ő alkotta volna saját kezével, külsejét kőkemény márványból, bensőjét képlékeny agyagból. A szerelem is művészet, és ezt ők most mesteri fokon művelték. Másnap reggel nem emlékeztek rá, hogyan

aludtak el előző este, lelkileg szét voltak zúzva, de egyben a romokból újjá voltak építve.

Hogy hogyan tovább, ez nem került szóba az elválásukkor. Ugyanakkor mindketten érezték, hogy valami elkezdődött, és nem csak a bűnügyben való tanúskodás fogja őket összehozni, hanem az újra meg újra feltörő vágy.

Zoltán visszament a szülővárosába, meg akart bizonyosodni afelől, Fricinek van-e még ott rokonsága, tud-e róla valaki, valamit. A régi ház, ahol haverja a szüleivel lakott, eléggé lerobbant külsőt öltött. Mivel a „Halmos” névtábla még az ajtón volt, ezért becsöngetett. Jó darabig várt, míg egy öregúr ajtót nyitott. Elsőre nem ismerte fel Frici apját. Nagyon megöregedett szegény, talán rosszul megy nekik. Bemutatkozott, és Frici felől érdeklődött.

- Hát maga hol élt az elmúlt tíz esztendőben, fiatal barátom? Hát nem hallott arról, hogy a fiam beköltözött a nagyvárosba, menő vállalkozó lett, építőanyagban utazik, a cégét a televízióban és az újságban is reklámozzák. Úgyes gyerekek. Egyik napról a másikra alapította meg a cégét. Bár nem mondta, de én mindig is sejtettem, hogy titokban takarékoskodik, élére rakja a garast, és meg is lett az eredménye. Ha tudná, milyen jól megy neki! Ezt a lakást is rendbe akarta hozatni, csak én nem engedtem. Ne költse hiába a pénzét. Jó már ez így nekem, hiszen csak egyedül vagyok. Odaadom a névjegyet, azon minden elérhetősége rajta van, felveheti vele a kapcsolatot.
- Köszönöm.
- De tulajdonképpen ki is maga, fiatalember? Honnan ismeri a fiamat?
- Török Zoltán vagyok, tíz éve még sokat jártam együtt a fiával, jó haverok voltunk.
- Török, Török... csak nem, akit lecsuktak emberölésért!? És az ember mindenkinek gyanútlanul ajtót nyit. Távozzon kérem, és adja vissza a névjegyet is! Nem hiszem, hogy a fiam szóba állna egy börtöntöltelékkel.

Egy darabig még állt a becsapódó ajtó előtt. Hát a szegénybélyeget már sohasem moshatja le magáról? Mit tud ez az öreg róla, hogy elítéli, és vajon mit tud a fiáról, őt vajon mennyire ismeri? A névjegyet vissza kellett adnia, de azért elolvasta és az agyában rögzítette a Frici által vezetett cég címét, így könnyen odatalált.

A titkárnő a ruházata alapján nem alkothatott róla rossz véleményt, sőt, mintha elismerően értékelt volna jó megjelenését, férfias külsejét, ennek ellenére kicsit lenézően kezelte.

- Halmos úr a telkén folyó grandiózus építkezést ellenőrzi, 13.00 órakor ebédel, nem lesz elérhető itt 15.00 óra előtt. Kérem, jöjjön vissza később.

A titkárnő kivételesen nem lódított, vagy tényleg megbízható, jó munkaerő volt, mert 14.55-kor drága luxusautó fékezett az irodaház előtt. A sofőr kinyitotta Halmos Frigyes ügyvezető igazgató úrnak, alias Fricinek az ajtót.

Frici szinte alig változott. Az elmúlt tíz évet valószínűleg nem a négy fal között töltötte, annál gyakrabban időzhetett a tengerparton, vagy a hegyek között. Határozottan jó színben és kondiban volt, bár a haja kissé már őszült. Ő nem akart elfutni, amikor meglátta Zoltánt. Sőt. Rögtön fölényes mosoly jelent meg az arcán, de kezet nem nyújtott.

- Csak ennyire örülsz egy rég nem látott havernak? – kérdezte Zoltán.
- Hát örülök, hogy épségben vagy. Hallottam, mi történt veled. Hát öregem, az ital kihozza az emberből az állatot! Már én sem iszom régóta. Sajnos,

- nem nagyon érek rá, de ha munka kell, mindig tudok valami kétkezi munkát adni neked. Erre a régi haverság is kötelez. Gyere be az irodámba, ne itt az utcán ácsorogjunk.
- Nekem nem munka kell, egy-két kérdésem lenne. A válaszra a régi haverság is kötelez.
  - Mit akarsz tudni?
  - Mindent, mivel nem tudok semmit. Nem emlékszem, mi történt azután az ominózus Zoltán-napi vedelés után.
  - Nem emlékszel, nem emlékszel! Mondjuk, nem is csodálom, amennyire be voltál rúgva. Rendesek voltunk, hogy nem hagyunk vezetni, mi? Még fáznak is mehetnél volna, vagy elkapnak a rendőrök ittas vezetés miatt! Ha-ha-ha! Megjegyzem, egyszerre fulladtatok le az ócska tragacsoddal, te a bokrok között „hánykolódtál”, a kocsid meg az útpadkán hagyta el magát. Na, félre a tréfával, mit akarsz tőlem? Amit tettél, azért már megbűnhődöttél, tiszta lappal indulhatsz, azért mondtam, hogy ha munka kell, csak szóljál, megoldjuk, akkor előbb-utóbb egy másik kocsi is futja majd.
  - Már mondtam, hogy nem munkáért jöttem. Egyébként beszéltem a Kari-val. Üdvözl.
  - Felkutattad a Karit is? Mi a fenének nyomozol utánunk?
  - Ti tíz éve velem ünnepeltétek a Zoltán-napot, mint a legjobb haverjaim. Aztán kocsi-ba raktatok, mert olyan részeg voltam, hogy nem álltam meg a lábamon. Ti vezettetek, de engem nem vittetek haza. A Kari utólag is örült, hogy a kocsi-kázás alatt nem okádtalak benneteket nyakon, Te meg azt mondtad, a bokrok között „hánykolódtam”. A Kari az eset után azonnal Ausztriába dobantott, még az Évát is hátra hagyta, bár ő amúgy is jobbat érdemelt volna.
  - Te már az Évával is összejöttél?
  - Inkább én kérdeznék még. Apád azt mondta, egyik napról a másikra derült ki, hogy spórolt pénzed van, neked, aki mindig olyan takarékos voltál, hogy fizetésnapon egyszerre két üveg whisky-t vettél, hátha holnapután drágább lesz. Mit nem mondtatok még el? Az öreg rimánkodott az életéért, vagy csak kiabált, amikor megöltétek?
  - Nem én öltem meg! Úgy értem, én nem öltem meg senkit. Egészen ösz-szezavarsz!
  - A vállalkozásod kezdőtökéje ezek szerint a trógerolásból jött össze?! Hissen akkoriban kétkezi munkás voltál az Ecserin.
  - Van annak, aki el nem issza.
  - Hát ez most nem jött be, mert te éppen eleget ittál.
  - Mit akarsz Zoltán? Minden bizonyíték ellened szól.
  - Tudod, van egy ismerősöm, ékszerben utazik. Ha senki nem, ő nyomára akad a tíz éve eladott órának, ékszernek is. A betöréskor eltűnt ékszereket a rendőrség nem köröztette, hiszen azt sem tudták, konkrétan mi tűnt el. Így bárki bátran felvállalhatja, ha annak idején tőled megvásárolta azokat. Mit ér meg neked ez az információ?
  - Zsarolsz? Hát legyen. Megtehetem. Mennyi pénzt akarsz, hogy az ismerősöd leálljon?
  - Köszönöm, már egy fillért sem akarok. Amit akartam, megtudtam. Bizonyára találkozunk még, remélem, más körülmények között.

Török Zoltán aznap visszautazott a fővárosba. Nem állította le az ékszerben utazó barátját, mivel nem is volt neki olyan. Ellenben volt két hangfelvétele, amelyek a régi haverjaival készültek, és két jó tanúja.

A felvételeket bevitte a rendőrségre, eljárást kezdeményezett minden lehetséges fórumon, ügyészségen, bíróságon. Kezdett kialakulni benne egy kép a történekről. Már egészen közeljárt az igazsághoz, de abban száz százalékgig biztos volt, hogy ő nem gyilkolt. Csak kéznél volt, és a haverjai felhasználták.

A rendőrség újra felvette a nyomozás fonalát. A két haver alibijét percről percre ellenőrizték. Kari ausztriai kiutazásának előzményeit, valamint Frici meggazdagodásának anyagi alapjait úgyszintén.

Fél évig tartó nyomozás és bírósági tárgyalás után ítélet született. Az egykori Frici és Kari bűnösnek találtatott, fejenként tizenöt év fegyházbüntetést kaptak. Egyikük se töltötte le a teljes büntetését. Kari, az öregebb, öt év után tüdőrákban meghalt, Fricit, a menő üzletembert a börtönben egy üzleti vetélytársa nyíratta ki.

Zoltán Németországban él, nővére közelében. Az ártatlanul börtönben töltött évek miatti kártalanítása folyamatban van, amíg erre vár, Évával való kitelepülésüket intézi.

***

